

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

BİR ŞİİR HAZİNESİ: ARİF NİHAT ASYA

(YAPI-TEMA-ANLATIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RECEP ULUÇAY

DANIŞMAN

PROF. DR. İSMET EMRE

AKSARAY 2018

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

BİR ŞİİR HAZİNESİ: ARİF NİHAT ASYA
(YAPI-TEMA-ANLATIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RECEP ULUÇAY

DANIŞMAN

PROF. DR. İSMET EMRE

AKSARAY 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 24 (yirmi dört) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Recep

Soyadı : ULUÇAY

Bölüm : Türk Dili ve Edebiyatı

İmza :

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı : Bir Şiir Hazinesi: Arif Nihat Asya (Yapı-Tema-Anlatım)

İngilizce Adı: A Treasure Of Poem: Arif Nihat Asya (Structure- Theme- Expression)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı:

Recep ULUÇAY

İmza:

.....

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Recep Uluçay tarafından hazırlanan "Bir Sır Hazine" başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi... Türk Dili ve Edebiyatı... Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. İsmet EMRE

Türk Dili ve Edebiyatı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz EVAT

Türk Dili ve Edebiyatı, Aksaray Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Mustafa KURT

Türk Dili ve Edebiyatı, Gazi Üniversitesi

İMZA

Tez Savunma Tarihi: 04/09/...2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 02/11/2018 tarih ve 2018/51-4... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrenci
Recep ULUÇAY

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Dr. Öğr. Üyesi Sevilay USLU DİVANOĞLU

İmza

TEŞEKKÜR

Tezimi yazma aşamasında fikir ve önerileriyle bana yol gösteren, derin tecrübesiyle bir meşale gibi önümü aydınlatan saygıdeğer hocam Prof. Dr. İsmet EMRE'ye en kalbî şükranlarımı sunarım. Tez çalışmam boyunca bana her türlü desteği veren eşim Damla ULUÇAY' a da teşekkürü bir borç bilirim.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİR ŞİİR HAZİNESİ: ARIF NİHAT ASYA
(YAPI-TEMA-ANLATIM)

Yüksek Lisans Tezi

Recep Uluçay, Aksaray 2018

ÖZET

Arif Nihat Asya, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin millî sesi ve Türk tarihini ve kültürünü bir kuyumcu titizliğiyle ele alıp şiirleştiren bir isimdir. Arif Nihat Asya'nın şiiri, toplumsal faydayı kendisinde barındırırken şairin bireysel konulardaki lirizm ve sanatsallık yeteneği de önemli bir olgu olarak göze çarpar. Ele aldığımız “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor” ve “Ses ve Toprak” adlı kitaplarında da bu durum söz konusudur. Arif Nihat Asya bireysel olmayan şiirlerinde dahi yüksek bir sanatsal yetkinlikle yola çıkar. Türk milletinin değerlerini, maddi ve manevi zenginliğini ele alırken sanatkarlığını elden bırakmaz. Bireysel meselelerdeki derinliği ise ayrı bir noktayı oluşturur. Ondaki bireysel noktalar hüznü bir sesle kendini ortaya koyar. Tezimizde Arif Nihat Asya'daki sosyal ve bireysel zenginliği, kültürel unsurları da dikkate alarak “yapı-tema-anlatım” yöntemiyle açıklamaktayız.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler: Arif Nihat Asya, Millî Şiir, Lirizm, Bireysel

Zenginlik, Sosyal Zenginlik

Sayfa Adedi : xi + 119

Danışman : Prof. Dr. İsmet EMRE

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
A TREASURE OF POEM: ARIF NIHAT ASYA
(STRUCTURE-THEME-EXPRESSION)

(M.A. Thesis)

Recep Uluçay, Aksaray / 2018

ABSTRACT

Arif Nihat Asya being the voice of the Turkish Republic period poetry is a poetic name mentions. Turkish history and culture with its jeweler's precision and poetises it. Arif Nihat Asya's poem accomodates the social benefits itself moreover the poets lyricism and artistic abilities in individual subjects stand out as on important phenomenon in poetry. This is also discussed in his works called "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" and "Ses ve Toprak" which we talk about. Arif Nihat Asya acts with a high and artistic competence even in his non individual poetries. He contextualises the values of the Turkish nation with its material and spiritual wealth and he never gives up his artistry. His dept in the individual issues also creates a separate. Point individual points reveals with a sed voice itself. We express Arif Nihat Asya's social and individual wealth considering his cultural elements with structure, theme and expression in our thesis.

Science Code:

Key Words : Arif Nihat Asya, National Poem, Lyricism, Social Wealth, Individual Wealth

Page Number : xi + 119

Supervisor : Prof. Dr. İsmet Emre

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: ŞİİR ANLAYIŞI VE TARİHİ TEMEL.....	13
1.1. Tarihî Arka Plan	13
1.2. Arif Nihat Asya'nın Şiir Anlayışı.....	21
2.BÖLÜM: BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR.....	31
2.1. İnceleme Ve Değerlendirme	31
2.1.1. Yapı	31
2.1.2. Tema.....	38
2.1.2.1. Tarihî Temalar	38
2.1.2.2. Dinî Temalar.....	39
2.1.2.3. Millî Temalar	40
2.1.2.4. Bireysel Temalar	41
2.1.2.5. Kültürel Temalar	42
2.1.3. Dil ve Anlam	43
2.1.3.1. Telmih	44
2.1.3.2. Mübalağa	45
2.1.3.3. Teşhis.....	46

2.1.3.4. Tekrir	47
2.1.3.5. Nida	47
2.1.3.6. İstifham-Tezat	47
2.1.3.7. Teşbih-Teşbih-i Belîğ- İstiare.....	48
2.1.3.8. Tenasüp	49
2.1.3.9. Hüsnitalil, İntak ve İrsalimesel.....	50
2.1.4. Söyleyiş (Ahenk Unsurları)	50
2.1.4.1. Kafiye	50
2.1.4.2. Redif	50
2.1.4.3. Asonans	50
2.1.4.4. Aliterasyon.....	50
2.1.4.5. Tekrarlar	50
2.1.5. Anlatım.....	55
2.1.5.1. Didaktik Anlatım	55
2.1.5.2. Öyküleyici Anlatım	57
2.1.5.3. Betimleyici Anlatım	58
2.1.5.4. Coşkusal Anlatım	59
2.1.5.5. Destansı Anlatım	61
2.1.5.6. Düşsel Anlatım	63
3.BÖLÜM: SES VE TOPRAK	64
3.1. İnceleme ve Değerlendirme	65
3.1.1. Yapı	65
3.1.2. Tema.....	70
3.1.2.1. Tarihî Temalar	70
3.1.2.2. Dinî Temalar.....	73

3.1.2.3. Millî Temalar	76
3.1.2.4. Bireysel Temalar	79
3.1.2.5. Kültürel Temalar	81
3.1.3. Dil ve Anlam	83
3.1.3.1. Telmih	83
3.1.3.2. Mübalağa	84
3.1.3.3. Teşhis ve Tekrir	84
3.1.3.4. Nida	85
3.1.3.5. İstifham	87
3.1.3.6. İrsalimesel	87
3.1.3.7. Teşbihbeliğ	88
3.1.3.8. İstiare	88
3.1.3.9. Tenasüp	88
3.1.4. Söyleyiş (Ahenk Unsurları)	89
3.1.4.1. Kafiye	89
3.1.4.2. Redif	89
3.1.4.3. Asonans	93
3.1.4.4. Aliterasyon	92
3.1.4.5. Tekrarlar	92
3.1.5. Anlatım	94
3.1.5.1. Didaktik Anlatım	94
3.1.5.2. Öyküleyici Anlatım	95
3.1.5.3. Betimleyici Anlatım	96
3.1.5.4. Coşkusal Anlatım	97
3.1.5.5. Destansı Anlatım	97

3.1.5.6. Düşsel Anlatım	100
SONUÇ.....	102
KAYNAKÇA.....	115

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Age: Adı geçen eser

Agm: Adı geçen makale

Agt: Adı geçen tez

Bk: Bakınız

Ed: Editör

ET: Erişim tarihi

Fak: Fakülte

Haz: Hazırlayan

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

ASÜ: Aksaray Üniversitesi

S: Sayfa

TDK: Türk Dil Kurumu

TTK: Türk Tarih Kurumu

TDAV: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı

GİRİŞ

Arif Nihat Asya Türk edebiyatının, Türk kültür ve fikir hayatının en önemli şairleri ve isimleri arasında sayılmaktadır. Barındırdığı ve sahip olduğu millî ve manevi karakter, hissiyat ve düşünceleri, şiirine son derece derinlikli bir sanatsal vasıf kazandırmıştır.

Bu tez çalışması Türk edebiyatının ve Türk şiirinin mühim bir ismi olan Arif Nihat Asya'nın şiirsel derinliğini, zenginliğini, kültürel ve edebî vukufiyetini ortaya koyma arzusundadır. *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* ve *Ses ve Toprak* isimli şiir kitaplarını metinsel zemine bağlı kalarak bilimsel bir objektiflikle ele alıp incelemek amacını taşımaktadır.

Bu tez çalışması vesilesiyle Arif Nihat Asya'nın şiir ve edebiyat dünyasını farklı perspektiflerle inceleme ve araştırma gayretinde olacağız. Arif Nihat Asya'nın şiir felsefesine ayrıntılı olarak eğilme fırsatını yakalamış olmamız da yazmış olduğum bu tez çalışmasının önemini bir başka cepheden ifade etmektedir. Arif Nihat Asya'daki edebî ve fikrî zenginliği, farklı ve yeni bir bakış açısıyla ortaya koymak, bu tezin esas önemini ifade eden temel basamaklardan sadece biridir.

Yöntem olarak *yapı-tema-anlatım* bağlamında ele alınan şiir kitapları yine bu yöntem doğrultusunda sınırlandırılmıştır.

Arif Nihat Asya'ya ve eserlerine sırasıyla bir sanatçı ve sanat eseri olarak yaklaşırken tarihsel bağlam ve zamansal gelişim çizgisi de atlamamamız gereken önemli bir ayrıntı ve unsur olarak tez çalışmasında dikkate alınacaktır. Bu sayede tez çalışmamızın tarihsel zeminini sağlamlaştırarak tezin önemini belirtmiş olacağız ve araştırmada ortaya koyacağımız soruların cevaplarının bir kez daha altını çizmiş olacağız.

Bu tez çalışmasının temel amacı; bir sanat, edebiyat ve fikir adamı olarak Arif Nihat Asya'nın eserlerini ele alıp sanatsal ve yazınsal kıymetini '*yapı-tema-anlatım*' yöntemiyle ortaya koymaktır. Tez çalışmasının amacı bugüne kadarki yaklaşımlardan da zemin bularak eserlerini, ele aldığımız yöntem ışığında incelemek, açıklamak ve getirmiş olduğu edebî yenilikleri, ilmî bir bakış açısıyla ortaya koymaktır. Bu tez çalışması Arif Nihat Asya'nın sanatını ören bütün nakışları ilmî bir titizlik ve dikkatle ele alma amacını taşımaktadır.

Bu tez çalışmasının yazılış amacı doğrultusunda Arif Nihat Asya'nın eserlerini ele alıp incelerken yöntem olarak benimsediğimiz usul, *yapı-tema-anlatım* yöntemidir. Arif Nihat Asya'nın eserlerine yönelik bu yöntemin benimsenmesi ve kullanılması bu tez vesilesiyle bir ilk olacaktır. Tezin çalışma planının metinsel bir zeminde ve kullanılan yöntemin *yapı-tema-anlatım* şeklinde olması tezin ilmî yönüne katkı sağlayacaktır. Bu yöntemin kullanılmasıyla Arif Nihat Asya'ya ve onun eserlerine yaklaşırken yeni, farklı ve orijinal bir yaklaşımı da benimsemiş olmaktadır. Özellikle bu yöntemin sosyal bilimlere has olan dallarda araştırmacıyı daha etkin kılması, orijinaliteye sevk etmesi, yeni yorum ve açıklamalar ortaya koyabilmesini sağlaması, bu tez çalışmasının yöntemi olarak kabul edilmesinde ve benimsenmesinde etkili olmuştur.

Yapı-Tema-Anlatım yöntemiyle metne sadık kalarak kişisel fikirleri en somut şekilde ilmî kıstasları da dikkate alarak açıklamış bulunmaktayız. Yapısal incelemeyle şiirin şekilsel hususiyetleri ele alınmış, irdelenmiş, şairin şekilsel unsurlar üzerindeki dikkati ve verdiği önem örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Çünkü Arif Nihat Asya bir içerik şairi olduğu kadar Türkçeyi maharetle kullanabilen, dilin inceliklerine vâkıf olan bir şahsiyettir. Arif Nihat Asya'nın şiirde yapıya verdiği ehemmiyet metinler üzerinden ele alınarak incelenmiştir. Yapısal zenginlikten sonra Arif Nihat Asya'da var olan tematik zenginliği de ortaya koymaya gayret edilmiştir. Arif Nihat Asya'da tematik zenginlik, onun derin kültürel birikimiyle doğru orantılıdır. Özellikle tarihsel, toplumsal meselelerdeki eğilimi bu durumu meydana getirmektedir. Anlatım yöntemiyle ise Arif Nihat Asya'daki sacayağı tamamlanmak istenmiştir. Ondaki tematik zenginliğin nasıl bir usulle meydana geldiği *anlatım* yöntemiyle belirgin kılınmıştır.

Arif Nihat Asya'yla ilgili birçok tez çalışması ve kitap yayımlanmıştır. Tez çalışmalarından Saadettin Yıldız'ın yüksek lisans ve doktora çalışmaları önde gelen çalışmalardan kabul edilebilir. Arif Nihat Asya'daki dinsel zenginliği ortaya koyan Süleyman Doğanay'ın tez çalışması zikredilebilir. Kitap olarak ise Yavuz Bülent Bakiler'in *Arif Nihat Asya İhtişamı*, Sakin Öner'in *Arif Nihat Asya* adlı eseri, Nurullah Çetin'in *Bayraklaşan Şair Arif Nihat Asya* isimli eserleri sayılabilir.

Bu tez çalışmasının sonucunda Arif Nihat Asya'nın eserlerine yönelik bakış açımız eleştirel bir düzlemde daha da gelişme gösterecektir. Metin tahlillerine yönelerek ezberci anlayıştan; yorumlayan, eleştiren, irdeleyen anlayışa yönelerek Arif Nihat Asya ele

alınmıştır. Çalışmanın başından sonuna dek Arif Nihat Asya'yı soyut ifadelerle değil somut ve ayakları yere basan düşüncelerle anlatabilmek için gayret edilmiştir.

Cumhuriyet Devri Türk şiirinin kalburüstü isimlerinden olan Arif Nihat Asya, Osmanlı Devleti'nin sıkıntılı bir evresinde dünyaya gelmiştir. 7 Şubat 1904/Hicri 20 Zilkade 1321'de Çatalca'ya bağlı İncegiz köyünde doğmuştur.

Arif Nihat Asya'nın babası Ziver Efendi, annesi ise Fatma Hanım'dır. Arif Nihat Asya ana babasının tek evladıdır. 1321 adlı şiirinde kendisinin, ana babasının tek evladı olduğunu belirtir. “Soy kütüğüne göre büyük dedesi Kapusuz Hacı Ahmet'in tahminen 1780 senesinde İstanbul'a göçtüğü bilinmektedir.”¹

Babası Ziver Bey veba hastalığından vefat eder. Annesi ise üç yıl sonra Filistinli bir subayla evlenip Filistin'e gider. “Arif Nihat Asya annesinin Akka'ya gitmeden önce kendisini de yanına almak istediğini ama dedesinin katiyen razı olmadığını belirtir.”² Bu durum şairin şiirlerine de aksetmiştir. Şairde var olan mahzun ses, hem yetimliğinden hem de öksüzlüğünden ileri gelir. Şairdeki hüznün, bu durumun bir mirası olarak kabul edilebilir.

1922-23 eğitim – öğretim yılında lise eğitimini tamamlar.”1923 yılında *Sultani*'yi bitiren şair aynı yıl içinde önceki adı *Darulmuallimin-i Âliye* olan Yüksek Muallim Mektebi'ne önce misafir öğrenci sonra da aslî öğrenci olarak kabul edilir. Burada okurken önce *İstanbul Postanesi Harici Telgraf Kontrol Kalemi*'nde sonra da *Anadolu Ajansı İstanbul Mümessilliği* emrinde memur olarak çalıştığı bilinmektedir.”³Artık genç Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim ordusunun saflarına istikbalde Arif Nihat da katılacaktır. “Arif Nihat Asya'nın çocukluk ve gençlik yılları savaşlar içinde geçmiştir. Gençlik dönemi Türklerin en sıkıntılı günleri olan Millî Mücadele dönemine rastlar. Asker sevkیاتlarını, cephane nakliyatlarını çekilen yoklukları, milletin kurtuluş yolunda duyduğu fakruzarureti hissetmiştir. Bunun üzüntüsünü benliğinde yaşamıştır. “Kastamonu'da okuduğu yıllarda bu şekilde bir cemiyet durumuna şahit olmuştur.”⁴ Türk cemiyetinin içinde bulunduğu durum onun bütün şahsiyetini etkiler. Şahsiyetine belirgin hususiyetler kazandırır. Kurtuluş Savaşı'nın atmosferini en ince detayına kadar Kastamonu'da müşahade eder. Son sınıftayken İlk eşi Hatice Hanım'la evlenir. Arif Nihat'ın hem edebî hem kişisel hayatında önemli bir yeri olan Mevlevîlik

¹ Yavuz Bülent Bakiler, **Arif Nihat Asya İhtişamı**, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2010, s.13.

² Age, s.15

³ Sakin Öner, **Arif Nihat Asya**, Toker Yayınları, İstanbul 1979, s.11-15

⁴ Mustafa Eski, “Arif Nihat Asya'nın Kastamonu Sultanisindeki Öğrencilik Yılları ve Bu Dönemde Yayınlanmış Şiirleri”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**,16 (2008),s.238.

düşüncesini 1933 yılında tanımaya başlar. *Mevlevî Dedesi* Ahmet Remzi Akyürek'ten el almış, Mevlevilik çilesinden geçerek *Mevlevî* şeyhi rütbesine erişmiştir. Mevleviliği som altın değerinde bir tarikat, bir yol olarak düşünür ve bu şekilde kabul eder.”⁵ Edebiyatı ve sanatı Mevleviliğin hazinesiyle zenginleşir. Mevlana'nın öğretisi ondaki İslam anlayışına derin bir hoşgörü katar. İslam'a bir softa gibi değil bir sanatkâr inceliğinde yaklaşır. Askerlik görevi sırasında *Asya* soyadını alır. *Asya* soyadını tercih etmesi tesadüfî değil tam aksine şuurlu bir tercihin ürünüdür. Arif Nihat, Türklerin atavatanına, özlemin bir tezahürü olarak bu soyadını tercih etmiştir. Bu durumu Yavuz Bülent Bakiler'e verdiği mülakatta da ifade etmiştir: “*Asya* bildiğiniz gibi milletimizin anavatanı. Velhasıl *Asya* ağır bastı. İşte, 1936 yılından beri *Asya* diye geçinip gidiyoruz. Kapusuzoğlu Moiz tabelasını görünce Kapusuz soyadından soğudum ve vazgeçtim. *Asya* ağır basmaya başladı.”⁶ “Arif Nihat *Asya*'nın birinci evliliği insanı şaşırtan garipliklerle başladığı söylenebilir. Düğün günü kız evine yakın arkadaşı Refik Fikret Sağnak'la birlikte gitti. Yanlarında başka bir kimse yoktu. Arif Nihat, evleneceğini nedense halalarına bile söylemekten çekinmişti. İlk eşinden ayrılma durumu içinse karısıyla arasında ruhî ve fikrî geçimsizliğin olduğunu söylerdi. Asil bir aileden gelen ilk karısının kendisini küçümsediğini söylerdi. Hatice Semiha Hanım, Arif Nihat *Asya*'ya hep üstten bakmaya başlamıştı. Kocasının yetim ve öksüz büyümesi, yoksul bir aileden gelmesi, aile asaletine gölge düşürüyor vehmine kapılıyordu.”⁷ 1941 yılında ilk eşiyle boşandı. 1941 yılının sonlarına doğru Kimya Öğretmeni Servet Akdoğan'la evlendi.

İkinci eşi Servet Akdoğan, Arif Nihat *Asya*'yı şu şekilde niteliyor: “Ben Arif'in aşırı hassasiyetini, aşırı alınganlığını yetim büyümesine, 43 yaşına kadar anne yüzü görmemesine de bağlıyorum. Anası, anayurdundan ve Arif'inden ayrılırken misilsiz bir acı duymuş.”⁸

Adana'dan Malatya'ya müdürlük görevi için atanır. Daha sonrasında müdürlük görevine Hasan Ali Yücel tarafından son verilir. “Hasan Ali Yücel'in Arif Nihat *Asya*'nın çamurlu paçalarını göstererek şairi azarlaması ve şairin de buna cevap vermesinden dolayı müdürlük görevinden alınmıştır.”⁹ Edirne Lisesi'nde Edebiyat Öğretmenliği yaparken Demokrat Parti listesinden Adana Milletvekili seçilir. 14 Mayıs 1954 tarihinde siyaseti

⁵ Yavuz Bülent Bakiler, *age*, s.168-169

⁶ *Age*, s.94

⁷ *Age*, s.37

⁸ *Age*, s.45-46-49

⁹ *Age*, s.53-188

bırakır. Tekrar öğretmenliğe döner. Meclis havası mektep havasının yerini tutmamış, Arif Nihat, meclis kürsüsü yerine mektep kürsüsünü tercih etmiştir.

Ankara Gazi Lisesinde Edebiyat Öğretmenliği vazifesini sürdürürken Kıbrıs'a gönderilir. Celal Bayar Lisesi'nde Türk Edebiyatı Öğretmenliği görevinde bulunur. Daha sonrasında bu Kıbrıs tecrübesi Arif Nihat'ın şiir yaşamına olumlu bir tesir göstermiş, şairin şiir deryasını dalgalandıran rüzgârlara Kıbrıs rüzgârı da eklenmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin önemli isimlerinden olan Arif Nihat Asya, millî kültürümüzü, millî dokumuzu, öz sesimizi bizlere zengin nakışlarla gösteren bir isimdir. Onun şiiri, Türk yaşantısının, millî heyecanın ve zenginliğimizin önemli birer vesikası niteliğindedir. "Arif Nihat Asya resim sanatını da heykel sanatının inceliklerini de müzik gibi edebiyat aracılığıyla yapmaya çalışan bir niteliğe sahiptir."¹⁰ Sanatlar arası geçişe olumlu bakar. Etkilenmelere karşı hoşgörülüdür. Sanatın sanatla besleneceğine inanır.

Türk edebiyatında *Bayrak Şairi* olarak bilinen şair, Türk şiirinde millî hassasiyetlerin bayraktarlığını yapan bir isimdir. Bu hassasiyetleri aktarırken kuru didaktizmden uzak bir şekilde, lirik ve heyecan dolu bir sesle Türk okurunu kucaklamıştır. "Arif Nihat Asya'da vatan coğrafyası bütünlüğe giden yolda ortaya çıkar. Bir bütünsellik arz eder."¹¹ Vatan coğrafyası onun şiirinde bir bütünsellikle somutlaşır. Bütüne yönelen bir şiir yaratmak ister. Parçalanmış olana değil bir olana doğru yönelir. Milleti için arzuladığını edebiyat sahasında uygulamıştır.

Arif Nihat Asya hem Türk halk edebiyatının nazım şekillerini hem de divan edebiyatı nazım şekillerini kullanmıştır. O, bu yönüyle derin şiirsel birikimini arttırmak için daha fazla imkâna sahip olmuştur. Halk edebiyatımızın saf ve temiz sesi, klasik edebiyatımızın seçkin ve derin kültürel hazinesi onda bir manzume hâline gelmiş, sahip olduğu kültürel zenginliğin daha da artmasına vesile olmuştur. "Divan edebiyatında çok değerli şairlerin olduğunu düşünür. Divan şiirini çok zengin bir şiir olarak düşünür."¹² Arif Nihat Asya'da divan kültürü derin bir edebiyat perspektifi yaratır. Divan şiiri kültürünü Türk milletinin sanat kültüründen ayrı tutmaz. Tıpkı halk şiiri kültürü gibi divan şiiri kültürünü de Türk'ün öz malı olarak telakki eder. Aruz ölçüsüne vukufiyeti ve Cumhuriyet Dönemi'nde en çok

¹⁰ Age, s.118.

¹¹ Ersin Özarslan, "Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Dış Dünya: Tarihî Coğrafya ve Şehir Tezahürleri", **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 28 (2005), s.151.

¹² Agm, s.130.

rubai yazan şairlerden olması onun divan şiiri kültürüne yönelik vukufiyetini açıklar niteliktedir.

“Arif Nihat’taki geçmişe hayran olma durumu onu geçmişe hâkim olan orijinal bir şair yapar. Şiirlerinde ortaya koyduğu geçmiş unsuru, estetik olgu olarak ortaya çıkar.”¹³ O, maziyi bir edebiyat şaheseri yaratmak için kullanır. Mazinin esiri olmaz, maziyi güzelleştirirken şiirini de güzelleştirir.

Şiire aruzla başlamış ancak şiir ölçüsünü şiirinden üstün tutmamıştır. Hece ölçüsünden aruz ölçüsüne, aruz ölçüsünden serbest ölçüye dek birçok ölçüyü denemiş, başarıyla uygulamıştır. “*Aruza* yabancı bir vezin gözüyle bakmaz. *Heceyle* doğan şiirin olması gibi aruz ve serbest ölçüyle de doğabilecek şiirlerin olduğunu düşünür.”¹⁴ Bu durum Arif Nihat Asya’nın şiir hududunu hem içerik hem şekil bakımından olumlu yönde etkilemiş, onun şairliğinin her alanda vukufiyet taşıdığını da bizlere kanıtlamıştır. Şair hem *hecenin* hem *aruzun* inceliklerine sahip olarak şiirine çeşitlilik ve zenginlik katmıştır hükmüne varabiliriz. Arif Nihat Asya’nın hece ve aruzu bu derece başarılı şekilde kullanmasının bir diğer sebebi de halk ve divan şairlerinin eserlerine yönelik sağlam vukufiyetidir. Onların eserlerini tanınması ve okumasıdır. “Hangi vezni kullanırsa kullansın genellikle kafiyeyle bağlı kalmış ve önemsemiştir.”¹⁵ Kafiye sanatçı için bir ritim, bir ahenk unsuru olarak vazife görür. Şiirinin müzikalitesini kafiyeyle borçludur çoğu zaman. Kafiye Arif Nihat Asya’nın elinde ustaca kullanılır. Kafiye şiiri bir zorlamaya sevk etmez. Şiirin tabiatı içinde önemli bir unsur olarak işlev görür. Anadolu’da güzelle çirkin, doğruyla yanlış, aydınlıkla karanlığın yan yana olduğunu gözlemlemiştir “Merhametle zulmün yan yana olduğu bir Anadolu tezahürü vardır şairde. Arif Nihat, Anadolu’ya realist bir şekilde yaklaşmıştır.”¹⁶ Arif Nihat’ta var olan bu gerçekçilik onun Anadolu’nun en zor zamanlarına şahit olmasında yatar. Şair Anadolu’yu bitap, savaşla harap olmuş, yoksullukla, hastalıkla boğuşan bir vakitte gözlemlemiştir. Bundan dolayı şair kendisini gerçekçiliğe yöneltmiştir. Anadolu’ya da gerçekçi bir pencereden bakmayı yeğlemiştir.

Arif Nihat Asya tarih şuuruyla Yahya Kemal’i ve Mehmet Akif’i hatırlatmaktadır. Tarih onun şiirindeki en önemli unsurların başında gelmekle şiirinin kimliğini de büyük ölçüde

¹³ Cengiz Orakçı, **Arif Nihat Asya**, Alternatif Yayınları, Ankara 2003, s.19.

¹⁴ **Age**, s.153.

¹⁵ Nurullah Çetin, **Bayraklaşan Şair Arif Nihat Asya**, Ebabil Yayınları, Ankara 2017, s.19.

¹⁶ Cengiz Orakçı, **age**, s.144-145.

tayin eder. “Arif Nihat Asya, cenazesinde mehter marşları çalınması isteyecek kadar Türk’tür.”¹⁷ Türklüğünü tarih şuuruyla şekillendirmiştir. İçi boş slogan milliyetçiliğini reddeder. İlmî, kültürel bir milliyetçilik anlayışıyla hareket eder. Bu hareketin asıl noktasını ise Türk tarihiyle oluşturur. Hareket kabiliyetini tarihten alır. Bu şekilde fikrini objektif bir temele oturtma şansını da yakalar. Yahya Kemâl de tıpkı Arif Nihat Asya gibi hareket noktasını, milliyet fikrini Türk tarihiyle şekillendirir. Yahya Kemâl ve Arif Nihat Asya arasındaki temel fark Arif Nihat Asya’nın eski Türk tarihine daha çok eğilmesi, daha çok bu tarihi dönemi ele alıp işlemesidir. Şüphesiz bu durumun oluşmasında Yahya Kemâl’in Türk tarihini 1071’den ele alması etkilidir.

Arif Nihat Asya, klasik Türk edebiyatı nazım şekilleri arasında en çok rubai nazım şeklini tercih etmiştir. İran edebiyatından geçen bu nazım şekli aruzun 24 özel kalıbıyla yazılır. Tek dördlükten müteşekkil olup felsefi düşüncelerin ortaya konulduğu bir nazım şekli olarak kabul edilmektedir. “Edebiyatımızda en çok *rubaiye* sahip olan şair Arif Nihat’tır. *Rubaiyat-ı Arif* isimli kitaplarında toplam 1670 rubaisi vardır.”¹⁸ Arif Nihat Asya’nın bilhassa rubai nazım şekliyle birçok eserinin olması, ondaki felsefi terbiyeyi, derinliği ve zenginliği daha da geliştirmiş ayrıca şiirinin düşünsel birikimini ve zeminini daha sağlam kılmıştır. Arif Nihat Asya, *rubailerden* oluşan beş ayrı kitap yayınlamıştır.

“Arif Nihat Asya; sevgi, aile, yurt, doğa, din, hiciv, ebcet, espri barındıran kısa şiirler kaleme almıştır.”¹⁹ Bu noktalarındaki şiirleri yetkin bir bakış açısının izlerini taşır. Arif Nihat bu bakımdan şiir dünyasını çeşitlendirerek zenginleşmesini de sağlamıştır. Şiirde konu çeşitliliği arttıkça şairdeki perspektif daha geniş bir alana sirayet eder. Çeşitli konuların bulunması konuların kendi arasındaki sirayetine de olanak sağlar. Konu çeşitliliği daha çok okura hitap etme olanağına da imkân sağlar. Dinî konulardaki şiirleri, kendisine, millî vasıflı şiirleriyle sentez olanağı verir. Yine ebcetin kullanılması divan şiiri kültürünün ortaya konulmasına vesile olur. Aile ve sevgi konularının ele alınması şairin bireysel yönüne katkı yaparak şairin iç dünyası hakkında bilgi edinmemizi sağlar. Buna dayanarak da yorum yapma olanağı sağlar. Arif Nihat’ın kısa şiirleri onun edebiyattaki nefes alıp vermesi olarak yorumlanmalıdır. Şaire bir nevi deşarj imkânı sağlar.

¹⁷ Nurullah Çetin, **age**, s.40.

¹⁸ Cengiz Orakçı, **age**, s.74.

¹⁹ Cengiz Orakçı, **age**, s.155.

“Arif Nihat Asya öğrencilik yıllarında ölçülü şiir yazmaya özen göstermesine karşılık sonraki dönemlerde ölçü, biçim ve uyak konusunda kuralcı bir tavır ortaya koymamıştır. Serbest bir bakış açısını yeğlemiştir diyebiliriz.”²⁰ Bu özelliği onun öğrencilikten sonraki edebî yaşantısını da şekillendirmiş, ölçü konusunda radikal olmamıştır. Arif Nihat’ın katı kuralları sahip olmayışının bir nedeni de dönemindeki serbest şiir furyasıdır. Kuralların sorgulanması, ölçünün gereksizliği üzerine yapılan edebî mülâhazalar Arif Nihat Asya’nın ölçü konusunda inatçı bir tavra sürüklenmesine engel olmuştur., Serbest ölçüyü, aruzu ve heceyi bir arada kullanması onun edebiyata bakışındaki özgürlükçü niteliğini kanıtlamaktadır. Şair için çalgının bir önemi yoktur, önemli olan söylenecek sözlerdir. Bu bakımdan şair içeriği biçime göre daha fazla önemser.

Milliyetçi şiirleriyle de önem arz eden Arif Nihat Asya, Türk vatanının güzelliklerini, tabiatını, tarihini ortaya koyan, Türklüğe ait unsurları yücelten bir anlayışa sahiptir. Onun bu anlayışı aynı zamanda şiirinin omurgasını teşkil eder. Özellikle fikrî içeriğin yoğun olduğu şiirlerinde milliyetçilik fikri, esas unsur olarak dikkat çekmektedir.

Arif Nihat üslup açısından titiz bir şair olarak kabul edilebilir. Onun dili kullanma biçimi, bir kuyumcu titizliği şeklindedir. O, şiirini bir biçim disiplini çerçevesinde kaleme almıştır. İnce mecazlar ve telmihlerle şiirini zenginleştirmiştir. Şiiri sağlam ve akıcı bir tekniğe sahiptir. “Türkçeyi bir söylem olarak değil estetik öge bir üst bilinç, bir özgüven yansıması olarak kullanmıştır.”²¹ Arif Nihat Asya’ya göre Türk kültürü, sanatı, edebiyatı Türkçe vasıtasıyla ortaya çıkar. Türkçeye bu bakımından tarihî ve ciddi bir işlev ve sorumluluk yükler. Türkçeyi bir şuur durumu olarak düşünür. Şaire göre dil, düşünceyi şekillendirir, kendi ruhunu düşünceye katar. Türkçe düşünebilmek durumu, bu olguya işaret eder. Şair, yetkinliğinin kaynağını dilde arar. Şiirine duyduğu güven dil kaynaklıdır. Çünkü bir şair dili ne kadar iyi kullanırsa o derece yetkin olarak telakki edilir. Şairin özgüveninin kaynaklarından birisi de Türkçeye şiir dili olarak hâkim olmasıdır. “Sanatçı ve dil, birbirine ihtiyaç duyabilir, birbirini bütünleyen ve yaşatan iki doğal dost olarak düşünülmelidir. Sanatçı dili işleyip ileri seviyelere çıkaran kişidir.”²² Sanatçının sermayesi dildir. Sanatçı dil hamurunu işleyerek şekil verir, ruh katar. Bu işlemi yaparken dilin inceliklerine, dil oyunlarına,

²⁰ Mustafa Eski, **agm**, s.240.

²¹ Muhsine Börekçi, “Dil-Edebiyat İlişkisi Bağlamında Arif Nihat Asya’ Türkçesi: Destanca, Divanca ve Hakanca ”, **TÜBAR**, 25 (2009), s.28-29.

²² Necmettin Hacıeminoğlu, **Türkçenin Karanlık Günleri**, İrfan Yayınevi, İstanbul 1976, s.39.

atasözlerine, deyimlerine, sağlam bir hâkimiyet şarttır. Aynı zamanda dile ruh katabilmenin bir diğer yolu da kendi döneminden önceki edebî ürünleri okumakta onlara hâkim olmakta yatar. Geçmişte ortaya konulan edebiyat eserleri şaire derin bir dilsel zenginlik kazandırır. Bunun yanı sıra dildeki bağlam durumu da şaire bir değer katar. “Sözcüğe ne kadar farklı değerler yüklenebildiği konusunda pek çok örnekler verilebilir.”²³ Dili olabildiğince kıvrak kullanması, dili gerektiğinde eğip bükebilme kabiliyeti şaire yetkinlik katar. Kelimelerin dize içindeki doğru ve uygun kullanımı, ahenk ve ritmi belirleyen, ahenk ve ritmik değeri birebir tayin eden önemli bir durumdur. Kelimelerin doğru yerde doğru bir şekilde kullanımı şiirin şiirselliğini, müzikalitesini etkileyen durumlardır. Arif Nihat Asya’nın divan şiiri, halk şiirine hâkim olması, bu şiir tarzlarının kelime kadrosuna vâkıf olması, şaire yukarıda saydığım hususlar bakımından avantaj sağlar.

Arif Nihat Asya’nın belki de en önemli özelliği yenilikçi bir edebiyat karakteri taşımasında yatar. Birden çok ölçüyle şiirler kaleme alması da onun bu yenilikçi tarafından ileri gelmektedir. O, yeniye sever ancak maziden beslenen bir yeniliğe kapısını aralar. Onda yeni kavramı geçmişin havasını reddetmeyen bir niteliktedir.

“Uyak konusunda oldukça hassastır Arif Nihat Asya. Serbest ölçüde bile kafiye, iç ahenk noktasında ısrarlı davranmış, fazla görülmemiş ve işitilmemiş kafiyeler seçmeye çalışmıştır. Yarım, tam, zengin kafiyeler seçmeye çalışmıştır. Yarım, tam, zengin kafiyeler, redifler, ses ve hece tekrarları ile şiirlerine hitabet tonu vermeye çalışmış, bu yolla şiirinde dirilik, canlılık, incelik, zarif benzetmelerle, tezatlar, çarpıcı, iğneleyici ifadelerle orijinal bir üslup yaratmıştır.”²⁴ Kafiye ustalıkla kullanması onun dilsel alandaki yeteneğiyle paralel bir olguyu ortaya koyar.

“Arif Nihat Asya’da coğrafya bütünüyle soyut bir duruma bürünmez, somutlaşan coğrafya şartlarını oluşturduğunda şiirinde yer bulabilir.”²⁵ Onda vatan coğrafyası canlı kanlı bir hâlde ayakları yere basan bir vasıftadır. Şiirini coğrafyaya dayandırması şiirlerini tabiata açmasına olanak sağlar. Arif Nihat coğrafya vasıtasıyla mimariye, doğaya, tarihe, kültüre, dine ulaşır. Arif Nihat coğrafyayı kuru bir coğrafi bilgiler kumkuması, meteorolojik bilgiler yumağı olarak düşünmez. Arif Nihat Asya’nın şiiri medeniyet ve kültür birikimlerine coğrafyayı esas alarak ulaşır. Anadolu, Türkistan, Orta Asya, Kıbrıs, İstanbul, Rumeli, coğrafya sayesinde Arif Nihat Asya’nın şiirine dâhil olur. Coğrafya,

²³ Doğan Aksan, **age**, s.59.

²⁴ Pakize Aytaç, “Arif Nihat Asya’nın Hayatı ve Sanatı Üzerine”, **Türk Dili Dergisi**, 536 (1996), s.180.

²⁵ Ersin Özarslan, **agm**, s.149.

fizikî olarak değil beşerî bir zenginlik olarak Arif Nihat Asya'nın şiirinde yer bulur. Coğrafya şairde hüznün, sevincin, rahatlığın, huzurun kaynağıdır. Kimi zaman Rumeli coğrafyasını hatırlayarak hüznülenir kimi zaman Konya'ya ulaşarak gönül huzuruna erişir. Kimi zaman İstanbul ile fetih heyecanı yaşar, yaşatır. Coğrafya bu bakımdan Arif Nihat Asya'nın şiirinde tarih ilmiyle beraber bir duygunun, bir şuurun, bir benliğin kaynağı olarak düşünülmüştür.

Yaşamının sonuna doğru Arif Nihat Asya'da manzum bir şekilde tarih düşürme merakı başlamıştır. “Düşürdüğü tarihlerle, naat ve rubailerleriyle divancılar arasına girmiştir. Divanca konuşurken de divan edebiyatı kelime varlığını ve sembollerini orijinal bir şekilde kullanmayı yeğler.”²⁶ Çevresindeki tanıdıklarının ölüm, doğum tarihleri için tarih düşürmüştür. Bu durum Arif Nihat Asya'daki ebedileştirme duygusunun da en bariz örneklerinden birisi olarak yorumlanabilir. Arif Nihat Asya, tarih düşürerek zamana hatırasını bırakmak arzusundadır. Ayrıca yaşamının sonuna doğru ortaya çıkan bu tarih düşürme merakı artık ölümü bekleyen, ölümü hisseden, ölüme yaklaşan bir kişinin psikolojik eğilimini yansıtmaları bakımından da mühim bir duruma işaret eder. Arif Nihat, tarih düşürerek zamandan bir şeyler almak ister. Bu alma işlemini de edebiyat vasıtasıyla yapar. Zamana karşı direnebilmenin yolunu edebî bir metin ortaya koyarak gerçekleştirmiştir. Divan şiirine hâkim olması da tarih düşürme merakını tetikleyen bir diğer bahsedilmesi gereken unsur olarak düşünülebilir. “Yaşadığı hayatı prensipleriyle örerken bunu romantik, ulusal ve nevi şahsına münhasır bir kişi olmasına borçludur. Yüce değerlerden birçok yerde faydalanmıştır. Geçmiş ve gelecek arasında bir bağ kurarken sahip olduğu manevi ve edebî değerleri kullanması buna örnektir.”²⁷ Arif Nihat Asya yöneldiği fikirleri ciddiyetle ele alır, derinlemesine işler. Şiirlerinde derin kültürel ve medenî birikim bu ciddiyetin bir neticesi olarak kabul edilmelidir. Karakterindeki coşkunluk, heyecan yöneldiği işlere de ciddi gözle bakmasını sağlamıştır. Coşku, şairi uyuşukluktan ve durağanlıktan kurtaran önemli bir özellik olarak yorumlanmalıdır. Şairin tarihsel nitelikli ürünleri bu coşkudan nasibini alan ürünlerdir. Aynı zamanda yüce değerleri tespit etmesi, tespit ettiği bu değerlere yönelik olarak gösterdiği özen, onun bir başka mühim özelliğidir. Geçmiş ve geleceği birbirine bağlarken edebiyatı son derece başarılı bir şekilde kullanır. İstanbul'un fethini konu alan bir tarih makalesi, Arif Nihat Asya'nın *Fetih Marşı* kadar etkili değildir. Edebiyat yetkin şairlerin

²⁶ Muhsine Börekçi, *agm*, s.35.

²⁷ Pakize Aytaç, *agm*, s180.

elinde çoğu zaman tarihi ve ulusal olayları aktarırken tarihten ve diplomasiden daha önemli roller oynayabilir. Arif Nihat Asya bu duruma bariz bir örnek olarak kabul edilebilir.

“Mütevazı bir kişiliği vardır. Bunun yanı sıra gururlu bir karaktere sahiptir. Kalenderce yaşayan biriydi.”²⁸ Gösterişi sevmeyen, kendini beğenmişlikten uzak duran bir yapısı vardır. Edindiği Mevlevilik ve tasavvuf terbiyesi, kibirlenmeyi yasaklar. Gururlanmak tasavvufta ayıp olarak kabul edilir. Şairin bir Mevlevi olduğu göz önüne alındığında gururlanması, kibirlenmesi aldığı tasavvuf terbiyesine uygun düşmez. Tasavvuf anlayışındaki *aba-hırka-post* durumu kibirden uzaklaşmayı, dünyadan uzaklaşmayı, dünyaya ve nimetlerine sırt çevirmeyi esas edinir. Bu bakımdan dünyevî meseleler için şairin büyükenmesi düşünülemez. Maddiyatçılığa gönül vermesi tahayyül edilemez. Arif Nihat’ın tevazusunun kaynağı hem karakterinde hem de aldığı tasavvuf terbiyesinde aranmalıdır. Mevlevi Dede’si Ahmet Remzi Akyürek’ten el alan bir Mevlevi olarak çile çekmiş, dünyanın hırsından, galesinden kendini arındırmıştır. Bir nevi içsel bir durulanmaya kendini tabi tutmuştur. Bu durum onu psikolojik olarak bütün sıkıntılardan, streslerden alıkoymuştur. Dünyayı bir dert yeri olarak görmekten kurtarmıştır. Tasavvuf, insanı zihnen diri tutma, Allah’a yöneltme, Allah’la meşgul etme düşüncesidir. Bundan dolayı Allah ve onun dini dışındaki iş ve eylemler boş olarak görülür, önem verilmez. “Adamına göre, harekete göre hareket ederdi.”²⁹ Arif Nihat Asya sanatında nasıl ki Türk halkının sadeliğini, emeğini anlatıyorsa kişilik olarak da sade bir vatandaş olarak düşünülebilir. Kendini milletinden ayırabilecek bir noktaya taşımaktan hoşlanmaz. Özellikle görev yaptığı yerlerde kılık kıyafetine pek özen göstermeyişi, derviş meşrepli, kalender meşrepli yönü onu gösteriştan uzak tutmuştur diyebiliriz. Tespihlere ise özel bir merakı vardı diyebiliriz. Onun mütevazı yönüne işaret etmesi bakımından okula gidip gelirken bisiklet kullanması örnek olarak verilebilir. O kendisini milletinden ayırabilecek şeylere korkuyla yaklaşan biriydi. Gazetelerde bulmaca çözmek onun ilgi alanlarından biriydi. Yavuz Bülent Bakiler onun ilk önce gazetelerin bulmaca sayfalarıyla ilgilendiğine şahitlik eder. Arif Nihat Asya’nın alıngan yapısını ise şairin öksüz ve yetim olmasına bağlayabiliriz. Anne sevgisi ve baba şefkatinden mahrum olan çocuklardaki bu yön onların sonraki hayatlarının her anına tezahür eder. “Yazılarını yayımlamak için gönderdiğinde içeriksel veya baskıdan kaynaklanan bir

²⁸ Yavuz Bülent Bakiler, *age*, s.45.

²⁹ *Age*, s.53.

hata yapıldığında katlanamayan bir yapısı vardır.”³⁰ Bu durum onun sanat ve edebiyat bahislerindeki titizliğine işaret eder. Bir şair olarak gösterdiği emeğe hürmet gösterilmesini arzu ettiğini anlamaktayız. Ayrıca şairde var olan disiplin anlayışını da yukarıdaki durumdan çıkarabiliriz. Onun aynı zamanda bir düzyazı ustası olduğu da muhakkaktır. “Ahmet Hamdi Tanpınar büyük bir sanatçı duyarlılığı ile Arif Nihat Asya’nın bu yönünü ortaya koyan ilk edebiyatçılardandır. Arif Nihat Asya’nın şiirleriyle yazıları, içeriksel bakımdan benzerlik gösterir, düzyazıları mektup, deneme, makale, seyahat yazısı mensur şiirlerden oluşmaktadır.”³¹Düzyazıları da belli bir edebî zevkin göstergesi olarak kabul edilmelidir. Çalakalem yazılmış yazılar değildir. Şiirlerine gösterdiği titizlik yazılarında da seçilebilir. Düzyazıları derin bir kültürel birikimin ürünüdür. ‘*Sevgi Mektupları*’nın yazılma sebebi ise Servet Akdoğan’a yaptığı evlilik teklifidir.”³²Eser bu yönüyle şairin bireysel yaşamını ortaya koyan en önemli eserleri arasında sayılabilir. Şiirlerinde saklı tuttuğu bazı özel durumları, mahremiyetini mektuplarına yansıtmıştır.

³⁰ Age, s.48.

³¹ M. Fatih Andı, “Arif Nihat Asya’nın Kısa Nesirleri”, *İlmî Araştırmalar*, 18 (2004), s.8.

³² Namık Sabırlı, *Arif Nihat Asya’nın Sevgi Mektupları Adlı Eseri Üzerine Bir Söz Dizimi (Kelime Grupları) İncelemesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, İstanbul 2010, s.6.

1.BÖLÜM

ŞİİR ANLAYIŞI VE TARİHİ TEMEL

1.1. Tarihî Arka Plan

İstiklâl Savaşı öncesi ve sonrasında Türk milletinin hafızası trajik olaylarla biçimlenmiş ve mahiyet kazanmıştır. Batılılaşma uğraşları, askerî, kültürel, ekonomik ve edebî mahiyetteki bazı yenilikler, *Birinci Dünya Savaşı*'nın getirdiği ağır maddî ve manevî yıkımlar, Cumhuriyet'in ilanına kadar geline süreçteki olaylar, Cumhuriyet Dönemi kültür hayatımızı ve edebî yaşantımızı şekillendirmiştir. "Osmanlı Devletinde çağdaşlaşma hareketleri devlet eliyle planlandı ve uygulandı fakat bu esnada yönetilenlerin eğitime ve refahına veya dini ve kültürel mirasa yeterince önem atfedilmedi. Dinî ve kültürel birikim dikkate alınsaydı yeniliklerin ortaya koyduğu verim ve fayda daha fazla olabilirdi. Osmanlı'da yenilikler halk eliyle yapılsaydı şüphesiz Osmanlı'nın siyasi bekası için olumlu bir durum söz konusu olabilirdi"³³ Osmanlı tarzı yenileşme hareketleri karakterleri itibariyle yüzeysel bir vasıf taşır. Devlet adamlarının ömürleriyle sınırlıdır. Yenileşme politik bir karakter olarak tevarüs etmez. O dönemki yöneticinin entelektüel anlayışıyla bağlantılı bir durumdur. Osmanlı'da yenileşme hareketleri III. Selim ve sonrasında devletin bir politikası olarak kabul görmüştür. 1923'te Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Türk milleti, 3 Kasım 1839'dan itibaren resmî olarak bir devlet programı hâline getirilen Batılılaşma hareketinin en önemli safhasını gerçekleştirmiştir. Cumhuriyet'in ilânıyla birlikte *Tanzimat*'tan beri devam edegelen en büyük Batılı tesir kendisini göstermiştir. Cumhuriyet'in ilanı, netice itibariyle başlı başına Batılı bir atılım olarak kabul ve telakki edilmiş, Türk milletinin sosyal, kültürel ve edebî hayatı bu minvalde nitelik kazanmıştır. Artık yarı Doğulu yarı Batılı, Osmanlı tarzı yenileşme hareketleri, Cumhuriyet'in ilânıyla birlikte kafa ve ruh olarak ve radikal bir şekilde tam manasıyla Batılı bir kimliğe kavuşturulmuştur.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı, yeni Türk devletinin temsil ettiği fikir çerçevesinde teşekkül etmiş ve vasıf kazanmıştır. Kaynağını ve ilhamını Cumhuriyet rejiminden almıştır. "Türk milleti cumhuriyet rejimini kurarken zeminini istiklal duygusuyla sağlamlaştırmıştır. Türklerde Bağımsızlık duygusunun esası Türk milletinin kültüründe

³³ Halil İnalcık, *Osmanlı Modernleşmesi Toplum, Kuramsal Değişim ve Nüfus*, Timaş Yayınları, İstanbul 2014, s.150.

yatmaktadır.”³⁴ Bağımsızlığı bir karakter hâline getiren milletler gayet tabii ki boyunduruk altına alınamaz. Bağımsız yaşama tecrübesi ve geleneği olan milletler, köleliği ve esareti kabul etmezler. Zira kendisine bağımsızlığı hatırlatan, hürriyeti anımsatan destanlara sahiptir. Bu dönem edebiyatı Cumhuriyet rejiminin getirdiği değerler sistemini yansıtır. *Atatürk İlke ve İnkılapları, halkçılık, milliyetçilik* gibi fikirler, yeni Türk devletinin fikrî hamurunu oluşturmuştur. Ziya Gökalp Türk milletinin içinden çıkmış ilk sosyolog olarak Cumhuriyet’in kurucu kadrolarını fazlasıyla etkilemiştir. Gökalp’in *Türkçülüğün Esasları* adlı eseri, Cumhuriyet’i kuran kadro için rehber niteliği taşıyan bir eser vasfını kazanmıştır. Eğitimde Türkçülük faaliyetleri hız kazanmıştır. Eğitimdeki Türkçülük hareketi, yeni kurulan devletin Batılı kimliğini sağlamlaştırmıştır. “Modernleşme faaliyetleri devletin kontrolünde ve eğitim vasıtasıyla daha faal bir şekilde yürütülmüştür. Atatürk laik anlayışı getirmeden önce 1924’te *Tevhid-i Tedrisat Kanunu*’nu çıkararak eğitim kurumlarını devletin gözetimine almış ve eğitimi millî-seküler bir düzleme oturtmak gayesiyle hareket etmiştir.”³⁵ Laikleşme, eski medrese düzenindeki eğitimi lağvedip yerine Batılı hüviyette bir eğitimi ikame etmiştir. İslamî ilimlerin yerini pozitif ilimler almış, bilimsel faaliyetler daha fazla öne çıkarılmıştır. Okulların ders programı milliyetçi-seküler bir düzlemde oluşturulmuştur. Bu dönemde yapılan tercüme faaliyetleriyle seküler insan tipi edebiyat vasıtasıyla belirgin kılınmak istenmiştir. Osmanlı’da var olan eğitimdeki düzensizlik *Millî Eğitim Bakanlığı* vasıtasıyla bir tertibe kavuşturulmak istenmiştir. Azınlık okullarının faaliyetleri denetim altına alınmış, muhtemel misyonerlik faaliyetlerinin ve yıkıcı faaliyetlerin önüne geçilmek istenmiştir. Tüm bu yenilikler cumhuriyetin ilanından önceki fikirlerin ve aydınların etkisiyle olduğu söylenebilir. Atatürk Dönemi’nde gerçekleşen birçok yenilikte Ziya Gökalp etkisinin varlığı su götürmez bir gerçekliktir. *Türkçülüğün Esasları* içerik bakımından Türk milletinin yükselmesi için yapılması gerekenleri kendisinde barındıran bir rehber kitap niteliğinde görülmüştür.

Cumhuriyet Dönemi’nin anlayışını, fikrini, edebiyatını şekillendiren hususların başında milliyetçilik olduğu kadar medeniyetçilik bir diğer ifadeyle *Batıcılık* düşüncesi de etkili olmuştur. “Türkler yüzyıllar boyu *monarşiye* dayalı bir sistem içinde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Asırlarca süren mutlakiyetçi bir yönetiminin ardından *meşrutiyet* yönetiminin kurulması

³⁴ İbrahim Kafesoğlu, **Türk Millî Kültürü**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2006, s. 223.

³⁵ Metin İşçi, **Siyasî Düşünceler Tarihi**, Der Yayınları, İstanbul 2012, s. 427.

modernleşme yolunda çok büyük bir adımdı.”³⁶ Mutlakiyetçi yönetim yerini Batılı kimliğiyle cumhuriyete bıraktı. Monarşist yapının ortadan kalkıp cumhuriyetin gelmesiyle fikir ve edebiyat dünyası da bu büyük değişimden etkilenmiş, bu minvalde edebî ürünler verilmiştir. “Coğrafi isim olarak Türkiye terimine ilk defa Bizans kaynaklarında rastlanılmaktadır. Bu tabir meşrutiyetten cumhuriyete ve sonrasına tesir eden Türkçülük haritasını ortaya koyan bir anlayışla somutlanmıştır. VI. yüzyılda ise Türkiye terimi Orta Asya için kullanılıyordu.”³⁷ Ziya Gökalp’in aynı zamanda eserinin adı da olan *Türkleşmek-İslamlaşmak-Muasırlaşmak* olarak da pratize edilen anlayışla muasırlaşmak yani çağdaşlaşmak safhası *Batıcılık* fikrine karşılık gelir ve bu şekilde değer kazanır. Çünkü dönemin reel politiği ve şartları, III. Selim’den beri dikkate alınan medeniyetin, Batı medeniyeti veya Batı muasırlaşması olduğunu bizlere kanıtlamaktadır. Çağdaşlaşma iddiasında olan Türk, bu hedefine ulaşmak için matematiksel bir gerçeklik derecesinde olacak şekilde yüzünü Batı’ya dönmek zorunda olduğuna inanıyordu. Bu zorunluluk Türkiye Cumhuriyeti için Ziya Gökalp tarafından sistematize edilmiş ve Cumhuriyet’in kurucu kadroları tarafından uygulanmıştır.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı, bu tarihî ve kültürel çerçeve içerisinde bir nitelik kazanmıştır. Milliyetçi, medeniyetçi, Batılı, modern bir hüviyeti ilke edinen bir devletin, yukarıda sayılan ilkeler haricinde bir perspektife olanak tanıyacağı pek düşünülemez. Zira medenî olan veya medenileşme gayreti içinde olan memleketler yukarıda sayılan hususlarla gelişme gösterebilirdi düşüncesi vardı. “Türlü güçlükler içindeki bir devletin yönetiminde muvaffak olmak için o güçlükleri iyi tanıyan ve çözüm yollarını yetkinlikle ortaya koyabilecek güngörmüş bir kadroya ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu ihtiyaç Cumhuriyet Türkiye’si için daha bir zarurî hâle gelmiştir diyebiliriz.”³⁸ Türkiye Cumhuriyeti’nin ileri gelenleri Osmanlı dönemindeki problemleri iyi tahlil etmiş, buna göre çeşitli önlemler almış, yenilik çalışmaları yapmıştır. Zor zamanda yeni ve köklü değişiklikler yapmak ancak kurucu kadronun dirayetine ve gücüne bağlıdır.

Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı, yüzünü çevirdiği medeniyet itibariyle birtakım değişimler yapmak ve bu değişimleri iliklerine kadar yaşamak zorundaydı. Yeni bir medeniyet dairesine, eski elbiselerle girilmesi pek düşünülemez. Dilde sadeleşme hareketine de bu zaviyeden bakmak daha anlamlı olacaktır. Dildeki gereksiz Arapça ve Farsça kelimelerden,

³⁶ Kenan Akyüz, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1995, s.31.

³⁷ İbrahim Kafesoğlu, **age**, s.45.

³⁸ Kenan Akyüz, **age**, s.227.

taamlamalardan kurtulmak, Arap ve Fars kültüründen kurtulmakla aynı anlama gelir. Modernleşmek gayretinde olan Türk, milliyetçilik ilkesinin gereği olarak kendine ait olanı arayıp bulmak zorundaydı. *Yeni Lisan Hareketi*'ne bu minvalden bakarsak dildeki politikayı daha da iyi bir şekilde konumlandırabilir ve anlamlandırabiliriz. "Atatürk'ün edebiyat tarihçiliğimizi yönlendiriciliği konusunda vurgulanması gereken nokta şudur: Atatürk 'ün Cumhuriyetin ilk yıllarındaki edebiyat tarihçiliğimizi Türkçü bir noktaya oturtmuş olmasıdır. Türkçü çizgi Cumhuriyet Türkiye'si için var olması gereken bir olgu olarak kabul edilmelidir."³⁹ Türkçülük politikada olduğu gibi sanatta ve edebiyatta muteber olan bir fikir akımıdır. Türk milletinin ve devletin siyasetindeki ideolojik zırhı hiç şüphesiz Türkçülük fikriydi. Edebiyat ve sanat ürünleri de bu bağlamdan yola çıkarak verilmeye başlandı. Bu durum geneli veya bütünü kapsayan bir durum değildir. Türkçülük bir ırk meselesi olarak değil daha çok bir kültür meselesi olarak tatbik edilmiştir. Türkçülüğün gelişme safhası cumhuriyet öncesidir. Bu bağlamda edebiyatta Türkçülüğün en önemli göstergesi *Yeni Lisan* 'ın getirdiği göstergedir. *Yeni Lisan* demek *Yeni İnsan* demektir. Demek ki Türk aydınlarının yeni bir Türk insanı, nesli yetiştirme gayreti Cumhuriyet'in öncesinde başlamış bir gayrettir. Sonrasında bu gayret, Cumhuriyet Dönemi'nde de sürmüş, Türklüğünün, Müslümanlığının ve bunun yanında çağdaşlığının bilincinde olan bir insan tipi Cumhuriyet Dönemi'nde oluşturulmak istenmiştir.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatını besleyen kaynaklardan belki de en önemlisi Türk halkının karakteridir. Osmanlı Devleti'nin sona erip yerine yeni bir Türk devletinin kurulması ve bu kurulan devletin her alanda etki göstereceği apaçık bir gerçekliktir. *Atatürk Devrimleri*'nin, yenileşme hareketleri, kültür ve dil politikaları üzerindeki derin etkisi hep bu doğrultuda atılan adımların birer kanıtıdır. Kültürel öğeler milliliğin kaynağıdır. Kültürümüze dönmek kendi millî yapımıza dönmek manası taşır. "Millî kültürün ölçüsü, millî gururdur. Başka yönlerde bencillik duygusu ve gururun kötü özellikler olduğu düşünülebilir ancak öz kültürün muhafaza edilmesi de tersine son derece güzel ve faydalı olduğu düşünülebilir."⁴⁰ Millî kültürün gelişimi Cumhuriyet Türkiye'si için vazgeçilmez bir ödev niteliğindedir. Millî olmak kültüre bağlanmakla sağlanır. Bu bakımdan kurulan yeni devlet Türk kültürüne sarılmayı millî şuurun bir vazifesi saymaktadır. Sanat ve edebiyat gibi alanlarda bu millî şuurun yansımaları elbette olmalıdır görüşü hâkimdir.

³⁹ Nazım Hikmet Polat, **Yenileşme Devri Türk Edebiyatından Çizgiler**, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2012,s.349.

⁴⁰ Ziya Gökalp, **Türk Ahlakı**, Toker Yayınları, İstanbul 1992, s.148.

Kültürel, ekonomik, sosyal alanlarda yapılan yenileşme atılımlarının Türk edebiyatını etkilediğini söylemiştik. Cumhuriyet'in ilânından önce var olan Millî Edebiyat Hareketi, daha sonra kurulan yeni Türk devletinin kültür, dil, edebiyat politikalarının bir nevi örneği ve rehberi olmuştur. Millî Edebiyat anlayışı Cumhuriyet'in ilânından sonra da derin tesirini devam ettirmiştir. Bu anlayış çerçevesinde Anadolu, bir merkez nokta hâlini almıştır.

Millî Edebiyat Hareketi'nin etkisiyle oluşan millî bilinç, *Yeni Lisan* şuurunun da kültür ve edebiyat oluşumlarına katkı sağlamıştır. TDK'nin kurulması, TTK'nin kurulması gibi kararlar, millî edebiyat anlayışına olumlu yönlerden katkı sağlamıştır.

Türk milleti savaşlarla yorgun düşmüş bir psikolojik mahiyete sahipti. “Milletler, bir bireyin sahip olduğu psikoloji gibi kendine has olan millî bir psikolojik hususiyete sahip olabilir.”⁴¹ Bu kendi has psikoloji Batılı değerlerle bir nevi rahatlamak, modernleşmek istemekteydi. Türkiye Cumhuriyeti *Yurtta Barış Dünya’da Barış* anlayışını bu mantık çerçevesinde uygulamıştır. Savaşlarla geçen yıllardan sonra toplum psikolojisi artık bir rahatlama evresine geçmeyi istiyordu. Sadabat Paketi'nin ve Balkan Antantı'nın kuruluş gayesi de komşularla savaşmayı bir kenara atıp iyi geçinmeyi esas alır. Savaşlardan bıkan bir milletin haletiruhiyesi artık barışı tek çare olarak görmekteydi. Cumhuriyet Dönemi'nin sosyopsikolojik durumu, barışı esas alan, barışı özleyen bir vasa sahiptir.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatı, bütünüyle toplum için sanata veya sanat için sanata hizmet eden bir anlayışla oluşturulmuştur demek yanlış olur. Bu durum edebî topluluklara göre değişiklik gösterebilmektedir. Toplumsal hassasiyetlerle hareket eden edebiyat grupları olduğu gibi bireysel etkilerle hareket eden edebî grupların varlığı da söz konusu olmaktadır. Bu durum edebiyatımızdaki bakış açısı farklılığının, edebî zenginliğimizin bir ürünüdür.

Cumhuriyet Dönemi Türk şiiri, *II. Dünya Harbi*'ne kadar *Millî Edebiyat* ve *Millî Mücadele* ekseninde vasıf kazandığı gibi bireysel hususlarla da belli bir vasıf kazanabilmiştir. “Yüce ideallerin, büyük imkânların oluşmaya başladığı yükselme evrelerinde kişi, güçlü toplum akışı içinde olumlu bir şahsiyet oluşturma fırsatını yakalar.”⁴² Cumhuriyet, Türk insanına yukarıda bahsedilen nitelikte ve düzlemde bir olumlu şahsiyet kazandırmak istemiştir. Bu şahsiyet Batılı ve modern fikirlerin tecessüm ettiği ve bu fikirlerin teşkil ettiği bir şahsiyete karşılık

⁴¹ Age, s.144.

⁴² Age, s.132.

gelir. Atalet yerine dinamizmi esas alan bir kişilik oluşturmak asıl gaye olmuştur. Edebiyat da bu anlayışa hizmet etmelidir görüşü söz konusudur.

Cumhuriyet Dönemi edebiyatı fikrî zeminini ve yenileşmesini Fransız edebiyatı ekseninde oluşturmuştur. Çünkü bizde yeni denince Avrupa; Batı denince aklımıza Fransa gelmektedir. Türk milleti modernleşmeyi Fransız penceresinden idrak ve tatbik etmiştir. “Türkler Asyalı bir millet olarak bilinmektedir hem de doğu Asyalı olarak bilinir.”⁴³ Bu Asyalı millet artık büyük devletler sınıfında yer almak gayesiyle Batı’yı örnek aldı. Batı’yı izlerken İngiliz veya Alman Batıcılığını değil Fransız tarzı Batıcılığı örnek alarak uygulamış ve benimsemiştir. *Tanzimat-ı Hayriyye*’den beri bu durum böyledir. Sadece askeriyede belli bir Alman etkisinden söz edebiliriz. Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında Fransız romanı ve şiirinin etkisi yüksektir. Bu doğrultuda Batı kaynaklı felsefî – edebî akımlar kullanılmış, *romantizm*, *realizm*, *pozitivizm*, *gelecekçilik-sembolizm* gibi edebî ve felsefî akımlar kullanılmıştır.

Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının bir diğer önemli kaynağı da Türk halk kültürüdür. Bu durum, yeni Türk devletinin ortaya koymuş olduğu siyaset ve kültür politikalarıyla da uyumludur. Kurulan Türkiye Cumhuriyeti devletinde kurucu kadroların yönlendirmesi ve etkisi son derece fazladır. Atatürk, İnönü, Fevzi Çakmak, Celal Bayar gibi isimler bu durumu örneklemektedir. “Atatürk’te adam tanıma ve devlet için istifade etme kabiliyeti üst derecededir.”⁴⁴ Bu sayede Türk halk kültürünü ve Türk milletine hizmet eden kişileri desteklemiş, bu gibi kişilerden faydalanmıştır. Halk biliminin Türkiye’de gelişme göstermesine en büyük katkıyı Atatürk’ün *Fikirlerimin babası* diyerek övdüğü Ziya Gökalp’tir. Halk bilimine olan ilgi, halk şiirinin kaynaklarına olan ilgiyi arttırmıştır. Halk edebiyatı ve Türk halk şiiri, kurulan bu yeni millî devlete, savunulacak ve uygulanacak politikalar bakımından derin bir kaynak sunmaktaydı.

Cumhuriyet’le birlikte doruk noktasına ulaşan millî olana eğilme arzusu, Türk şiirinde aruzun tahtını sallamaya başlamıştır. “Milliyetçilik anlayışının, fikrinin ortaya çıkması, yükselmesi, Doğu ülkelerinde değil Batılı ülkelerde meydana gelmiştir.”⁴⁵ Milliyetçilik anlayışı her alanda etkili olduğu gibi şiirde, şiir ölçülerinde de etkisini gösterdi. Aslında aruz 6-7

⁴³ İlber Ortaylı ve İsmail Küçükkaya, **Cumhuriyetin İlk Yüzyılı**, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s.17.

⁴⁴ Age, s.56.

⁴⁵ Yusuf Akçura, **Türkçülük, Türkçülüğün Tarihî Gelişimi**, İlgi, Kültür, Sanat Yayıncılık, İstanbul 2012,s.26.

asır boyunca Türk'ün elinde yoğrularak Türkleşmişti. Bu durum Yahya Kemal'in elinde daha da belirgin kılınmış, bir Türk aruzu hâline gelmişti. Milliyetçilik anlayışıyla yoğrulan Türkler, aruzu bir Türk ölçüsü olarak kabul ettiler. Ancak *Millî Edebiyat Hareketi*'nin etkisiyle hece ölçüsü ön plana çıktı. Türk halk şiirinin vasıtaları, Türk edebiyatında daha çok hürmet edilen birer unsur olarak değer kazanmıştır. Halit Fahri Ozansoy'un *Aruza Veda* şiiri bu minval açısından yazılmıştır. Gerek Ziya Gökalp'in gerek Mehmet Emin Yurdakul'un gerekse Beş Hececiler'in göstermiş olduğu heceye yönelik arzu ve hassasiyet Türk şiirinde hece ölçüsüne yoğun bir iltifatın doğmasına vesile olmuştur diyebiliriz.

Türk edebiyatı artık Türk yurdunun bütün sathını görebilecek kerteğe *Millî Edebiyat* eliyle gelmiştir diyebiliriz. “Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu topraklar Osmanlı Devleti'nin kurulduğu, yayıldığı yerleri kapsar. Bu nedenle cumhuriyetle beraber devlet anlayışının kesintiye uğraması beklenmemiştir, diliyle, inancıyla ve insanlarıyla Osmanlı'nın devamı sayılması doğal bir olguyu işaret eder.”⁴⁶ Osmanlı Devleti yıkılmasına rağmen Osmanlı'nın mensup olduğu Türk kültür ve medeniyeti katlanarak ve zenginleşerek devam etmiştir. Kültür ve medeniyet ürünleri edebiyat aracılığıyla ele alınmış, işlenmiştir. Bu anlayışla edebiyatımıza ve şiirimize bakmak gereklidir. Şiirde *Beş Hececiler* eliyle millî şiirimizin hazineleri cesur bir şekilde işlenmiştir. Olayların işlendiği mekân olarak İstanbul ile sınırlı kalınmayıp Anadolu'nun da kapsanması, bu şekilde ele alınıp işlenmesi bunun en önemli bir göstergesidir. Faruk Nafiz'in *Sanat* adlı şiiri âdeta yeni Türk devletinin sanat ve edebiyata bakış açısını müjdelemektedir. Halk hem şiirde hem hikâye ve romanda kendisine esaslı bir yer edinmeye başlamıştır. Cumhuriyet öncesinde başlayan millî edebiyat cereyanı ve Beş Hececiler'in gayretleri, 1923-1940 arasında ortaya çıkan *Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şiir* için sağlam bir zemin teşkil etmiştir.

Kültür ve medeniyet bilgisi üzerine düşünölmeye başlanmıştır. Kültürü ve medeniyeti tanımak ulus devlet anlayışının da bir nevi gereğiydi. “Bilgi zihinde yalnız hafızaya misafir olan cansız bir muhtevadır. Kültür, zihnin bütün tefekkür savruluşu içinde harekete geçen canlı bir bilgidir.”⁴⁷ Millî anlayışı savunanlar bu kültürü işlemekte yetkindir denebilir. Kültürü işlemek; millî yapıyı canlı kılmak ve diri tutmakla eş değerde sayılmıştır. Çünkü işlenen her kültürel öge, ataletten dinamizme kavuşmakta, işlendikçe zihinlere yerleşmektedir.

⁴⁶ İlber Ortaylı ve İsmail Küçükkaya, *age*, s.79.

⁴⁷ Peyami Safa, *Objektif 2 Sanat-Edebiyat-Tenkit*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1999, s.15.

Arif Nihat Asya, şiir zevkini millî bir bakış açısıyla oluşturmuş, millî kültürün unsurlarıyla şekillendirmiş ve zenginleştirmiştir. Bu anlayış ulusal unsurları, modern şiirin hususlarıyla, kıstaslarıyla ele alıp yorumlayan bir anlayışla çerçevelenmiştir. Cumhuriyet'in yenilikçi ve milliyetçi edasını, edebiyat sahasına tatbik eden bir anlayıştır diyebiliriz. Tıpkı *Beş Hececiler* gibi bu anlayışı sürdürenler de Türk halk şiirinin derin kaynaklarına başvurmuşlar, Türk milletinin terennümünü yine Türk milletinin kültürel ve edebî araçlarıyla aksettirmek gayesinde olmuşlardır. "Sanatkâr için mükemmelliğe susamışlığa bir sınır koymamak gerekir, her eserin ondan evvelkini ileriye taşıyan bir gelişim aşaması olduğuna inanmak gerekir buna göre sanatkâr yaptıkça ve oluşturdukça aradığı ve hedeflediği mükemmellik anlayışına ulaşır."⁴⁸ Cumhuriyet, Türk insanı için mükemmeli arama gayretinin bir neticesidir denebilir. Mükemmeli aramak millî bir vazife durumundadır. Sanatkâr mükemmele ulaştıkça mensubu olduğu milleti, kullandığı dili de yükseğe ulaştırır. Millî araçları tercih ettikçe sanat ve edebiyat yüceleşir, evrensele doğru yol alır. Türk milletinin terennümünü ortaya koyarken lirik bir edayı taşımakla birlikte didaktik bir tavır ağır basmıştır. Çünkü bu anlayışı sürdürenler sanat yapmak gayesiyle değil, ihmâl edilmiş Anadolu Türk'ünün var olan birikimini ve hazinesini yine Anadolu Türk'ünün kendisine tanıtmak, ulaştırmak gayesiyle yola çıkmışlar, sanatlarını bu anlayış noktasında oluşturmuşlardır.

Millî ve yerel unsurların kullanılması, bunların kullanılmasında vasıta olarak Türk halk şiirinin nazım biçimlerinin tercih edilmesi, hece ölçüsünün yeğlenmesi, tüm bunlar Türk milletinin derin tarihsel ve kültürel zenginliğini, mazisindeki kahramanlık vesikalarını tamamlayan birer süreçtir. "Ana dilimizin en eski dönemlerinden bugüne çeşitli dil ürünleri, değişik metinler incelenecek olursa çok zengin bir söz varlığıyla karşılaşılır."⁴⁹ Bu zengin söz varlığına dayanarak kültürel birikim daha sağlam bir nitelik kazanmıştır. Bu anlayış doğrultusundaki şiir, netice itibarıyla zengin bir tarihsel zemine sırtını dayamıştır. Hüseyin Nihal Atsız'dan İbrahim Alaattin Gövsa'ya, Orhan Şaik Gökyay'dan Arif Nihat Asya'ya hemen hemen bu anlayışa mensup tüm şairlerde Türk tarihi, beslenen en mühim ve mümbit bir kaynak vasfını taşımaktadır.

Bu anlayışta zengin bir tarihsel derinliğin olması, tarihin başlı başına sağlam bir kaynak halini alması, *Viyana Bozgunu*'nundan *Sakarya Meydan Muharebesi*'ne dek süren

⁴⁸ Age, s.36.

⁴⁹ Doğan Aksan, *Türkçenin Zenginlikleri, İncelikleri*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 2011, s.27.

yenilmişlik psikolojisinin dağıtılıp kendisine güvenen, güçlü, kudretli, kendi imkânlarının ve mazisinin farkında olan bir neslin, bir milletin istenmesinden, arzulanmasından ileri gelmektedir. Abdülhak Hâmid Tarhan'ın Fatih'i ve Yavuz'u anlatan şiirleri de sistemli ve şuurlu olmamakla birlikte yukarıda zikrettiğim anlayışla yazılmıştır. Tarihin, edebiyatımızda bir sistem ve şuur kazanması *Millî Edebiyat Hareketi* ve bu anlayışı takip edenler vesilesiyle olmuştur.

1.2. Arif Nihat Asya'nın Şiir Anlayışı

Arif Nihat Asya'nın şiir anlayışı, edebiyat perspektifi birçok kıstasla örülmüş, birçok kaynaktan beslenip şekil bulmuş, biçim kazanmış bir nitelik taşımaktadır. Arif Nihat Asya'nın şiir teorisi, şiirden anladığı ve şiire yüklediği anlam, tek bir ölçütle veya açıklayıcı unsurla açıklanamaz. Şiirindeki millî, dinî, felsefî, lirik, destanî, kültürel ve diğer hususiyetler, onun kendi şiir düzlemini oluşturmasında katkıda bulunmuş belli başlı etmenler arasında sayılabilir.

Arif Nihat Asya'nın sahip olduğu şiir düşüncesi her şeyden önce millî öğelerle beslenmiş, zemin bulmuş ve bu noktada zenginlik kazanmıştır diyebiliriz. “Halkın zorlanmadan anlayacağı bir üslup ve dil kullanmak, millete ait yaşanmışlıkları dile getirmek, insanda var olan hisleri uyandırmak, millî bir edebiyatın, millî bir anlayışın gerekleri arasında sayılabilir.”⁵⁰ Arif Nihat Asya, edebî anlayışını oluştururken yukarıdaki hususlara dikkat etmiştir. O, her şeyden önce şiirinin tarihî bir zemine sahip olmasını arzu etmiş ve bu yönde çaba göstermiştir denilebilir. Tarih millî bilincin şekillenmesinde en önemli kaynaklar arasındadır. Millî bilinç tarihsel duyarlılık sayesinde yetkinliğe ulaşır ve zenginleşir.

Arif Nihat Asya'da var olan modernlik anlayışı Batı taklitçiliğini reddeden, ulusal konuları samimiyet ve içtenlikle ele alan bir niteliğe sahiptir. Şiirlerinde kendini baskın bir şekilde hissettiren tarih zeminini de bu bakış açısıyla oluşturmuştur. Şiirine çağdaş bir tarih anlayışını kazandırmasının en önemli delillerinden biri de Türk tarihinde yaşanan olumlu ve olumsuz durumları bir nevi objektif bakış açısıyla birlikte ele alıp işleminde yatmaktadır. Arif Nihat Asya sadece Türk tarihinin altın sayfalarını değil aynı zamanda yaşanan kara sayfalarını da şiirleştirebilmiştir.

⁵⁰ Muharrem Dayanç, “Millî Edebiyat Dönemi, Milliyetçi Edebiyat ve Millî Edebiyat Kavramı Üzerine Düşünceler”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (Haziran 2012), s.96.

Türk tarihine bakış açısı, onun şiir teorisini çok önemli düzeyde şekillendirmiştir. Şiirlerindeki tarihsel planın varlığının sebebi, Arif Nihat Asya'nın Türk tarihini keşfedilmesi gereken bir hazine olarak görmesinden ileri gelmektedir.

Arif Nihat için tarihsel zenginlik, ele alınıp işlenmesi zarurî olan bir duruma karşılık gelmektedir. Onun şiirlerinde eski Türk tarihinin, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin, Osmanlı ve Selçuklu 'ya ait tarihsel zenginliğin ele alınıp işlenmesinde, kendisine yüklediği yukarıda bahsedilen zaruriyet önemli rol oynar. Şairin şiir teorisinin çok önemli bir yanını sahip olduğu tarihsel nitelikteki düşünsel yapı oluşturmaktadır.

Arif Nihat Asya'da var olan tarihî nitelikteki kuramsal zenginlik aynı zamanda şaire ve onun şiirlerine edebiyat sosyolojisi yönünden bir değer ve zenginlik katmıştır. Türk toplumuna ait tarihî hususların ele alınıp anlatılması, aynı zamanda Arif Nihat Asya'nın şiirine sosyolojik mahiyet kazandırılması açısından önem arz eder. Arif Nihat Asya'nın bir dönem Seyhan Milletvekili olarak Demokrat Parti'de görev yapması, şairde var olan sosyolojik eğilimi, sosyolojik zemini ortaya koyması açısından son derece önemlidir. Aynı zamanda şairde hâlihazırda var olan sosyolojik zenginliği geliştirmesi yönünden de önem arz etmesi şüphesizdir.

“Türk milleti, geniş bir coğrafyaya yayıldığı için Arap ve İran toplumuyla tanışmış ve bu toplulukların edebî zenginliğinden yararlanmıştır. Bu yararlanma millî bir bakış açısıyla şekillenmiştir. Taklidî değil tahkiki bir usul benimsenmiştir.”⁵¹ Arif Nihat Asya Osmanlı bakiyesi bir devletin sahip olduğu avantajlardan faydalanmıştır. Arap ve İran kültürü, divan şiiri yoluyla tanınmıştır. Divan şiiri sayesinde Arap ve İran kültürünün zenginlikleri tanınmıştır. Bu şekilde Doğu şiirini ve kültürünü sanatsal bir duyarlılıkla işleme fırsatını yakalamıştır. Arif Nihat Asya'da var olan sosyolojik zenginlik aynı zamanda onun milliyetçi dünya görüşünden de ileri gelen bir duruma karşılık gelir. Şair coğrafyanın getirdiği avantajları iyi değerlendirir, sanatsal bir incelikle kıyaslar. “*A Priori* bir niteliği olan kıyaslama, pozitif bilimlerde olduğu kadar edebiyat ve edebî yapıt için de söz konusu olmaktadır.”⁵² Arif Nihat Asya özellikle divan şiiri tarzındaki şiirlerinde ve tasavvufî şiirlerinde Doğu dünyasını hatırlar, kıyaslar, bir sanatsal zevke ulaşır. Milliyetçilik, en basit tanımıyla kendi milletini,

⁵¹ Harun Ceylan, ‘Edebiyat Sanatı, Edebiyat Teorisi, Belagat ve Retorik, Edebiyat ve İletişim’, **Gazi Türkiyat**, 11 (Güz 2012), s.245.

⁵² Nezahat Öztekin, “Mukayeseli Edebiyat-Araştırma Tarihi ve Yöntem-“, **Turkish Studies**, 2/4 (Güz 2007), s.672.

milliyetini tanımak, sevmek, saymak ve kendi milletini, milliyetini her yönden ileri seviyelere yükseltme gayretidir, fikridir. Bu anlayıştan dolayı Arif Nihat Asya, Türk milletinin sosyolojik değerlerine ilgi duymuş, sosyolojik değerlerini ele alıp incelemiş, şiirleştirmiştir. Bu sosyolojik değerlerin başında Türk tarihinin gelmesinin yanında Türk milletinin mensubu olduğu İslam dini gelmektedir. Arif Nihat Asya'nın şiirinde İslamiyet, ince bir estetizm unsuru olarak kabul edilir. Arif Nihat Asya'yı bir İslam vaizi olmaktan çok şiirlerini İslam'la yoğuran bir sanatkâr olarak kabul etmek gerekir. Türk milletinin sade ve riyâdan uzak Müslümanlığı, sosyolojik bir değer ve zenginlik olarak Arif Nihat Asya'nın şiir teorisini oluşturan, şekillendiren, besleyen önemli hususlardan biri olarak zikredilebilir. "Türkiye Cumhuriyeti kurulurken yapılan yenilik ve reformların kaynağında milliyetçilik ve laiklik ilkeleri belirgindir."⁵³ Bu husus Arif Nihat Asya'daki Müslümanlığın radikalize olmasını engeller. Özellikle milliyetçi bir dünya görüşü, şairi dinsel manadaki radikal yorumlamalardan uzak tutar. Arif Nihat laikliği radikal olarak değil tasavvufun da ortaya koymuş olduğu bir hümanizm içinde yorumlar. Laiklik anlayışında yasaklardan çok hoşgörüyü dayandır.

"Somut gösterge durumları, edebiyat ve toplum bilim arasında bir ilişkiyi meydana getirir. Toplumbilim içinde barındırdığı olgulara, edebiyat ve edebî eser vasıtasıyla şahitlik eder."⁵⁴ Arif Nihat Asya'da somut göstergeler daha çok kültürün maddi cephesiyle ilgilidir. Türk kültür ve medeniyetinin mimaride ortaya koyduğu ürünler bu somut göstergelere örnek sayılabilir. Türbeler yine örnekler arasındadır. Mevlana ve *Kubbe-i Hadra* için, *Selimiye* için şiirler kaleme almıştır. Bu şekilde sosyolojik olgular edebî ürünler sayesinde estetik bir öge vasfı kazanır. Arif Nihat Asya'da var olan sosyolojik yönün kaynağını arayacağımız bir başka nokta ise şairin sahip olduğu sanat görüşüdür. Arif Nihat Asya'nın lirik nitelikte şiirleri olsa da onun sanatını tanımlayan asıl nokta, şairin sanat görüşünü şekillendiren millî nitelikteki toplumcu bakış açısıdır. Şair, edebiyatın toplumu anlatmasını, topluma yön vermesini, yönünü topluma çevirmesini ister ve edebiyata bu doğrultuda bir işlev yükler. Dolayısıyla Arif Nihat Asya için edebiyat ve şiir, toplumcu bir kimlik taşımalıdır. Bu toplumculuk, millî bir edayla, millî bir vicdan ve bakışla

⁵³ Cemal Avcı, "Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışı", **"Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı"**, (2003), s.76.

⁵⁴ Ertuğrul Aydın, "Edebiyat-Sosyoloji İlişkisinde Sosyolojik Kaynak ve Ölçütler", **Turkish Studies**, 4/1 (2009), s.357.

oluşturulmalıdır görüşündedir. Arif Nihat Asya'nın şiir teorisinin bir başka yönünü, sahip olduğu bu bakış açısı oluşturmuştur diyebiliriz.

Arif Nihat Asya'nın şiir teorisini oluşturan bir diğer yön felsefî yöndür. “Batı dünyasında felsefî prensipler sanat anlayışlarını etkiler, bu durum edebiyatı ve edebiyat kuramlarını şekillendirir.”⁵⁵ Onun şiirleri aynı zamanda zengin bir felsefeyi kendisinde barındırmaktadır. Arif Nihat Asya'daki felsefî yön, tasavvufî bir kimliğe sahiptir. Arif Nihat Asya'nın felsefesi tasavvuftan gelen bir hümanizme sahiptir. Mevlevî-tasavvufî etki, Arif Nihat Asya'nın şiirinden yaşamına doğru giden bir düzlemde değil yaşamından şiirine giden bir düzleme sahiptir. Dolayısıyla felsefî zenginlik soyut olarak değil somut bir nitelik kazanmıştır. Arif Nihat Asya'da felsefî, tarihî, sosyolojik, kültürel unsurlar birbirine bir silsile halinde bağlı bir vasıftadır. Hayatında ve sanatında karşılığı olan bir niteliğe sahiptir. Dolayısıyla sahip olduğu bu yön, onun sanatına ve kurmuş olduğu şiir teorisine derinlik, hayatîlik ve somutluk kazandırmıştır.

“Edebiyat kuramları, edebiyat sanatını ve edebî eseri tamamlamanın yollarını ortaya koyabilme özelliklerine sahiptir.”⁵⁶ Arif Nihat Asya'nın şiir teorisinde hiç şüphesiz psikolojik hususiyetler de tıpkı bahsettiğimiz diğer etmenler gibi önem arz etmektedir. Psikolojik olgular, psikolojik hususiyetler sıradan bir insanda dahi önem arz eden bir yapıda iken bir sanat ve edebiyat adamındaki akisleri, sanatkârın veya edebiyatçının sanatını, eserini etkileyen, eserine yön veren bir niteliğe sahiptir. Bu sebeplerden dolayıdır ki psikolojik etmenler; edebiyat, edebiyatçı ve edebî eser için son derece önemli sayılmalıdır. Arif Nihat Asya bilindiği üzere babasını küçük yaşta kaybetmiştir, annesi ise Filistinli bir subayla evlenerek Akka'ya gitmiştir. Bunun sonucunda Arif Nihat Asya hem yetim hem öksüz kalmış, kendisine dedesi ve halaları sahip çıkmıştır.

“Psikolojinin destek noktalarının tespit edilmesi, edebiyat ve psikoloji için yeni imkânlar ve yeni alanlar açacaktır. Edebiyat ve psikolojinin insan ruhuna eğilmesi, bilinmezleri ortaya çıkarması bakımından ortak özelliklere sahiptir. İnsanın bilinmezlerini ortaya koyarken benzeri metotlar her iki disiplin için de geçerli olabilir.”⁵⁷ Psikoloji ve edebiyatın muhatabı özü itibarıyla insandır. İnsan hal ve hareketleri bilimsel hususlarla açıklanırsa psikoloji; edebi usul ve yöntemlerle

⁵⁵ Âdem Çalışkan, “Edebiyat Teorisi Üzerine: Edebiyat Teorilerinin Sınıflandırılması”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 21 (Bahar 2012), s.24.

⁵⁶ **Agm**, s.25.

⁵⁷ İsmet Emre, “Yeni Türk Edebiyatının Psikoloji Kaynakları”, **Turkish Studies**, 4/1 (Kış 2009), s.321.

açıklanırsa edebiyat devreye girer. Psikoloji insanın içsel dünyasını ortaya koyma gayesi taşır. Yaşanmışlıklar, istekler, duygular, hayaller insanın iç dünyasını şekillendirir. Bu bağlamdan hareketle Arif Nihat'ta bir yetim ve öksüzün psikolojisi vardır. Şairdeki alıngan yapıyı bu nedene bağlayabiliriz. Aynı zamanda Türk şiirinde anne temalı en çok şiir yazan şair Arif Nihat Asya'dır. Hiç şüphesiz onun bu özelliğinin altında küçük yaşlardan beri yaşadığı öksüzlüğü vardır. Anne hasreti, annesine duyduğu sevgi, şairi anne temalı şiir yazmaya yöneltmiştir. Arif Nihat Asya, şiirleri aracılığıyla psikolojisinde yer alan anne özlemini tamamlama yoluna gitmiştir.

Toplumsal yaşantının, toplumsal olgu ve olayların şairin psikolojik vaziyetine yaptığı tesir tıpkı bireysel nitelikli psikolojik tesirler kadar önem taşımaktadır. Şairin çocukluğu ve gençliği savaşlar içinde geçmiştir. Kastamonu'da okuduğu yıllarda şahit olduğu askerî hareketlilik, cephaneye sevkîyatları, savaş hali, yokluk, yoksulluk, hastalıklar, işgal hareketleri vb. gibi unsurlar şairin muhayyilesini ve ruhunu şekillendiren toplumsal nitelikli psikolojik etmenler arasında sayılabilir. 'O dönemin psikolojik akisleri edebiyat yapıtlarında gözlemlenebilir bir özellik taşımaktadır. Edebiyatın ve psikolojinin müşterek özelliklerinin belirginleşmesi durumu, edebî eserlerde gözlenebilir.'⁵⁸ Bu etmenler aynı zamanda şairde millî bir direnç oluşmasına katkı sağlamıştır. Olumsuzluklar Arif Nihat Asya'da bir *bunalım edebiyatı* değil tam aksine bir direnç edebiyatı oluşmasına vesile olmuştur. Şüphesiz bu direncin kaynağını Türk tarihinde bulmuştur. Onda var olan destani tavır, Türk tarihinin ve Türk milletinin karakterinde aranmalıdır. Arif Nihat Asya'daki toplumsal nitelikli psikolojik olgular, Türk milletinin o dönemki tarihî şartları içinde olgunlaşan karakterinde aranmalıdır. Arif Nihat Asya'daki toplumsal nitelikli psikolojik olgular Türk milleti kaynaklıdır.

Edebiyat kuramlarının meydana gelmesinde felsefe önemli bir etken olarak kabul edilmelidir. Kuramların her biri düşünsel bir sarmalın ürünüdür. Felsefî çıkarımların, tavırların sonucudur. Edebiyat kuramları felsefî bir sistematığın ürünüdür çünkü temelinde düşünme eylemi yatmaktadır. "Felsefî doğrultular, edebî nitelikte var olan kuramların şekillenmesinde, fikirlerin gelişme göstermesinde önemli bir etmen sayılmalıdır."⁵⁹ Arif Nihat Asya, şiir düşüncesini, şiir kuramını kültürel öğelerle desteklemiştir. Arif Nihat Asya

⁵⁸ Mustafa Karabulut, "Millî Edebiyat Döneminin Poetikasında Psikolojik Temayüller", **Türk Dünyası Araştırmaları**, 204 (Haziran 2013), s.2.

⁵⁹ Hakan Sazyek, "Kuram, Teori, Eleştiri Üzerine", **Hece**, Eleştiri Özel Sayısı Mayıs, Haziran, Temmuz (2003), s.414.

kültürel öğeleri şiirleştirerek hem şiirinin zeminini tahkim eder hem de şiirine kültürel bir karakter kazandırır. Kültür bir nevi insana işaret eden, onun kuvvetini, kudretini, ürününü, sevgisini, bakış açısını ortaya koyan her şey olarak kabul edilebilir. Şair, Türk milletinin kültürünü işlediğinde aynı zamanda Türk milletinin aklını, görgüsünü, âdetini, geleneğini, mimarisini, dilini, dinini kısaca maddi ve manevi her unsuru işler ve zenginleştirir. Bu da uygarlık aşamasında sağlanması gereken bir ödev niteliğindedir. Uygarlığa giden yol sağlam bir kültür zenginliğinden geçer. Arif Nihat Asya bu bağlamda Batı uygarlığına yaklaşırken şuurlu bir kültürel zemine sahip olur. Bu şuurlu da şairi taklitten, kültürel ve edebî yozlaşmadan korur. Batı uygarlığını bilen, Batı edebiyatı ve kültürüne vakıf ama kendi öz değerlerinden uzaklaşmayan bir kimlikle Türk okurunun karşısına çıkar. Batı uygarlığının karşısında kaybolmamasının sebebi kendisinde barındığı sağlam Türk kültürüdür.

Arif Nihat Asya'nın toplumcu karakterinin yanında iyi bir üslupçu olması da önem arz eden bir husustur. Onun şiir anlayışı toplumun sesi olmayı gerektirirken bir diğer yandan Türkçeyi estetik bir unsur olarak görmesiyle zengin ve sağlam bir mahiyet kazanmaktadır. Arif Nihat Asya için üslup konudan daha önemli bir niteliğe karşılık gelmez. Konunun ele alınma şekli, Arif Nihat'ın üslupçu karakterini ortaya koymaktadır. Arif Nihat Asya'nın şiirleri kafiye ve redifin sağladığı uyumla oluşturulmuştur. Kelimeleri baştan savma bir şekilde değil tam aksine hesaplı ve sanatkarca bir titizlikle kullanmıştır. Kelime seçimindeki titizlik, şairi sıradanlıktan uzaklaştıran bir özellik olarak karşımıza çıkar.

Arif Nihat Asya'nın şiir anlayışı Türkiye Cumhuriyeti, *Atatürk İlke ve İnkılapları*, reform ve düzenlemeler, demokratik anlayış bağlamında da zemin kazanmıştır. Şairde Atatürk sevgisi samimi ve içten bir vasıftır. Türk milliyetçiliği anlayışıyla hareket ettiğinden Atatürk'ü şiirlerinde yüceltir, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olarak kabul edip Atatürk'e derin bir hürmet besler. Cumhuriyet rejiminin kurulması şairde var olan demokrat, halkçı ve milliyetçi eğilimlerle bir paralellik arz eder. Bu durum onun edebiyat ve şiir görüşüne katkıda bulunur ve şiirinin cumhuriyetçi ve milliyetçi noktalarını belirginleştirir.

Arif Nihat Asya'nın şiir karakteri cumhuriyetçi-milliyetçi bir karakteri barındırırken kesinlikle cumhuriyet öncesini reddeden bir anlayışa bürünmez. Arif Nihat Asya, Behçet Kemal Çağlar'ın yaptığı gibi Türk tarihini ve Türk milletini Türkiye Cumhuriyeti devleti ile sınırlandırmaz. Osmanlı'yı ve diğer Türk devletlerinin tarihsel varlığını reddetmez ve bu varlığa sırtını dönmez.

Arif Nihat Asya'nın şiiri bir bölünmüşlüğü değil bütünlüğü ortaya koyar. "Edebiyatın önemli rollerinden birisi de insanoğlunun medeniyet yolundaki girişimlerini belirginleştirme rolüdür."⁶⁰ Bu bütünlük eski Türklerden Cumhuriyet'e ve Orta Asya Türklüğüne uzanan bir özelliktedir. Aynı zamanda Atatürk'ün laiklik anlayışını radikalize etmez. Laikliği ayırıcı bir unsur olarak değil din ve mezhep serbestliği şeklinde telakki eder. Bu anlayış şairin sahip olduğu dinî-tasavvufî kültürden ileri gelen bir olgunun ürünüdür. Mevlevilik düşüncesi, Arif Nihat Asya'nın laikliği radikal bir şekilde yorumlamasına mani olan önemli etmenler arasında sayılabilir. Aynı zamanda şairin bu yönüne katkı veren bir başka unsur ise yine tasavvuftan gelen hümanizm anlayışıdır. Arif Nihat Asya, hümanizmi Batı felsefesinden değil tam aksine Müslüman medeniyetinin bir ürünü olan tasavvuftan almıştır. Şairde var olan insan sevgisi Müslümanlık kaynaklı bir vasıf taşımakta ve genel manada sevgi kavramını şiirinin önemli bir unsuru olarak oluşturmaktadır.

Arif Nihat Asya'da var olan şiir teorisi, tek bir cepheden değil tam aksine birçok cepheden beslenen bir vasıf taşır. Bu sayede Arif Nihat Asya'nın şiiri renkli ve canlı bir karaktere sahip olur. Arif Nihat Asya'nın şiirini gerçekçilik perspektifinden bakma olanağı da söz konusudur.

Arif Nihat ne tam anlamıyla hayal kavramına işaret eder ne de tam anlamıyla gerçekçi bir portre çizer. Onda var olan gerçekçilik millî ve tarihî bir niteliğe sahiptir. Arif Nihat Asya Türk milletini, tarihsel gerçekçilik bağlamında ele alır. Bilhassa Anadolu'yu yoksulluğuyla, samimiyetiyle, yeri geldiğinde olumsuz yönleriyle ele alıp işler. O, tarihî olguları olabildiğince nesnel bir şekilde yorumlamak ister. Anadolu'da iyiliğin de kötülüğün de yan yana bulunduğu düşüncesindedir.

Arif Nihat Asya'nın şiir düşüncesini temellendiren bir başka yön ise coğrafi zenginliktir. Onun şiirleri Türk coğrafyasının derin bir manzumesini içerir. Arif Nihat şiiri topraktan, şehirden soyutlanmış bir şiir değildir. Şiirlerinde coğrafya, kendisini hissettirir. Şiirleri Türkiye coğrafyası nakış nakış ele alan bir niteliğe sahiptir. Edirne, Eskişehir, Konya, İstanbul, Adana, Kıbrıs gibi coğrafyalar Arif Nihat Asya'da şiirsel ve coğrafi bir zenginliği ortaya koyar. Türk milletinin dört bir yanını tanıyıp anlayarak görerek şiirlerindeki halkçı sesi daha da tahkim eder ve şiirinin toplumcu kimlik açısından zengin bir alt yapıya kavuşmasına olumlu katkı sağlar. Coğrafyanın Arif Nihat Asya'nın şiirinde asıl teorik

⁶⁰ Mehmet Yavuz Erler, "Tarihî Perspektiften Edebiyata Bir Bakış", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 1/1(Güz 2007), s.102.

önemi, Arif Nihat Asya'ya derin bir tarihî ve vatanî şuur kazandırmasında saklıdır. Coğrafya, hiç şüphesiz Arif Nihat şiirine vatan kokusu katar.

Arif Nihat Asya'nın şiir kültürüne ve şiir teorisine katkıda bulunan bir diğer faktör ise divan şiiri ve onun ortaya koyduğu kültür anlayışıdır. Arif Nihat şiirinde zengin bir divan şiiri kültürü söz konusudur. Divan şiiri kültürü, Arif Nihat'ta tasavvufî ve Mevlevî bir karakter arz eder. Divan şiirinin kelime hazinesine hâkimdir. Kelimelerin uyum ve kafiye yaratmadaki gücünden yararlanır. Kelimelerin anlamsal ve ritmik zenginliğiyle şiirlerini besler. Kafiye kullanırken asla zorlama yaratmaz. Divan şiirini Osmanlı'nın bir medeniyet ürünü olarak düşünür. Aruzla şiirler kaleme alması, rubailer yazması şairde var olan divan şiirine yönelik olumlu eğilimin göstergelerinden sayılabilir.

Arif Nihat Asya Türk milletinin sahip olduğu kültürel hazineye yönelirken milletin sahip olduğu manevî değerlere kesinlikle ters düşmez. Şiirlerindeki millî ve manevî güç, onu yabancı fikir akımlarından koruyan niteliktedir. Kökü dışarıda olan fikir ve düşüncelere karşı âdeta bir set görevi görür. "Edebiyatı bir yenilenme, bir değişikliğe eğilim kavramı olarak değerlendirebiliriz."⁶¹ Edebiyatın yenilenme işlevi geçmişi silip süpüren, reddeden bir duruma kapı aralamamalıdır. Edebiyat geçmişin birikimi ve geleceğin getirisiyle yeni ve modern bir düzleme sahip olabilir. Arif Nihat Asya hem geçmişin birikimi hem şimdiki zamanın heyecanı ve modernitesiyle eserlerini oluşturmuş, edebî ve kültürel bakımdan yetkin ürünler verebilmiştir.

Arif Nihat'ın siyasî, fikrî, edebî anlayışı komünist ve sosyalist orijinli fikirlerin şiddetli bir muhalifi olmayı gerektirir. Arif Nihat Asya, komünizm anlayışının reddiyesini yaparken bu düşüncesini dinle, tarihle, milliyetçilikle ve kültürle temellendirir. Şairin materyalist felsefeyi reddetmesi onun sahip olduğu millî ve manevî şuurun bir neticesidir.

Arif Nihat'ın şiir teorisini oluşturan bir diğer yön ise şairde kuvvetli bir şekilde var olan mazi duygusudur. Mazi, şair için sığınılan, beslenen, terennüm edilen bir olgu vazifesi görür. Maziye reddetmek aynıyle insanın kendi özünü reddetmesi görüşündedir. Şair mazi ile kişiliğini ve şiirini besler. Şiirleri mazinin bir destanı sayılabilir. Maziye bağlılığı onun derin tarihî şuurunu ortaya koymaktadır.

⁶¹ Roger Webster, Edebiyat Teorisi Nedir? , **Studies Of The Ottoman Domain**, Çev: Âdem Çalışkan, 11 (Ağustos 2016), s.3.

Arif Nihat savunduğu düşünce her ne olursa olsun o düşünceye dogmatik bir şekilde bağlanmaz. Savunacağı düşünceyi eleştiri süzgecinden geçirerek savunur sonrasında söz konusu olan düşünceyi savunur. O düşünceye bağlanır. Şairde var olan iman olgusu, tenkide uğramış bir vasıf taşır. Okur, öğrenir, yaşar, bilir ve bundan sonra herhangi bir durumu inanılmaya değer bulur.

Sanatta özgürlükçü bir anlayışa sahip olması, onun şiir kuramının en önemli özelliklerinden biri sayılabilir. Arif Nihat şiir sanatında hürriyetçi bir zemini benimser. Özellikle şiirde ölçü konusuna bu noktadan bakar. Şiirlerinde aruzu, heceyi ve serbest ölçüyü kullanıp uygulaması buna kanıttır. Bu ölçüleri uygularken hiçbir edebî nitelikteki dogmaya itibar etmez. Arif Nihat bu bağlamda *zarfa değil mazrufa bakan* bir şair sayılabilir.

Arif Nihat Asya'da var olan kalenderâne tavrı, şairdeki dervişlik yönüne bir nevi işaret eder. Ondaki maddeden kaçıp ideale sığınma kuvvetini ve kudretini sağlam kılar. Şairin kalender tavrı hem karakter icabıdır hem de *Mevlevilik* etkisiyledir. Şair bu anlayış vesilesiyle *abdallık*, *dervişlik* ruhunu kendine kazandırmıştır. Şairin *Mevlevilik* çilesi çekmesi de bu durumu kanıtlayan önemli bir gerçekliktir.

Arif Nihat Asya'da kader kavramıyla ilgili hususlar tıpkı diğer kuramsal etmenler gibi önem arz eden bir niteliktedir. Kader, Allah'ın insanlar için arzu ettiği her şeyi kapsar. İslamiyet'te var olan tevekkül anlayışı ile kader anlayışı arasında bağlantı vardır. Türk toplumunda eylemde bulunmayıp her şeyi Allah'tan beklemek mantığı sosyolojik bir olgu olarak söz konusudur. Hâlbuki *Gayret kuldân, takdir Allah'tan* şeklindeki anlayış, Türk toplumunda baskın olan kader anlayışı olarak yerleşmelidir. Tevekkül denilen kavram, *Gayret kuldân, takdir Allah'tan* durumuna karşılık gelir.

Arif Nihat Asya'da kader anlayışı her türlü olumsuz şart ve psikolojik sürecin etkisinde şekillenmiştir. Çeşitli savaşlar, savaş öncesi ve sonrası hususlar, annesizlik, babasızlık, Arif Nihat'ın çocuklarından birinin Asya soyadını kullanmaktan vazgeçmesi gibi etmenler, Arif Nihat'ın kadere bakışını şekillendiren etmenlerdir. Aynı zamanda tasavvuf anlayışı da onda mütevekkil bir haletiruhiye oluşmasına katkı sağlamıştır. Arif Nihat Asya, Mevlevilikle tanıştığı süreye dek aksiyoner bir nitelikte var olan kader anlayışı, Mevlevilik anlayışına intisap ettikten sonra daha durağan bir kader anlayışına sahip olur. Tecessüm devresinden tevekkül devresine geçmiştir.

Arif Nihat Asya'da var olan ölüm düşüncesi, şiirlerinin belirgin ve baskın kuramsal yapısını oluşturmamakla beraber söz edilmesi gereken kuramsal özelliklerden sayılabilir. Ölüm kimi insanlara göre sonrası olmayan bir sonsuzluk kimi insanlara göre ise asıl hayata açılan ilk başlangıçtır. Şüphesiz ki materyalist anlayışlar doğrultusunda ölüm sonrasında hayat, olmayan ve olamayacak bir duruma karşılık gelir. İdealist düşüncede ise ölüm sonrasında hayat bir gerçekliğe karşılık gelir. Arif Nihat Asya, ölüm kavramına idealist felsefenin penceresinden bakar.

Arif Nihat Asya, ölümü her şeyin sonu olarak kabul etmez veya ölüme bu şekilde bir anlam yüklemeyi. Ölümü tıpkı üstat bildiği Mevlana gibi *düğün günü* olarak kabul eder. Ölüm bir bitiş değil, bir başlangıçtır. Bu anlayış hiç şüphesiz Arif Nihat Asya'nın samimi Müslümanlığının bir icabıdır. Aynı zamanda Müslümanlığın bir gereği olarak da kader kavramı iman edilmesi gereken bir duruma işaret eder. Aynı zamanda imanın bir şartı olarak kadere inanmak, hayrın ve şerrin Allah'tan geldiğine inanmak söz konusudur. Bu durum Arif Nihat Asya'yı samimi bir mümin olarak görmemizi sağlar. Arif Nihat Asya'nın dinî ve manevî nitelikteki şiirleri, söz konusu olan bu imandan büyük ölçüde istifade etmiş bir vasfa sahiptir.

Arif Nihat Asya'nın lirik yönü de şiirinin kuramsal zeminine katkı sağlamıştır. Arif Nihat Asya, Türk edebiyatında daha çok epik ve sosyal dokulu şiirleriyle ön plandadır. Ancak lirik sayılabilecek şiirleri de söz konusudur. Özellikle anne sevgisini ele aldığı şiirleri bu kapsamda değerlendirilebilir. *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* ve *Ses ve Toprak* adlı kitaplarında sevgi temalı şiirleri mevcuttur. Ancak Arif Nihat Asya'daki lirik karakter hiç şüphesiz sosyal ve epik karakterinin gerisindedir.

2.BÖLÜM

BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR

2.1. İnceleme Ve Değerlendirme

2.1.1. Yapı

Arif Nihat Asya'nın *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* isimli kitabına baktığımızda hem toplumsal içerikli hem bireysel nitelikteki şiirleriyle şairin çok cepheli şiirini gözlemlemekteyiz. Arif Nihat'ın en önemli kitaplarından sayılan *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* adlı eserinde çok sayıda şiir yer almaktadır ve çoğu şiirlerinde Arif Nihat'ın derin kültürünü ve edebî hazinesini görebiliriz. “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor isminin tercih edilmesi bile onda önem arz eden konuları ortaya koymaktadır.”⁶² Bu isimlendirme şairin millî şuurunun bir neticesi olarak yorumlanabilir. Şiirlerine millî bir bilinç yükleyen ve bu bağlamda eserlerine sarsılmaz bir millî vasıf kazandıran şair, kendi ruh ve düşünce dünyasını şiirlerinin isimlendirmesinde dahi hissettirme gayesini taşır.

Destan isimli şiir dörder dizelik yedi birimden ve tekli bir beyitten müteşekkil bir şiirdir.⁶³ Şiir bir rivayet, bir masal havasında yazılmıştır. Belli silsileler yoluyla şiirsel bir yol, şiirsel bir çizgi ve hava tesis edilmek istenmiştir. Şiirin başlığı şiirin içeriğini çok derin bir şekilde etkilemiştir. Tam bir destan havası veya cenk havası şiirin bütününde söz konusudur. Oğuz Kağan, Bilge Kağan, Süleyman Çelebi gibi tarihî şahsiyetlere göndermeler yapılarak şiirdeki destanî hava daha da sağlam kılınmıştır.

Devler isimli şiirinde de tarihî-destanî hava etkisini sürdürür.⁶⁴ Tarih, Arif Nihat şiirinde önemli bir yer tutar. Şiir üçer dizelik yedişer birimden meydana gelmiştir. İlk üçlükte şiirine yaymak istediği *action* kendini belli eder. “Sarsarak köprüleri...” diye başlayan şiirin zemini, kuvvetli ve erkeksi bir sesle oluşturulmuş gibidir. Başbuğ, tuğ, uğultu, fırtına, dağ gibi unsurlar şiirdeki tarihî ve destanî temeli sağlamlaştırır. “Bir gizli işaret ki büyük kudretten / Farkında olan da donar kalır hayretten / Bin dört yüz elli üç... Mayıs... Dendi mi bu /

⁶² Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri 2*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011, s.37.

⁶³ Arif Nihat Asya, *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2010, s.7-8.

⁶⁴ *Age*, s.9-10.

Hicrîde de fetih yılıdır Ebcet 'ten.'⁶⁵ Şair özellikle İstanbul'u destanî bir şekilde ele alır. Arif Nihat Asya, tahkiyevî bir yöntemle eski Türk tarihine göndermeler yapmaktadır. Hun Türklerinin azametini göstermek için çabalamaktadır. Hun Türklerini överken destanî bir hava yaratmak arzusundadır. Bu destanî büyüklükten sonra o büyüklüğün şimdiki zamana tevarüs etmemesine hayıflanır.

Arif Nihat Asya, Hun Türklerinin hatırasını objelerle sembolleştirmeye çalışır. Yolları, Hun Türklerinin izlerini taşımakla nitelemektedir. Dağları Hun kahramanlarını kendisinde barındıran bir kabir olarak düşünür. Hun devrinden miras kalacak hiçbir destanın, hiçbir zafer parçasının kalmadığını söyler. Sadece Hun Türkülerinin fırtınalara armağan edilmesiyle avunur.

Rasim Başgöze'ye ithaf ettiği *Ağut* isimli şiirinde de lirik ve tarihî öğelerin belli bir imtizaç ve uyum içinde kullanılması çabasını ortaya koymaktadır.⁶⁶ Şiirde millî şahsiyetlerin, şehirlerin, coğrafyaların adları geçer. Bu durum Arif Nihat şiirinin beslendiği ana damarı da bizlere açık etmektedir. *Kürşat, Semerkant, Caber, Tiyanşan, Aral, Tanrı Dağları* gibi unsurlar kullanılmıştır. Şiirde geçen tüm bu unsurlar, şiirin okuyucu nazarında koskoca bir tarihi fark etmesine ve idrak etmesine vesile olmak için şair tarafından kullanılmıştır. Şiir beş birimden oluşmaktadır.

Ziya İlham Zaimoğlu'na ithaf ettiği *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* adlı şiiri, Arif Nihat'ın en bilinen şiirlerinin başında gelir.⁶⁷ Şiir on bir birimden meydana gelir. Birim sayıları birbirini tutmaz. Şiir ince benzetmelerle kurulmuştur. "Ve bir göğüs nefes almak için rüzgâr bekliyor" mısrası dahi tek başına şiirin yazılış sebebini açıklar, şiirdeki ince duyarlılığın en basit anlamda delilidir. Tenasüp sanatından ileri gelen anlamsal yakınlıklar şiirin mana yönünü daha da zenginleştirmiştir.

Şiirde bir nutuk havası hâkimdir. Emir kipiyle oluşturulan ifadeler şiire konunun ciddiyetiyle uyumlu olacak şekilde bir sertlik ve yoğunluk katmaktadır. Şairin Adana'nın kurtuluşu için kaleme aldığı ve yazılış hikâyesi de bir hayli ilginç olan *Bayrak* isimli şiiri, belki de Arif Nihat Asya'nın en bilinen şiirlerinin başında gelir. "Arif Nihat Asya başkalarının basmakalıp olarak söylediği fikir ve duyguları daima taze hayallerle anlatmasını

⁶⁵ Arif Nihat Asya, **Fâtihler Ölmez ve Takvimler**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007,s.62.

⁶⁶ **Age**, s.13-14.

⁶⁷ **Age**, s.17-20.

bilir.”⁶⁸ *Bayrak Şairi* sıfatını bu şiir vesilesiyle elde etmiştir. Lirik-epik unsurların birbiriyle uyum içinde kullanıldığı en mükemmel şiir örneklerinin başında gelir. Şiir altı birimden oluşmaktadır. Şiir adeta her bir birimiyle tarihsel ve ulusal bir güzelleme niteliğindedir. Birimler arası geçişlerde ses, kesinlik ve hitap tonu artar. “Kavramlara ulaşmak, kavramı idrak etmek için kelimelerin etimolojik yapısına ve morfolojik özelliklerine dikkat etmek kavramı tanımada kişiye yardımcı olur.”⁶⁹ Arif Nihat Asya’nın kelime hazinesi bizi onun fikir dünyasına götürür. Sonrasında şiir adeta bir asker nidası hâlini alır. Şiirin dördüncü biriminde bir hikâye havası söz konusudur. Benzetmeler durağan değil tam aksine bir şekilde bir hareket ortaya koymaktadır.

Arif Nihat Asya, *Sen* adlı şiirinde kendisinde var olan bireysel meselelerdeki sanatsal yetkinliğini en açık şekilde ortaya koymaktadır.⁷⁰ O, bu şiirde tabiatı lirik bir malzeme hâlinde telakki eder. Yaprak, çiçek, dal, gök, hava gibi tüm unsurlar şairin içinde taşıdığı sevdasını süsleyen birer lirik ve pastoral unsur vasfını taşımaktadır. Ayrıca şair bu unsurları kullanarak bir mekânsızlık havası yaratır ve şiirin ortaya koyduğu anlamsal inceliğe derin bir hudutsuzluk katar. Pastoral unsurların lirizme katkı sağlayan bir unsur olarak kullanılması söz konusudur. Şiir tamamen subjektif bir yorumlamanın, bir izlenimin ürünüdür. Şair şiirdeki pastoral unsurları, şiirde seslendiği muhatabına bir doğallık kazandırmak için kullanır. Şiir dört birimden müteşekkildir. Üç tane üçlük ve tek ikilikten meydana gelmiştir. Zıtlıklar kullanılarak anlamsal derinlik arttırılmak istenmiştir. (Yer-gök). Ayrıca tenasüp sanatının kullanılması da şiiri zenginleştirmiştir. (dal-kuş, yaprak-çiçek).

Güz isimli şiirde tabiat konu edilmiştir. Klasik Türk edebiyatının unsurları şiirde kullanılmıştır.⁷¹ Geleneksel gazel nazım biçimini hatırlatan bu şiir, yedi beyitten oluşmaktadır. Tasvirî yanı ağır basan bir niteliktedir. Ayrıca tahkiyevî bir üslup da dikkat çekmektedir. Pastoral ve lirik tavır kendisini belirgin kılmaktadır. Şair, lirik unsurları pastoral unsurlarla mezcetme konusunda başarılıdır. Şiirde benzetme sanatının belirgin bir etkisi vardır. Kuşun bülbüle, sisin ve gölgenin, ıslıl ıslıl, tül tül olması, dış budakların, meşelerin sümbül olması bu duruma örnek sayılabilir. Aynı zamanda aralarında yakınlık

⁶⁸ Mehmet Kaplan, *age*, s.373.

⁶⁹ M. Orhan Okay, *Poetika Dersleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011, s.11.

⁷⁰ Arif Nihat Asya, *age*, s.99.

⁷¹ *Age*, s.137.

bulunan bazı kelimelerin kullanılması tenasüp sanatının da varlığına işaret eder. Yangın-kül, güz-eylül, asma-çardak, dal-kuş örneklerini bu duruma örnek sayılabilir. Meşe, sümbül, dere, lale, yağmur, dağ gibi unsurlarla şiirin pastoral tınısı daha da arttırılmıştır. Bu pastoral unsurlar, çarpıcı sıfatlarla nitelenerek okuyucunun gözünde âdeta romantik bir resim tablosu uyandırılmaya çalışılmıştır. Kınalanmış dağlar, muhteşem yangınlı güz ülkeleri gibi nitelemelerle şiire bir incelik havası katılmaya çalışılmıştır.

Hüsnüaşk isimli şiiri divan şiirinden bir etkilenmenin ürünüdür.⁷² XVIII. asır divan şairi Şeyh Galip'in o büyük eserinden mülhemdir. Türkler edebî ürünlerde birçok kültür ve medeniyetten etkilenmiştir. "Türklerin Akdeniz havzasına yerleşmeleri, Türklerin Batı ile etkileşimini sağlamıştır."⁷³ Batı ile bu vesileyle temas etse de bir millet kolay kolay eski kültür hazinesini terk edemez. Bu şiir, divan şiirindeki o ilahî aşk kıssasına küçük ama bir o kadar da sade ve samimî bir gönderme, bir selam olarak yorumlanabilir. Şiir dörtlüklerden oluşan üç birim hâlinde yazılmıştır. Gül, zambak, yakut gibi unsurlarla şiirdeki anlamsal derinlik daha da vurgulanmıştır. Aynı zamanda bu kelimelerle poetik yapıdaki lirizm daha da arttırılmak istenmiştir. Bu şiirde divan şiiri kültürünün belirgin bir etkisi söz konusudur. Şiirde tasavvuf etkisi de söz konusudur. Şiir, Mevlevilik anlayışıyla kaleme alınmış bir vasfa sahiptir.

Arif Nihat Asya'da her zaman var olan ve toplumsal nitelikteki şiirlerinde dahi kendisini açık eden güzellik duygusu, estetik tarafı, *Güzellik* adlı şiirinde âdeta müstakil bir manifesto hâlini almıştır.⁷⁴ Beyitlerle oluşturulan bu dokuz birimlik şiir güzelliğe bir seslenmedir. Şiirin daha ilk beyitinde şairin iç âlemindeki güzelliğe olan o büyük eğilimi belli eder. Güzelliği doyulmayan, berrak bir su olarak tavsif eder. Bu beyitle ondaki güzellik kavramının bulantılı ve muğlak değil de tam aksine net ve berrak bir vasfa sahip olduğunu anlıyoruz. Zamanın ve mekânın bu güzelliğe ait olduğunu belirtir. Yedinci beyitteki ifade ile her hâl ve şartta bu güzelliğin devam edeceğini şairane bir şekilde okuyucusuna açık eder. Burada dikkat edeceğimiz nokta güzelliği su ile tanımlayıp su ile vasfetmesidir. Onda güzelin karşılığı su gibi aziz olmak, berrak ve duru olmak demektir. Arif Nihat'ın estetikten anladığı lekesiz bir güzellik duygusu ve tasavvurudur. "Herkesin

⁷² Age, s.143.

⁷³ Ömer Açıkgöz, *Osmanlı Modernleşmesi, İktisadî Siyasî Dinamikler ve Kırılmalar*, Elips Kitap, İstanbul 2013, s.187.

⁷⁴ Arif Nihat Asya, *age*, s.146-147.

rüyaları, başka simaları, başka ufukları da barındırır. Her sanatçının ufukları başka renkler ve başka seslerle donatılmıştır.”⁷⁵ Bu bağlamda sanat tamamıyla öznel bir nitelik taşır. Kişiden kişiye göre renkler de simalar da değişir, kişiden kişiye göre aşk ve hüznün farklı şekilde tanımlanır veya hissedilir. Arif Nihat Asya her simada, her durumda nice rüyalar görüp şiirine aksettirirken yukarıda bahsettiğimiz öznelikten faydalanır.

Arif Nihat Asya *Mavi* adlı şiirinde birçok şairin de ele aldığı deniz temasını işlemiştir.⁷⁶ Üç tane üçlükten oluşan şiir, üç birim hâlinde yazılmıştır. Şiirde öncelikle klasik anlamda okuyucunun gözünde canlanabilecek bir deniz tasviri teşekkül ettirilmiştir. Maviden kasıt olarak hürriyet, rahatlık, sakinlik kastedilmiştir. Mavi bir sembol olarak şairdeki rahatlık, dinginlik, asudelik eğilimlerine karşılık gelir. Aynı zamanda sınırsızlık, hürriyet, sonsuzluk anlamlarında da kullanılmıştır. Kayıkçıların, balıkçıların, kandillerin şiirde kullanılması Arif Nihat Asya’daki nostaljik, romantik, egzotik arzuların birer tamamlayıcısı niteliğindedir. Yelkenler, kürekler ise denizin sonsuzluğuna kavuşmamızı sağlayan vasıtalar olarak şiirde yer bulur. Şair denizden ne balıkları ne kandillerini ister. Sadece istediği denizin rengidir, yani sonsuzluğu, hürriyeti ister. Asıl maksat sonsuzluk, sınırsızlık, hürriyet duygusuna kavuşmak, bu duyguyla tatmin olmaktır. Arif Nihat Asya son mısradaki “Bana mavini ver deniz!” diyerek aslında açık bir şekilde denizin yukarıdaki saydığım nimetlerine talip olur, sakinliği, rahatlığı arzular.

Arif Nihat’ın şiirinde *anne* teması önemli bir yer tutar. “Arif Nihat Asya’da var olan yetimlik ve öksüzlük onda sarsılmaz bir anne özlemi yaratmıştır.”⁷⁷ Arif Nihat Asya’nın *Anne* adlı şiirinde öksüzlüğünün yansıması vardır.⁷⁸ Arif Nihat Asya annesinden küçük yaşta ayrılmıştır. Annesi Filistinli bir subayla evlendiği için şair anne şefkati ve sevgisinden mahrum büyümüştür. Bu şiirde kendini bir anne yerine koyar, empati yapar, aslında annesinden duymayı arzuladığı sözleri kendisi terennüm etmiştir. Şiirdeki samimiyet trajik bir tonla iç içedir. Bu trajedi, hüznün ve öksüzlükten gelen yokluk ile yoğrularak şiire tesir etmiştir. Annesini kendi ağzından konuşturur. Yavrusunun dili, damağı, ağzı, oyuncağı her şeyi annesidir şaire göre. Bu şiir Arif Nihat Asya’nın anneye yüklediği büyük ve derin işlevi ortaya koyması bakımından büyük önem arz eder.

⁷⁵ Nurettin Topçu, *Yarınki Türkiye*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017, s.175.

⁷⁶ Arif Nihat Asya, *age*, s.153.

⁷⁷ Yavuz Bülent Bakiler, *age*, s.49.

⁷⁸ Arif Nihat Asya, *age*, s.154-156.

Kubbe-i Hadra başlığı altında toplanan şiirlere baktığımızda genel itibariyle Mevlana ve Mevlevilik tesirli şiirler olduğu göze çarpar. *Kubbe-i Hadra*, Mevlana Celaleddin-i Rumî'nin türbesine verilen addır. Türbesinin kubbesi yeşil renkte olduğu için Arapçada yeşil anlamına gelen hadra ifadesi kullanılır.

X numaralı şiirinde Arif Nihat Asya'daki Mevlevilik etkisini görürüz.⁷⁹ Ondaki Mevlevilik anlayışı onun edebî eserlerinin en önemli vasıflarındandır. Elde etmiş olduğu Mevlevilik terbiyesi, şiirinin iç zenginliğini ve düşünsel sağlamlılığını daha da arttırır. Arif Nihat'taki hikemî eda onun Mevlevilik tesirinden ileri gelen bir yöndür. Ele almış olduğumuz şiir dokuz birimden oluşan, beyitlerle kaleme alınan bir şiirdir. Şiir gazel veya kaside tarzını andırır. Şiirde Arapça ve Farsça kelimelerin yoğun olarak kullanılması da ayrıca dikkati çekmektedir. Şiir bir Mevlevilik operası veya hikâyesi görünümündedir. Mevleviliğin manzum bir hikâyesi olarak kabul edilebilir. Şair *Kubbe-i Hadra* 'ya hüznle bakar. Şiirde Mevlana ve türbesi *Kubbe-i Hadra* bir ihtişam ve ihtiram kaynağı olarak düşünülür. Mevlevilik tarikatını kelebeklerin dahi umut bağladığı bir yer olarak düşünür. İnsan dışı unsurlar dahi Mevlana'nın diyarında zikir ile iştiğal eder. Şair Mevlevilik düşüncesini başında taşıdığını bildirir. Bu durum şairin Mevlevilik düşüncesini akılsal olarak tahkikî olarak kabul ettiğine bir işarettir.

XI numaralı şiirde de *Mevlevilik* etkisini görürüz.⁸⁰ Altı birim hâlinde beyitlerden oluşan şiir bir Mevlana övgüsünü andırır. Bu şiir Arif Nihat'ı Mevlevilikle tanıştıran Remzi Akyürek için de yazılmış olabilir. Şair bu şiirde bir an bile olsa Mevlevilik düşüncesinden ayrı kalmayı kabullenemez. Kendisini Mevleviliğin toprağında açan lale olarak niteler. Bu niteleme dahi Arif Nihat'taki Mevlevilik etkisinin ne derece fazla olduğunu göstermeye yetecektir. Şair pirinden ayrı kalmayı kabullenemez. Pirden ayrı kalmayı toprağa atılmakla eş görmektedir. Pirini bir nurun kaynağı olarak düşünür. Şair kendini renk ve koku olarak düşünür. Kendisini hakka ulaşmaya çalışan inleyişler olarak vasıflar. Bu benzetmeler ve nitelermeler Mevlevilik adabıyla paralellik taşıyan durumlardır.

Mevlana başlıklı şiirinde açık bir Mevlana övgüsü söz konusudur.⁸¹ Mevlana övgüsü şiirin düşünsel temelini oluşturur. Şiirde, bir Mevlevî olan Arif Nihat Asya'nın Mevlana'ya

⁷⁹ Age, s.236.

⁸⁰ Age, s.237.

⁸¹ Age, s.302.

duyduğu derin hasret ve muhabbeti görmekteyiz. Mevlana'yı daha ilk beyitten başlayarak derunî bir sembolizmle anlatır. Türbesi pırıl pırıl nur, kubbesi yıldızlarla kaplıdır. Mevlana'nın bir katre nuru ise dertlilere çaredir. Bu durumlar abartılı övgüler olarak kabul edilmelidir. Bu övgüler Mevlana'nın insanî yönüne değil bir pir yönüne, şeyh yönüne işaret eder. Arif Nihat daha çok Mevlana'nın karşısına bir sanatkâr olarak değil bir *Mevlevî* müridi olarak çıkar. Bu şiirde bir müridin şeyhi için söylediği abartılı övgüler söz konusudur. Çünkü bir mürit şeyhini hep en üstte görmeyi temenni eder, bunu arzular. Bu şiirde de Arif Nihat Asya intisap ettiği Mevlana'yı en üstte görmeyi yeğler ve bunun manzum ifadesini bu şiirle ortaya koyar. "Bir katre nurun ey pir/ Bin müptelaya çâre" beyiti bu düşüncemizi kanıtlamaya kâfi gelecektir. Şiir yapı olarak sekiz birimden oluşur, beyitlerle kurulmuş bir şiirdir.

Ayin adlı şiirde de yine önceki şiirler gibi *Mevlevilik* hassasiyeti göze çarpmaktadır.⁸² Altı birim halinde beyitlerle oluşturulan bir şiirdir. *Ayin* Mevlevî törenlerine verilen isimdir. Şiirde *keman*, *rûbap*, *kudüm*, *ud* gibi unsurlar göze çarpar. "Mevlana, Arif Nihat Asya'yı peygamberin aşk iklimine ulaştırmış, peygamberin ruhanî güzelliğini aksettirmiştir."⁸³ Mevlana'yı bu yüzden manevî bir sultan olarak görür, onun eseri olan *Mesnevi* 'yi başucundan ayırmaz. Mevlevilik çilesi çekerek Ahmet Remzi Akyürek'ten el alır. Tüm bunlar Mevlana vesilesiyle İslam'a ve Allah'a yakınlaşmasından dolayıdır. Mevlana'nın baş eseri sayılan *Mesnevi* 'nin şiirde geçmesi, onda geçen maceraları ağlayarak iç etmesi, benimsemesi şairdeki *Mevlevilik* etkisini son derece açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Niyaz Penceresi adlı şiir dokuz birimden oluşmaktadır.⁸⁴ Şiirde bir sitem havası söz konusudur. Bir imkânsızlık bahis edilmektedir. Manevi bir istemsizlik havası söz konusudur. Üçüncü beyitte eski ile yeni arasında bir mukayese vardır. Maziye özlem söz konusudur.

⁸² Age, s.305.

⁸³ M.İlyas Subaşı, "Mevlevî Arif Nihat Asya", *Türk Edebiyatı Dergisi*, Özel Sayı,2004, s.58.

⁸⁴ Arif Nihat Asya, age, s.301.

2.1.2. Tema

2.1.2.1. Tarihî Temalar

Şair bazı zamanlar derin bir tarih şuuru için hâl ile maziye kıyaslar, bu kıyaslamanın sonunda kimi zaman hüzünlendiği görülür. Tarihin hükmüne bir nevi karşı gelir, bu hükmü kabullenemez. “Geçmiş ve şimdiki zaman arasında var olan orantısızlık ve uyumsuzluk şairin anlamak istemediği bir olguyu ortaya koyar.”⁸⁵ Tarihten kaynaklanan bu kabullenmeyişi aşmak için yine tarihe başvurur. Bunun için tarihi bir kurtarıcı olarak görür. *Destan* adlı şiirde tema olarak ön plana çıkan husus tarihsel hususlardır.⁸⁶ Şiirin genelinde tarihsel bir yoğunluk ve hassasiyet söz konusu olmaktadır. Destan mefhumu Arif Nihat Asya’nın şiirinde önemli bir yer tutmaktadır. “Türk varlığının egemenliği Malazgirt Savaşı ile kabul edilmiştir.”⁸⁷ Arif Nihat Asya şiirinde, Malazgirt gibi savaşları veya Türk tarihinin önemli isimlerini zikrederek şiirinin destanî havasını sağlamlaştırmıştır. Oğuz Kağan’dan, Bilge Kağan’dan, Sultan Süleyman’dan bahsederek hem eski Türk tarihine hem de Osmanlı tarihine göndermelerde bulunmuştur. Bu durum onun Türk tarihine yekpare bir şekilde bakışını ifade etmektedir.

Şiirin temasından kaynaklanan aksiyoner tavır, kelimelerin seçimine de tesir etmiştir. Zafer, at, belde, kılıç vb. kelimelerle şiir, temasına uygun olarak aksiyoner bir düzlemle gelişir.

Devler adlı şiirinde de Arif Nihat Asya’nın üzerinde önemle durduğu tarih şuuru kendisini belli etmektedir.⁸⁸ Bu şiirde daha çok eski Türk tarihine göndermeler yer almaktadır. Hun Türklerine atıflar yapılır. Destan Dönemi Türklüğüne telmihler yapılmaktadır: *Tulga*, *başbuğ*, *destan*, *Hun Türküleri* gibi unsurlar kullanılarak şiir tarihsel bir zemine oturtulmuştur. “Cihat emri ve Kızılelma ideali arasında paralellik ve uyum üst seviyededir. Böylece Osmanlı Türkleri hem dinsel hem millî bir ülküye sahip olmuştur.”⁸⁹ Arif Nihat Asya Türk’ün *Kızılelma*’sını destanlaştıran bir şairdir.

⁸⁵ Ersin Özarslan, **agm**, s. 150.

⁸⁶ Arif Nihat Asya, **age**, s. 7.

⁸⁷ Erdoğan Aslıyüce, **Türk Tarihinde Yanlış Bilinenler Yanlış Yorumlananlar**, Togan Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 59.

⁸⁸ Arif Nihat Asya, **age**, s. 9-10.

⁸⁹ Erdoğan Aslıyüce, **age**, s.75.

Selimler adlı şiiriyle şair, Osmanlı sultanlarından I.Selim'in ve Kanuni'nin oğlu II. Selim'in hatıralarını yâd eder.⁹⁰ *Selimler* diyerek bir zafer havasının temsiliyeti yaratılır. Kıbrıs'ın fethine, *Çaldıran*'a *Mısır Seferi*'ne göndermeler yapar. Bilindiği gibi *Çaldıran Seferi* ve *Mısır Seferi* I.Selim Dönemi'nde zaferle sonuçlanan fetihlerdir. Kıbrıs'ın fethi ise II. Selim Dönemi'ne denk düşer. Şair şiirde bu iki padişah için âdeta ağıt yakar. “Selimler gelir de Yavuzlar gelmez” diyerek edebî bir feryat ortaya koyar.

2.1.2.2. Dinî Temalar

Arif Nihat Asya, dinî kültürü derin, manevî zenginliği tam olan bir şairdir. İntisap ettiği Mevlevilik, onun manevî yönünü beslemiş, dinî terbiyesini sağlam kılmıştır. *Kubbe-i Hadra* başlığı altında III. numaralı şiirinde de bu yönü ortaya çıkar.⁹¹ Şair dinsel konuları kuru bir öğreticilikle değil tam aksine coşkun bir lirizm, akıcı bir söyleyişle ve samimi bir havayla ele alıp işlemektedir. Şiir tasavvufî niteliktedir. “Tasavvuf sözcüğü Hz. Muhammet (SAV) devrinde kullanılmıyordu. Onun döneminde en yüksek mevkiyi sahabiler almışlardı.”⁹² Ele aldığımız şiirde de bu hususiyetler ön plana çıkar. Şiirde bir münacât havası sezilir. Allah'a yakarış şiirin bütününe hâkim bir durumdadır. Şiir fücürdan, pislikten, fesatlıktan uzak olmak isteyişin bir ürünüdür. Her dizenin sonunda tekrar eden “ Verme bana” ifadesiyle Allah'tan bir temenni, bir arzulanış havası verir ve bunu şiirin sonuna dek sürdürerek şiirdeki münacatı daha muhkem kılar.

İlahi başlığını taşıyan bir başka dinî temalı şiirinde Arif Nihat Asya, şiirini ince bir sitemle oluşturmuştur.⁹³ Bu sitem havası Allah'ın nimetlerinin azametinden kaynaklı bir sitemdir. Şair daha ilk mısırada bunu açık eder. Yıldızların okuma bilmeyişine hayret eder ve Allah'ın yarattığı bu muhteşem varlığın niçin okuma bilemeyişine şaşırır. Bir anlamda *tecahülüarif* sanatı yapar. Sonrasında şair istiareye başvurur ve kendisini bir ağü olarak tasavvur eder. “Şahıslara göre özellik gösteren ruhsal bir hayattır tasavvuf. Onun için tanımlayanlar, daha çok kendi ruhsal durumlarını tanımlamış olarak kabul edilmelidir .”⁹⁴ Şair bu ruhî yaşayışı objelere de yansıtır. Şiirde de ağaca yansıtır. Bu öyle bir ağaç ki dilinde Allah keliması olan bir ağaçtır. Böyle bir açık istiare yapmasının amacı kendisinde var olan Allah

⁹⁰ Arif Nihat Asya, *age*, s.15-16.

⁹¹ *Age*, s.297.

⁹² Süleyman Ateş, *İslam Tasavvufu*, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul 1992,s.5.

⁹³ Arif Nihat Asya, *age*, s.186.

⁹⁴ Süleyman Ateş, *age*, s.10.

aşkını ifade etmektir. Sonrasında *Âdem, Havva, Sara, İbrahim* gibi isimleri zikreder, Havva, Hz. Âdem'in; Sara, Hz. İbrahim'in eşidir. Bunlardan bahsederek şiirindeki dinî havayı daha da ileri taşır.

2.1.2.3. Millî Temalar

“...Askerlerin karşı koymaları üzerine bitmişler, tükenmişler, gizlice kaçıp gitmişler. Destanlar bunları anlatıyorlar. Destancılara özenerek bir beyit söyledim: ‘İngiliz’in boşuna gitti her izi/Türk’e mermi menzili oldu gemisi.’ Benim ilk beyitim budur.”⁹⁵ Arif Nihat Asya’daki millî şuur yukarıdaki alıntıda gizlidir. *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* adlı şiiriyle Arif Nihat’ın millî kavramları şiirselleştirme yeteneğine şahit olmaktayız.⁹⁶ Adana’nın kurtuluşu için yazdığı *Bayrak* adlı şiiriyle Bayrak Şairi unvanı alan şair, bu şiirinde de bayrak metaforu altında sanki millî bir destan kaleme almıştır. Şiir; bayrak ve şehit bir askerin etrafında şekillenmiştir. Şehit asker çeşitli vesilelerle övülmektedir ve bayrak unsuruyla övdüğü şehit askerin durumunu daha da yükseltiyor.

Arif Nihat’ın belki de en epik şiiri sayılabilecek, insanı millî bir uyanışa davet eden, kişiyi savaş meydanlarının ortasına çeken, kişide yıkılmaz bir sorumluluk duygusunu uyandıran şiiri *Fetih Marşı*’dır.⁹⁷

Şiir başlı başına millî bir destan durumundadır. “Vatanî ahlak eski Türklerin kuvvetli bir özelliği idi.”⁹⁸ Bu vatanî ahlak Arif Nihat Asya’nın bu şiirine de yansımıştır. Muhteşem bir savaş öncesi betimlemelerle şiir başlamaktadır. Sonrasında savaştaki azmin ve geri dönmezliğin bir ifadesi olarak kerpetenlerle surun dişleri sökülür. Bu mısra tek başına dahi bir kararlılık ve azim manifestosu sayılabilir. “Yürü hâlâ ne diye oyunda oynaştasın/Fatih’in İstanbul’u fethettiği yaştasın.” mısraları, şiirden okuyucuya yükselen bir uyarı nidası gibidir. Şair, Türk gençlerini bu mısralarla radikal ve sert bir şekilde ihtar eder. Özellikle son mısranın, şiirin sonuna kadar değişmeden tekrar edilmesi bu ihtarın bir neticesidir. Şair bu son mısrayla âdeta Türk gencini silkeler, ona görevini sert bir edayla hatırlatır. Fatih’in seçilmesi de bir tesadüf değildir çünkü o henüz 21 yaşında İstanbul’u fethederek Türk milletinin tarihinde adını kahramanlar listesine yazdırmış bir isimdir. Şair

⁹⁵ Yavuz Bülent Bakiler, *age*, s.106-107.

⁹⁶ Arif Nihat Asya, *age*, s.17-19.

⁹⁷ *Age*, s.181-182.

⁹⁸ Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, Kadro Yayınları, İstanbul 1976,s.142.

okuyucuyu, okuyucunun şahsında da Türk gencini cesaretlendirir, ona özgüven kazandırma gayretindedir. Ona millî bir şevk, millî bir heyecan kazandırma gayretindedir. “İnsanların cemiyet hâlinde yaşamasının mecburiyeti reddedilmez bir gerçekliktir. Lakin cemiyetin ruhu var mıdır? meselesi, mümkün ve değerli olan bir meseleyi ortaya koymaktadır.”⁹⁹ Arif Nihat Asya eserleriyle cemiyetin ruhuna dokunmak isteyen bir şairdir.

Kıbrıs Takviminde 1968 adlı şiir, Kıbrıs Türklüğü için yakılmış bir ağıt niteliğindedir.¹⁰⁰ Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Başkan Yardımcısı olan Dr. Fazıl Küçük’e ithaf edilmiştir. 1968’de başlayan Kıbrıs Türklerine yönelik saldırılar ve tedhiş hareketleri sonucunda Türk varlığı tehlike altına girmiş, *Kıbrıs Barış Harekâtı*’yla Türk varlığı yok olmaktan kurtulmuştur. Aynı zamanda Kıbrıs’ta Edebiyat Öğretmenliği de yapan Arif Nihat Asya, temsilcisi olduğu Türklük şuuruyla Kıbrıs temalı şiirler kaleme almış, Kıbrıs’taki Türk varlığına edebî bir selam yollamıştır. Bu şiiriyle Kıbrıs Türklüğünün çektiği ezaları anlatmış, Kıbrıs Türkleri için rahatlığı arzulamıştır.

Sarıkamış Şehitleri adlı şiiriyle Arif Nihat Asya, Türk tarihinde derin bir teessür ve trajediyi ele almıştır.¹⁰¹ Arif Nihat’ın alışageldiğimiz o destanî havası bu şiirde âdeta bir ağıt havası niteliğindedir. *I. Dünya Savaşı*’nda *Kafkas Cephesi*’nde Ruslara karşı harekâta henüz savaşmadan şehit olan doksan bin askerin hikâyesi ele alınmış, âdeta onlar için bir ağıt yakılmıştır. Yazlık kıyafetlerle kış şartlarında donarak ölen doksan bin vatan evladı için yazılan şiir, hüznü bir portre çizer.

2.1.2.4. Bireysel Temalar

Arif Nihat Asya toplumsal konularda olduğu kadar bireysel konularda da yetkin eserler vermiştir. Sahip olduğu ve toplumsal nitelikteki şiirlerine bile ustalıkla uygulayabildiği lirizmdeki ustalığı, bireysel nitelikli şiirlerinde doruk noktasına ulaşır. “Her sanatkârın ufukları başka renkler ve seslerle yüklüdür.”¹⁰² Arif Nihat Asya, şiirleriyle Türk coğrafyasının ufuklarını şiirlerine aksettirme çabasındadır. Arif Nihat Asya ufuklarını Türk ve İslam kültürünün zengin unsurlarıyla donatmıştır. Türk kültürü ve İslam medeniyeti sanatkâr bir

⁹⁹ Nurettin Topçu, *age*, s.38.

¹⁰⁰ Arif Nihat Asya, *age*, s.198.

¹⁰¹ *Age*, s.164.

¹⁰² Nurettin Topçu, *age*, s.175.

duyarlılıkla Arif Nihat Asya'nın şiirinde yer bulmuştur. Bunun yanı sıra bireysel konulardaki inceliği de önemli bir yer kaplar.

Sen adlı şiirinde de bu ustalığı devam ettirir.¹⁰³ Klasik bir aşk şiiri hüviyetinde olan şiir, pastoral öğelerle süslenmiştir. Söyleyişteki sadelik ve samimiyet, şiirine romantik bir eda kazandırmıştır. “Hayırlı ya da fena olma durumu sübjektif bir olguyu her zaman içerir.”¹⁰⁴ Arif Nihat Asya ne iyyinin ne şerrin şairi olmakla yetinir. Bu bakımdan sübjektif bir tavır takındığı söylenebilir. O, iyiyi ve kötüyü gerektiğinde birlikte zikreder.

Mektup başlığını taşıyan şiirde öne çıkan tema geçmişe özlem ve hatıralardır.¹⁰⁵ Şair Adana'da geçen günlerini anmakta özlemle yâd etmektedir. Arif Nihat Asya *Yaprak* adlı şiirinde bir doğa tasviri yaparak okuyucunun gözünde pastoral bir tablo meydana getirmektedir.¹⁰⁶ Şiirin teması geçmişe özleyiş olarak öne çıkmaktadır. Doğa unsurları Arif Nihat'ın şiirinde tıpkı bu şiirde olduğu gibi lirizm yüklüdür.

2.1.2.5. Kültürel Temalar

Arif Nihat Asya özellikle *Kubbe-i Hadra* başlığı altında kültür şiiri sayılabilecek şiirler kaleme almıştır. Tasavvuf kültürü bu başlık altında ele alınmıştır. “Allah insanı ilahî sevgide hem kendisi için hem insan için sever. İnsan Allah'ı zikrettikçe bu sevgi artar ve insanın yaratılma amacı da budur.”¹⁰⁷ Kalpler Allah'ı andıkça mutmain olur anlayışı tasavvufun esaslarından biridir. İlaç, deva Allah'ın kendisindedir. Bu devayı Allah'ta bulmak yapılan arayış tasavvuftur. Tasavvuf kavramı Arif Nihat Asya'nın şiirinde Mevlana Celaleddin-i Rumî'nin şahsiyeti ve maneviyatı çerçevesinde ele alınmıştır. Ahmet Remzi Akyürek vesilesiyle Mevlevilikle tanışan, Mevleviliğin düsturlarını kendine rehber edinen Arif Nihat Asya, bu Mevlevilik tesirini şiirine de taşımıştır.

Niyaz Penceresi adlı şiirinde tasavvuf kültürünün ve Mevlevilik kültürünün yansımaları sezilmektedir. Yaşanılan an ve zaman ise yerilmektedir.¹⁰⁸ Tasavvufla geçirilen vakitler yeğlenip övgüye değer olarak vasıflanmaktadır ele aldığımız şiirde.

¹⁰³ Arif Nihat Asya, *age*, s.99.

¹⁰⁴ Immanuel Kant, *Pratik Usun Eleştirisi*, Çev: İsmet Zeki Eyüboğlu, Say Yayınları, İstanbul 2016,s.96.

¹⁰⁵ Arif Nihat Asya, *age*, S.69.

¹⁰⁶ *Age*, s.62.

¹⁰⁷ İbni Arabî, *İlahî Aşk*, Çev: Mahmut Kanık, İnsan Yayınları, İstanbul 2012, s.45.

¹⁰⁸ Arif Nihat Asya, *age*, s.301.

Kitap adlı şiirdeyse Mevleviliğin başucu kitabı sayılan *Mesnevî* övülmektedir.¹⁰⁹ Molla Camii'nin *Mesnevî'yi* ve Mevlana'yı övdüğü bir şiiri esas alınarak bu şiir kaleme alınmıştır. Mevlana'yı manevî bir hükümdar olarak düşünür. Mevlana'nın kudretini ve kıymetini ispat için onun *Mesnevî* adlı eserinin kâfi geleceğini belirtir. Peygamber olmamakla birlikte bir kitabının olduğundan söz açar. Ancak Mevlana peygamber olmamakla birlikte tıpkı peygamberler gibi kitabı vardır anlamı çıkar. Burada kullanılan *nebi* kelimesi gereksiz ve dinî manada sıkıntı doğurabilecek bir yakıştırma. Aynı zamanda peygamberlerle ortak yönü olarak bir kitaba sahip olmasının zikredilmesi de gereksiz bir övgüdür.

Arif Nihat Asya'nın üzerinde önemle durulacak bir diğer özelliği ise yakın gördüğü veya ilham aldığı veya önemli gördüğü şeyler için tarih düşürme özelliğidir. Bu yeteneğini ustalıklı kullanan şair, divan edebiyatı kültüründen gelen ebcetle tarih düşürme işini daha çok yaşamının sonlarına doğru denemiş ve tatbik etmiştir. *Mevlana'nın Vefat Tarihi* adlı şiirinde de bu ebcetle tarih düşürme yeteneğine şahit olmaktadır.¹¹⁰ Sevdiği, saydığı, pir ve hünkâr olarak telakki ettiği Mevlana için tarih düşürmesi de ayrıca ondaki Mevlana sevdasının ne kerteğe ulaştığının önemli bir göstergesi olarak kabul edilmelidir. Şair, Mevlana'nın ardından inlemeyi, feryat etmeyi bir görev olarak düşünür.

2.1.3. Dil ve Anlam

Arif Nihat Asya'nın şiirleri dil ve anlam yönünden zengin bir zemine sahiptir. "Kelime tıpkı insan gibi canlı olan bir varlıktır. Kelimeyi kendisi dışında hiçbir varlık öldüremez."¹¹¹ Kelimeler, Arif Nihat Asya'nın eserlerinde Türk yaşantısıyla can bulur. Derin bir Batı kültürü, onun yanı sıra Türk kültürüne olan sağlam vukufiyeti, Arif Nihat Asya şiirinin kültürel kodlarını sağlam kılmış olmakla beraber dil ve anlam yönünden de zengin kılmıştır.

Arif Nihat Asya Türk milletinin gerek manevî iklimine gerek maddi iklimine gönül vermiş bir şahsiyet olduğundan onun şiiri Türk'ün kültür hazinesini kendisinde barındırır. Şair bu kültür hazinesini, sahip olduğu dil ve anlam zenginliğiyle daha da ileri bir seviyeye yükseltir.

¹⁰⁹ Age, s.299.

¹¹⁰ Age, s.298.

¹¹¹ Peyami Safa, *Objektif 1 Osmanlıca Türkçe Uydurmaca*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012, s.287.

Klasik Türk şiirinde has şiiri alelade şiirlerden ayırmak için var olan en önemli kıstaslardan birisi de şiirin dil ve anlam zenginliğidir. Şair şiirini ne denli derin bir mana ve dil vukufiyetiyle ortaya koyarsa o denli yüksek bir şair olarak kabul ve telakki edilmekteydi.

Türk şiirinde edebî sanatların varlığı, âdeta şiirin derinliğine kıstas kabul edilebilecek bir gösterge niteliğindedir. Öyle ki bir divan şairi, edebi sanatları ne kadar çok ve ustalıkla kullanırsa o kadar çok üstat bir şair olarak kabul edilmekteydi. Bu durum Arif Nihat Asya'nın sahip olduğu şiiriyet için de söz konusudur. Arif Nihat Asya şiirlerinde zengin bir dil ve mana zevki ortaya koymuş bir isim olarak zikredilebilir.

2.1.3.1. Telmih

Arif Nihat Asya'nın *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* isimli kitabında telmihî unsur barındıran birçok şiiri vardır. Bunlardan birisi de *Destan* adlı şiiridir.¹¹² Arif Nihat Asya bu şiirde Oğuz Kağan, Bilge Kağan ve Sultan Süleyman'ın (I. Süleyman) adlarını zikrederek telmih yapar. Bilindiği üzere telmih, bir şiirde meşhur bir kişiye veya olaya yapılan göndermelere denir. Bu hususiyet Arif Nihat şiirinin karakteristik bir hususiyeti şeklinde kabul edilebilir. Zira şair, şiirinin sağlam bir kültürel ve tarihî zemine oturtmak gayretinde olmuştur. Şiirde epik bir tavır kendini kuvvetle hissettirir. At, nal, akın, kılıç, süvari gibi savaş unsurlarına göndermeler vardır. Şair bir kahramanlık sembolü olarak Oğuz Kağan'ı, Bilge Kağan'ı, Sultan Süleyman'ı zikretmektedir. Bu durum aynı zamanda şairde var olan tarihsel şuuru da ortaya çıkarması bakımından mühimdir. Şair; ay, su, toprak ve tanrı kavramlarını söz konusu kahramanları ve kahramanlığı kutsamak için kullanır. Askerleri Tanrı'nın yolunda olarak görür. Yine askerleri kurt doğuran obaların kanından olarak vasıflar.

Orhan Şaik Gökyay'a ithaf ettiği *Onlar* adlı şiiri de telmihî açıdan zengin göndermelerle bezenmiştir.¹¹³ Anaların kurt doğurması hem açık istiare örneğidir hem de Ergenekon Destanı'na atfen bir telmih niteliğindedir. Şiirde epik bir tavır söz konusudur. Şair eski zaman kahramanlıklarına özlem duyar. İnsanı destanlarla iç içe olan bir varlık olarak tarif eder. Eski zaman kahramanlığını över.

¹¹² Arif Nihat Asya, *age*, s.7-8.

¹¹³ *Age*, s.11.

Ağıt isimli şiir dil ve anlam yönünden yüklü bir şiirdir.¹¹⁴ Ergenekon bir coğrafya ismine karşılık gelir. Tarih bir niteliğe sahip olan bir ağıt vasfı taşır. Bu durum bir nevi tarihe bir ağıt olarak da yorumlanabilir. Şair tarihe bakıp tarihsel derinliğe bakıp şimdiki zamanı mukayeseye tabii tutarak kendisini hüznü bir hale sevk eder. Şair tarihî şahıs ve yerlerden bahseder. Caber, Dicle, Aral, Tuna, İdil, Sakarya, Konya, Kürşat örnek olarak verilebilir. Tüm bunlar şairde var olan tarihî ve coğrafî hasretin buruk bir bakiyesi olarak yorumlanabilir. Kürşat'ı zikrederek o destanî günleri tekrar yaşamak veya en azından yâd etmek arzusunda olabilir. Semerkant Orta Asya Türklüğüne özlemi işaret etmektedir. Caber ise Suriye Türklüğüne bir işaret sayılabilir. Fırat, Dicle, Aras hem Anadolu coğrafyasının bir yansıması hem de sonsuzluk iştiağının yerel bir sembolizmi olarak okunabilir. “Ergenekon bir vadinin adı olarak bilinir. Orta Asya’nın kuzeydoğu kesimlerinde bir yerdir. Ergenekon, Türklerin İslam öncesi bir efsanesi, milli bir destanı olarak düşünülmekteydi. Çin kaynakları araştırılıp tercüme edilince tarihî bir olaya karşılık geldiği ortaya çıktı.”¹¹⁵ Şairin Orta Asya Türk tarihine göndermeleri bu minvalde bakılabilir. Orta Asya hakkındaki bilgilerimiz daha çok Çin tercümeleriyle sınırlıdır. “Caber yok, Tiyanşan yok, Aral yok,/Ben nasıl varım?” mısralarında Caber, Tiyanşan, Aral gibi önemli coğrafyalara telmihlerde bulunarak şiirinin kültürel kodlarını adeta sergilemiştir.

“Ağla ey Tanrı Dağları’ndan indirilmiş Tanrım.” mısrasıyla coğrafyaya dayanan telmihlerine devam etmektedir. Arif Nihat Asya şiirinde telmih, şiirin gıdası gibidir. Onun şiirini tamamlayan, besleyen en önemli unsurlardandır.

Aff-ı Umumî adlı kısa şiirinde şair, *Habil*, *Kabil*, *Azrail* gibi dinî varlıklara göndermelerde bulunmaktadır.¹¹⁶ Bu kısa şiir, onun derin kültüründen gelen bir çarpıcılığı kendisinde barındırmasından dolayı önem arz etmektedir. Şairin merhametli yönünü ortaya koyan bir vasma sahiptir. Şair bu şiir üzerinden affedicilik duygusunu ortaya koymaya çalışır.

2.1.3.2. Mübalağa

Destan adlı şiir telmihî unsurun yanı sıra mübalağalı bir anlatım da söz konusudur.¹¹⁷ “Tufanında, borasında/Gürüldemiş gökler/Ve yerle gök arasında/Dağlar kımıldanmış.” veya

¹¹⁴ Age, s.13-14.

¹¹⁵ Yılmaz Öztuna, **Türk Tarihinden Portreler**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2010, s.9.

¹¹⁶ Arif Nihat Asya, **age**, s.32.

¹¹⁷ Age, s.7-8.

“Onlar ki kurt doğuran/Obaların kanındanmış.” gibi abartmalar mevcuttur. Bu durum Arif Nihat’ın tarihî şevk ve heyecanının bir sonucudur.

Bayrak adlı şiirde de aynı abartılı söyleyiş söz konusudur.¹¹⁸ “Seni selamlamadan uçan kuşun yuvasını bozacağım.” diyerek şair, bayrağa, hata kabul etmez bir mukaddeslik yükler. Bunu da bir kuş üzerinden sembolize eder. “Yurda ay yıldızının ışığı yeter.” mısrasıyla yine bir abartı unsurunun varlığı söz konusudur.

Arif Nihat XIV başlığını taşıyan şiirinde de mübalağalı bir anlatımı yeğlemiştir.¹¹⁹ Mevlana sevgisi ve Mevlevilik konusu ele alınmıştır. Mevlana için kaleme aldığı şiirde “İsteyen gelsin mihrabına/ Mescid-i Aksa diye.” mısrasıyla Mevlana’nın mihrabını *Mescid-i Aksa* olarak telakki edilip ziyaret edilmesinde bir sakınca görmediğini ifade etmiştir. Bu husus apaçık bir övgü için olsa bile gereksiz bir abartma olarak görünmektedir. Şiirde tasavvufi terimler bolca kullanılır. *Diba*, *pir*, *Kubbe-i Hadra*, *saki* gibi kelimeler buna örnek verilebilir. Şiirde şair, Mevlana’dan bir himmeti arzulayan konumdadır. Mevlana yüce bir kişilik olarak vasıflanır. Kuşlar, sakiler, bendegân *Mevlana* diye ağlaşır. Mevlana’nın kabri dahi Hak Teâlâ’yı işaret eder düşüncesindedir. Arif Nihat Mevlana konulu şiirlerinde Mevlana’dan himmet arzulayan bir kişi konumundadır. Şairanelik ve sanatkarlık gayeleri ikinci plana itilir. Bu bakımdan şair, Mevlana’yı övmek için abartılı bir yol ve usul tercih eder.

2.1.3.3. Teşhis

Orhan Şaik Gökyay’a ithaf ettiği *Onlar* isimli şiirde teşhis unsurları söz konusudur.¹²⁰ Şair anlamsal bütünü bozmamak için yerinde bir teşhis yapar. “Hilkat insan çamurunu destanlarla yoğurur.” der. *Ağıt* adlı şiirde de kişileştirme unsurları vardır.¹²¹

“Ağlasın Meraga göklerinden / Meraga’ya bakıp yıldızların.” dizeleriyle açık bir teşhis söz konusudur. *Bayrak* adlı şiirde de teşhis unsurları vardır.¹²² “Seni selamlamadan uçan kuşun/ yuvasını bozacağım.” diyerek anlamı kuvvetlendirmek, söyleyişi etkili kılmak için

¹¹⁸ *Age*, s.22-23.

¹¹⁹ *Age*, s.240.

¹²⁰ *Age*, s.11.

¹²¹ *Age*, s.13-14.

¹²² *Age*, s.22-23.

teşhis yapma yoluna gidilmiştir. Bu durumun sebebi kişide bayrak duygusunu tam anlamıyla ve sağlam bir şekilde yerleştirmekten ileri gelir.

Bursa adlı şiiriyle şair, Türk coğrafyasının önemli şehirlerinden Bursa'yı ele alır.¹²³ Onu, tarihî ve coğrafi zenginliğiyle mısralardan ve kelimelerden nakışlarla birer birer işler. Şair çınarlara hürmetten dolayı çınarların elini öper ve böylelikle bir hürmet duygusunu kişileştirme vasıtasıyla kişide uyandırır. Şiirde Bursa hülyalarla bezenmiş gibi ele alınmıştır. Avluları saygıyla geçilen, ulularıyla ulu olan, çeşmeleriyle, sularıyla bir güzellik yeri olarak nitelenmiştir. Bursa'nın pastoral güzelliği olabildiğince şiirde ele alınmıştır. Kozaları, kuğuları, yamaçları bu pastoral bütünlüğü oluşturan unsurlar arasında sayılabilir. Şair çiçeklerin kokularından, aldan, maviden nasiplenmiş bir şehir olarak görür Bursa'yı. Şair, Bursa'yı kirazlarıyla, şeftalileriyle nar ve kirazlarıyla dolu bir yer olarak tahayyül eder. Şair Bursa'nın pastoral iklimini anlatırken bir yandan da tekbir ve tehlilleriyle manevi iklimine de değinir.

2.1.3.4. Tekrir

Ağıt isimli şiirde tekrar sanatı söz konusudur.¹²⁴

“Fırat niçin, Dicle niçin, Aras niçin/Benden doğar bana dökülmez.” mısralarıyla açık bir tekrar sanatı yapar. Böylelikle şiirine bir ivme, bir hız, bir ihtar havası kazandırır.

2.1.3.5. Nida

Ağıt adlı şiirde nida unsurları da söz konusudur. Şiire anlam ve kudret kazandırmak için seslenmelerden yararlanılan sanata nida denir. “Ey Tanrı Dağları'ndan ...” ifadesiyle bir seslenme havası bir nida tesis edilmiştir.

2.1.3.6. İstifham-Tezat

“Devlet düzeni töre ile sağlanırdı. Devletin gücü töresel düzenden ileri gelir ve beslenirdi. Temel töre ise aile töresi, aile gelenekleridir.”¹²⁵ Arif Nihat Asya Türk milletine eğilirken ona bir aile sıcaklığıyla yaklaşır. Töresel hususları göz ardı etmez. Arif Nihat Asya'nın Müslüman ahlakı bu noktada ortaya çıkar. S.13-14'te yer alan *Ağıt* adlı şiirde istifham sanatı mevcuttur. Anlatımı kuvvetlendirmek için çeşitli soruların

¹²³ Age, s.171-173.

¹²⁴ Age, s.13-14.

¹²⁵ Bahaeddin Ögel, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, TDAVY, İstanbul 1988,s.473.

sorulduğu ve bu sorulara cevap beklenmediği sanat olarak tanımlanabilir.” Caber yok, Tiyaşan yok, Aral yok/ Ben nasıl varım.” mısralarında ikinci mısrada anlatımı kuvvetlendirmek için istifham sanatına başvurulmuştur. Aynı dizede var-yok kelimeleriyle bir tezat sanatı da yapılmıştır.

Destan adlı şiirde de istifham söz konusudur.¹²⁶ “Onlardan kaldı bu toprak / Bir gezip tozmayalım mı ?/ Yabanlar kıskanır diye/ Destan da yazmayalım mı? “ mısralarıyla istifham anlamsal gücünden yararlanılmıştır.

2.1.3.7. Teşbih-Teşbih-i Belîğ- İstiare

Bayrak adlı şiiriyle tanınan, *Bayrak Şairi* unvanıyla bilinen Arif Nihat Asya, bu şiirde daha ilk mısralarda bir anlam ve dil ihtişamı yaratmıştır. “Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü...” diyerek Türk bayrağını beyaz ve kızıl bir süse, kız kardeşinin gelinliğine, şehidin son örtüsüne benzetir. Kimi zaman gelinlik kadar ak, kimi zaman şehidin kanı kadar al, ılık ılık, dalga dalga vafedilerek bir teşbih yapılmıştır. *Bayrak* isimli şiir, şairin edebî kimliğini ortaya koyabilecek bir yetkinliğe sahiptir. *Bayrak Şairi* unvanını almasına vesile olan şiir olması bakımından önem arz eder. Adana’nın düşman işgalinden kurtuluşu için yazılmıştır. Şairin sevgisini kendisine çeken bir unsurdur. Bayrağa millî ve manevî bir sembolizm yükler. Şairin bütün dikkati bayrağa yönelmiştir. Bayrak, güven veren, altında yaşamaktan gurur duyulan bir öge olarak şiirde karşımıza çıkar. Şair bayrağa karşı o kadar yüceler yücesi bir nazar besler ki bu ulu nazar gibi bayrağa yaklaşmayan kişileri düşman olarak görür. Şair, bayrağı tarih, şeref, şiir olarak görür. Her şeyi olarak telakki eder. Arzusu yerine getirilmeye layık bir sevgili gibi bayrağa yaklaşır.

Arif Nihat Asya’nın öksüzlüğünden ileri gelen bir kırgınlık, bir mahzuniyetten dolayı *anne* kavramı üzerine şiirlerinde çokça eğilmiştir. *Ninni* şiirinde de bu durum geçerlidir. Yıldızları damla damla süte benzeterek ince bir teşbih-i belîğ sanatını ortaya koymaktadır. Ayları ise bir anne yüzüne benzeterek kendisinde var olan anne özlemini, çok ince bir teşbih-i belîğ ile açık etmektedir.

Bayrak şiirinde ise “Barışın güvercini/Savaşın kartalı/Yüksek yerlerde açan çiçeğim...” mısralarıyla açık istiare sanatına başvurulmuştur. Bugün bile Türk Ordusu’nu tavsif ederken barışın güvercini, savaşın kartalı nitelemeleri kullanılmaktadır.

¹²⁶ Arif Nihat Asya, *age*, s.7-8.

Çizgiler isimli şiiriyle klasik Türk şiirinden esintiler taşımakla beraber “Leyla’da kadehler gibi dolgun ve yuvarlak hatlar yaratılmış.” mısrasıyla tam bir teşbih örneği ortaya koymuştur.¹²⁷ Aynı zamanda bu mısra cinsel hazzın somut bir tasviri olmaya yeterli gelecek düzeyde bir seksüaliteyi içermektedir. Kadın hatlarını bir kadehle tavsif etmek olsa olsa ince bir görüşün, derin bir sanatsal bakış ürününün neticesidir.

2.1.3.8. Tenasüp

Yaşamak adlı şiirde birbiriyle uyumlu olan kavramların kullanıldığını müşahade etmekteyiz.¹²⁸ Böylelikle şiir, bir iç bütünlük kazanmaktadır. Gün, saat, kuş, dal, kanat, bulut, hava gibi kavramlar birbiriyle ilintili kavramlar olarak göze çarpar ve böylelikle şiir bir uyum, anlamsal bir ahenk kazanır. Tenasüp sanatının birer örneği olarak kabul edebiliriz.

18 Ağustos adlı şiirde tenasüp sanatının hem de teşbihbeliğ sanatının örneklerini görmekteyiz.¹²⁹ Rüzgâr ve hız, gece ve gündüz, saat ve nabız arasında hem bir tenasüp durumu vardır hem de hızı rüzgâra, saati ise atan bir nabza benzeterek benzeyenin ve benzetilenin birlikte kullanıldığı teşbihbeliğ sanatı meydana getirilmiştir. Aynı zamanda bu kavramlarda var olan benzetme inceliği, Arif Nihat Asya’nın sanat gözünün ne denli keskin olduğunun da bir kanıtıdır.

Aff-ı Umumî adlı şiirde de tenasüp sanatı söz konusudur.¹³⁰ Şiirde geçen bahçe ve çiçek, sofraya ve yemek, gelmiş ve gelecek gibi kavramları bir arada kullanarak bir uyumluluk veya anlamsal bir uygunluk oluşturmuştur. Tenasüpten doğan bir lirizm söz konusu diyebiliriz.

2.1.3.9. Hüsnitalil, İntak ve İrsalimesel

“*Hüsniâşk*” adlı şiirde klasik edebiyatımızın havası var gibidir.¹³¹ Ağaç, yakut, gül, Hüsniâşk gibi kavramlarla şiirde lirik yapı güçlendirilmiştir. “Gelin er geç bu mevsim/Ve bir gün der ki: Geldim.” mısralarıyla intak sanatına başvurulmuştur. Yine aynı sanat sayfa 149’da yer alan *Çizgiler* isimli şiirde “Uç ey ebedî aşk ki uçsun diye ervah/ Gökkubede katlar yaratılmış.” denilerek açık bir hüsnitalil sanatına başvurulmuştur.

¹²⁷ Age, s.14.

¹²⁸ Age, s.24.

¹²⁹ Age, s.27-28.

¹³⁰ Age, s.32.

¹³¹ Age, s.143.

XIV başlıklı şiir baştanbaşa bir intak örneğidir:

“Konya şahittir ki hâlâ toprağın/Seslenir Leyla diye/Bendegânın, kuşların, sakaların/Ağlayın ardından ‘Mevlana’ diye.”¹³²

Zelzele isimli şiirde “Allah muradını versin” deyiimi kullanılmıştır.¹³³ Dolayısıyla irsali mesel sanatı yapılmıştır. Mevlana vasıtasıyla Hz. Muhammet’in kutlu düşüncelerine, kutlu iklimine ulaşan bir kişidir Arif Nihat Asya. Onun kutlu iklimi Arif Nihat Asya’nın şiir görüşüne çok derin bir şekilde tesir etmiştir.

2.1.4. Söyleyiş (Ahenk Unsurları)

2.1.4.1. Kafiye

2.1.4.2. Redif

2.1.4.3. Asonans

2.1.4.4. Aliterasyon

2.1.4.5. Tekrarlar

Arif Nihat Asya’nın şiiri bir söyleyiş ve üslup zenginliğini kendisinde barındırır. Üslup ve muhtevanın birbiriyle uyumu, şiirin niteliğini arttırmakla birlikte bir söyleyiş rahatlığını da beraberinde getirmiştir. Arif Nihat Asya’nın şiiri, kafiye’nin ustalıkla kullanılmasından doğan bir poetik rahatlığı kendisinde barındırır. “Arif Nihat Asya öğrencilik yıllarında ölçülü şiir yazmaya özen göstermiştir.”¹³⁴ Kafiye’nin ustalıkla ve rahatlıkla kullanılması, aynı zamanda şairin hayal sistemine de bir serbestlik ve kolaylık sağlamıştır. Şair kafiye’nin ustalıkla kullanımıyla zorlama benzetmelerden olabildiğince kaçınma şansını oluşturmuştur.

Şiir sanatında ahengi sağlamak, müzikaliteyi sağlam kılmak şiir için önemli hususların başında gelir. Şiirde uyum, biçimin ve anlamın birbiriyle dengesinden kaynaklanır. Okuyucu ahengin akışına kendisini kaptırır. Müzikalite burada devreye girer. Ahenk çeşitli yollarla sağlanabilir. Ses tekrarı yoluyla bir ahenk yaratmak isteniyorsa aliterasyon, asonans, kafiye ve redife başvurulabilir. Sözcük tekrarı yoluyla şiirde bir anlam ve şekil derinliği ve müzikalite oluşturulmak isteniyorsa cinas, redif ve ikilemelere başvurulabilir.

¹³² Age, s.240.

¹³³ Age, s.29-30.

¹³⁴ Mustafa Eski, agm, s.240.

Dize tekrarı yoluyla ahenk sağlamanın yolu ise nakarata başvurmaktan geçer. Nakarat özellikle kuvvetle vurgulanmak istenen düşüncenin öz fikrini kendisinde barındırır. Nakarat aracılığıyla aktarılacak istenen düşünce tekrarın gücünden de istifade ederek daha güçlü bir kimliğe bürünür.

Nakarat özellikle Türk halk şiirinde önemli bir ahenk ögesidir. Divan şiirinde ise *terci-i bent* ve *terkib-i bent*, *şarkı* gibi nazım biçimlerinde nakarat görülür. Ritmi sağlamak içinse şiir ölçülerine başvurulur. Şiirde ölçü mantık olarak hecelerin eşitliğine veya sesli-sessiz harflerin yan yana gelmesine dayanır.

Arif Nihat Asya'da ahenk unsurlarına bakacak olursak kafiye ve redif hassasiyetinin üst noktada olduğunu görürüz. Arif Nihat kafiye ve rediften doğan müzikaliteyi başarılı bir şekilde kullanmaktadır. Divan ve halk şiiri ise kafiye tercih etmez. Bu durum daha çok serbest ölçülü şiirlerinde geçerlidir. Ayrıca bu durum Arif Nihat Asya'nın sanatta dogmatik tavırdan ne kadar uzak durduğunun göstergesidir. Divan şiiri kültürüne vakıf olduğu için kafiye hazinesi geniştir. Bu genişliği ise başarılı kullanır. Dizenin ruhuna ve zeminine uygun kafiyeler tercih eder. Bazı şiirlerinde göstergesidir.

Arif Nihat Asya'da öne çıkan bir diğer ahenk unsuru ise nakarattır. Arif Nihat'ta nakarat daha çok dinî-tasavvufî nitelikli şiirlerinde ortaya çıkar. Mevlevilik temalı şiirleri belli başlı nakaratlarla donatılmıştır. Bu durumun sebebi nakaratın tekrara dayanan gücünden istifade etmektir.

Ölçü vasıtasıyla ahengin sağlanması Arif Nihat'ta önemli bir yer tutar. Aruzla, heceyle ve serbest ölçüyle şiirler kaleme almıştır. Bu açıdan Arif Nihat Asya hiçbir dogmatik tavra esir olmadan edebiyatını ahenk konusunda da hürriyetçi bir çizgiye oturtmuştur.

Destan adlı şiirde şairin söyleyiş özelliklerine büyük oranda şahit olmaktadır.¹³⁵ Altın/akın kelimeleriyle tam kafiye yapılmış olup şair, “danmış dan” ekleriyle de kafiye redifle zenginleştirmiştir. Bir sonraki dörtlükte yine redifin gücüyle dizenin sağlamlaştırılması söz konusudur. Dolayan /avlayan kelimelerindeki “-yan” eki redif vazifesindedir. Şiirin dördüncü dörtlüğünde külçe/bahçe kelimeleriyle tam kafiye yapılmıştır. Tıpkı önceki mısralarda olduğu gibi kafiye getirmiş olduğu uyum ve redifin sağlamış olduğu söyleyiş farklılığıyla şiir, daha da işlerlik ve edebî muhkemiyet kazanmıştır.

¹³⁵ Arif Nihat Asya, *age*, s.7.

Arif Nihat Asya'da bir *sehlümteni* ustalığı da göze çarpmaktadır. Şair kafiye ustalıkla kullandığı için kelimeler kafiyenin ve redifin sağlamış olduğu ritmik zenginliği kazanır ve bu durum da şaire bir *sehlümteni* hususiyeti kazandırır. Kelimelerin basitliğinden doğan büyük ruhî manaya bu anlamda erişebilme becerisini göstermektedir. “Arif Nihat Asya dünyayı Türk ordularının geçeceği sınırsız bir yurt olarak telakki eder.”¹³⁶Bu telakki onun kafiye bulmasında uçsuz bucaksız bir coğrafyayı gözünün önüne getirir. Şair kafiye tercihinde daha çok tam kafiye ve zengin kafiye tercih etmektedir. Şairin derin kültürü, şiirden doğan muhtevaya yönelik derin hâkimiyeti, kafiye bulmakta ve kullanmakta Arif Nihat Asya için önemli bir avantaj teşkil etmektedir.

Devler isimli şiiri bu hususiyetin önemli bir örneği olarak kabul ve telakki edilebilir.¹³⁷ Şairdeki derin tarihî şuur, kafiye bulma hususunda ona gözle görülür cinsten bir kolaylık ve rahatlık sağlamaktadır. Şiirde geçen başbuğ/tuğ kelimelerinde görüldüğü gibi şairin eski Türk tarihine has öğelere olan sağlam vukufiyeti, şaire büyük bir medeniyet birikimi kazandırmasının yanı sıra geniş bir kafiye sahasını da kazandırmıştır.

Onlar isimli şiirinde de bir söyleyiş rahatlığı ve kafiye ustalığı göze çarpmaktadır.¹³⁸ Çamur/doğur kelimeleriyle tam kafiye, gür/bürür/yürür kelimeleriyle yine tam kafiye yapılmıştır. Şair hem bu şiirde hem de *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* kitabında yer alan çoğu şiirinde tam kafiye tercih etmiştir. Aynı zamanda bu şiirde kelime halinde redif kullanılarak kelime tekrarından doğan bir mana derinliği amaçlanmıştır. 3.dörtlükteki “geldiler” kelimesi, 2. ve 4. mısra da tekrar edilmiştir. 6. dörtlükte ise “-mı” eki 2. ve 4. mısralarda bir tekrar grubu oluşturarak söyleyişe bir keskinlik havası kazandırmıştır diyebiliriz.

Ağıt şiirinde de kafiye ve redifin meydana getirdiği âhenk gücü bir arada kullanılmıştır. Kızlarım/Yıldızlarım kelimelerinde kız ve yıldız kelimeleri tam kafiye görevindedir.”-*larım*” eki ise redif görevindedir. Yine aynı şiirde geçen “*ellerde*” ve “*Caber*”de kelimeleriyle tam kafiye yapılmış olup bulunma eki olan “-de” eki redif görevinde kullanılmıştır. Aynı zamanda şairin bütün hayatı boyunca içinde taşıdığı o tarihî ve millî şuurun yansıması olan kelimelerle kafiye yapma çabası önem arz eden bir özellik olarak

¹³⁶ Ersin Özarslan, *agm*, s.147.

¹³⁷ Arif Nihat Asya, *age*, s.9.

¹³⁸ *Age*, s.11-12.

dikkat çeker. Bilindiği gibi *Caber Kalesi* bugün Suriye sınırları içinde yer alan, Türk toprağı sayılan Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu ilk alandır. Daha sonra çeşitli sebeplerle *nakl-i kubur* işlemi gerçekleştirilmiştir.

Türk milletinin dinsel, ulusal, mistik hayatı Arif Nihat Asya'nın elinde başarılı şekilde ele alınmıştır. Şairin “Caber yok, Tiyaşan yok, Aral yok...” mısrasındaki “yok” kelimesiyle tekrarlamadan doğan bir ahenk yakalanmaya çalışılmıştır. Şairin pek nadiren de olsa yarım kafiye başvurduğu noktalar, mısralar söz konusudur. Aynı şiirin dördüncü kıtasının 2.ve 4. mısralarda bu durum söz konusudur. Dök/bük kelimelerindeki “k” sesi ile yarım kafiye kurulmuştur. “*Selimler*” adlı tarih temalı şiirinde söyleyiş unsurları dikkat çeker.¹³⁹ Şiirin ilk mısrası olan “Tarihin muazzam takı altından.” mısrasında bir *asonans* özelliğı okuyucunun dikkatini çekmektedir. “Tarihin muazzam takı altından.” mısrası “a” sesinden ileri gelen bir asonansı beraberinde taşır.

Şiirde tekrara dayanan ahenk unsurları anlatıma ve söyleyişe işlerlik kazandırmaktadır. “İri kavuklarda iri dilimler.” mısrasında sezildiğı gibi ayrıca söyleyişte var olan bir öyküleme havası önem arz eder. “Geçti, dolaştı, dedi, geldi, açıldı vb. şekillerde kullanılan fiillerle şiir, bir tahkiyevî edaya bürünmüştür yahut bu edayı muhkem kılmıştır diyebiliriz. *Selimler/Dilimler* kelimeleriyle yine şair tarafından birçok defa tercih edilen zengin kafiye yapılmıştır. “Makam ve ehram” kelimeleriyle tam kafiye yapılmış olup “üstüne” kelimesiyle de kelime halinde redif yapılmıştır.

3.dörtlüğün üçüncü mısrasında da “*demedi*” kelimesi tekrar edilerek bir söyleyiş uyumu yakalanmıştır. “Biçildi boyuna uygun hulleler.” mısrasıyla “u” ünlüsüyle bir asonans meydana getirilmiştir. *Bayrak* şiirinde rahat bir söyleyiş, serbest bir şiir edası söz konusudur diyebiliriz.¹⁴⁰ Ancak bu serbestiyet sağlanırken kafiye ve redif gibi ahenk unsurlarından taviz verilmemiştir. “Işık ılık, dalga dalga bayrağım.” mısrasıyla bir ikileme vücuda getirilmiştir. Bu mısradaki ahenk bir tekrarlamayla sağlanmıştır ve kıtanın bütününe bu tekrar havası, bir ahenk ögesi olarak yayılma göstermiştir.

İkinci dörtlüğün ikinci ve dördüncü mısralarında “*kazacağım/bozacağım*” kelimelerinde şairin nadir olarak kullandığı yarım kafiye ile ahenk sağlanmış olup “z” sesi yarım kafiye sağlamıştır. Redif ise *-acağım* ekiyle sağlanmıştır. Üçüncü dörtlüğün bütün mısraları

¹³⁹ Age, s.15.

¹⁴⁰ Age, s.22.

birbiriyle kafiyeli olarak tertip edilmiştir. *Keder/çıkar/ver/yeter* örneklerinde görüldüğü gibi söz konusu kelimeler tam kafiye ile uyaklanmıştır. Söyleyiş olarak şiirde aynı zamanda destanî bir hava da söz konusudur diyebiliriz.

Epik bir eda şiirin tamamına yayılmış, şiiri epik bir düzlemde karakterize etmiştir. Destansı eda, söyleyişe bir canlılık, bir action kazandırmıştır hükmünü verebiliriz. Özellikle seslenmelerle, nidalarla şiir, bütüne yayılan bir canlılığı kendisinde barındırma şansı yakalamıştır diyebiliriz.

Dağlar isimli şiir düz kafiye şemasıyla kurulmuş olup bir nazım bütünlüğünün yanı sıra üçlüklerle kurulmuş bentler de yer almaktadır. “Serinlik, ufuk genişliği, hasret objesi onun şiirinde ‘dağ’ ile somutlaşır. Dağ vasıtasıyla şair kendin yüceltir.”¹⁴¹ Dağ şairin kendine çizdiği bir sınır gibi düşünülebilir. Kendisi için yüksekliğin, rahatlığın, huzurun sembolik sınırı olarak dağ ögesini seçmiştir.

Düz kafiye şeması şiire bir ritmik action yerine bir tekdüzelik, bir monotonluk katmıştır diyebiliriz. Şiir söyleyiş olarak sıradanlık arz eder. AABB/AAAB şeklinde sıralanan dörtlükler vardır. Kurulan kafiyeler şiire ritmik bir poetizmi kazandırmamıştır.

Yer isimlerinden kafiye yapıldığını görmekteyiz. “Arif Nihat Asya’da coğrafya somut bir şekilde ortaya çıkmaktadır.”¹⁴² “*Beyaz/yaz/Ilgaz, Palandöken’de/geçende/istemesen de.*” örneklerinde görüldüğü gibi Palandöken ve Ilgaz Dağları zikredilerek kafiye yapma yoluna gidilmiştir. “*Dağlar var*” ifadesi tekrar edilerek şiire anlamsal düzlemde bir ritim kazandırılmak istenmiştir ve şair coğrafi mekânları kullanarak (*Süphan*)kafiye yapmaya devam etmiştir:

“Dağlar var, tahtından inmeyen sultan

Dağlar var, yapılmış bundan, buluttan

Dağlar var Bingöl, Binboğa, Süphan.”

Aynı şiirden bir başka örnek verecek olursak yoksul/İstanbul/ Kor /Balahor örneklerinde görüldüğü gibi coğrafi mekân adları kullanılmaya devam etmiştir. Bu durum şiirde anlamsal ve ritmik bir geçerlilik ve zenginlik yaratmıştır.

¹⁴¹ Özarslan, **agm**, s.158.

¹⁴² **Agm**, s.149.

2.1.5. Anlatım

2.1.5.1. Didaktik Anlatım

Didaktik bir tarzla oluşturulan metinlerde bilgi vermek temel amaçtır. Bu metinlerde sanat yapma gayreti ikinci plana düşer. Dilin bünyesine mâl olmamış, yan anlam ifade eden kelime ve kelime gruplarına yer verilemez. Okuyucunun öğretici bir metni kavrayabilmesi için belli bir birikime sahip olması elzemdir.

Öğretici anlamın kullanıldığı metinlerde anlatım nesnel özellik taşır. Subjektif bir yönelime rastlanılmaz. Yazar olabildiğince duygularını, konunun ihtiva ettiği unsurdan uzak tutma gayretindedir.

Arif Nihat Asya'nın edebî zemininde öğreticilikten çok lirik ve epik bir anlatım söz konusudur. Ancak Arif Nihat Asya'nın Mevleviliğe olan eğilimi, istek ve arzusu, onu, Mevleviliğin düsturlarını, şiarlarını, zenginliğini okuyucusuna sevk etmeye yöneltmiştir. Mevleviliği ve onun akislerini âdeta okuyucusuna nakletmek ve öğretmek gayesiyle yanıp tutuşan bir şairin varlığından tereddütsüz söz edebiliriz. "Arif Nihat Asya irfan temellerini öğeler olarak dili, dini, geleneği, tarihi, estetiği, iktisatı görmektedir."¹⁴³ Arif Nihat Asya'nın XIX başlığını taşıyan şiiri de yukarıda zikrettiğimiz hususların minvalinde yazılan bir şiir niteliği taşımaktadır.¹⁴⁴ Arif Nihat Asya, topluma söyleyeceği sözü olan bir şairdir. Onun toplumsal tandanslı şiirleri dinî-tasavvufî bir mahiyeti beraberinde taşır. Şair, âdeta bir *Mevlevilik* vaizidir.

Söz konusu şiirin ilk beyitinden başlayarak onda Mevlevilik bir *Leyla ile Mecnun* aşkı niteliğindedir. Şiirin dördüncü beyitinde Mevlana'nın ölümünden sonra kuşların, sakilerin, bendegânın yas tuttuklarını belirtir. Okuyucuya Mevlana'nın ardından tutulan yasin didaktik ancak bir o kadar da var olan o hissî büyüklüğünü iletmek gayesini taşır.

"Sonra boy vermiş ilahî bir çınar/ Ad koymuşlar *Kubbe-i Hadra* diye." Bilindiği gibi Mevlana'nın kabri *Kubbe-i Hadra* diye bilinir. Bu, Mevlana'nın türbesinin kubbesinin yeşil olmasından ileri gelir. *Hadra* kelimesi Arapçada *yeşil* anlamına gelmektedir. Arif Nihat Asya öğretirken dahi inceliği ve estetik hususiyetleri tamamen elden bırakmış bir şair değildir. Onun didaktizmi kaba saba öğreticilikten uzaktır. Onda bir hattatın titizliği

¹⁴³ Yavuz Bülent Bakiler, *age*, s.148.

¹⁴⁴ Arif Nihat Asya, *age*, s.240-241.

vardır. Bu mısralarda da *Kubbe-i Hadra'nın* ilahî, ulu bir çınar olarak tavsif edilmesi onun yukarıda bahsettiğimiz özelliklerini kanıtlar niteliktedir.

Yine aynı şiirin “İsteyen gelsin mihrabına/ *Mescid-i Aksa* diye.” mısralarında nakletmek istediği his ve durum Mevlana'nın mihrabının dahi *Mescid-i Aksa* kadar değerli ve kıymetli olduğu durumudur. *Mescid-i Aksa* bilindiği gibi Müslümanların ilk kıblesidir. Hz. Muhammet (SAV) oradan göğe yükselerek *Miraç Hadisesi* meydana gelmiştir. Şairin yukarıda zikrettiğimiz mısrası gereksiz ve haddinden fazla abartı taşıyan bir benzetme olarak kabul edilmelidir. Aslında dinî hususiyetlere yeterince itina gösteren şairin yukarıdaki benzetmeyi abartı sınırlarını aşarak ortaya koyması şaşırtıcı bir durum olarak kabul edilebilir. Şairdeki Mevlana sevgisi eğer onu tabu haline getirecek dereceye ulaşmışsa bu sorgulanması gereken bir olgu olarak kabul edilmelidir. Tabu haline getirilen her şeye kutsiyet atfedilebilir. Bu da hakiki manada kutsiyet taşıyan durumlarla bir mukayese doğurabilir. Ki bu mukayese tamamen abartının bir ürünü olarak kabul edilmelidir. Tıpkı yukarıda verdiğimiz mısralar gibi.

Yine Arif Nihat Asya XVIII numaralı şiirinde de *Mevlevi-tasavvufî* öğretiyi ele almıştır.¹⁴⁵ Şiirin ilk beyitinde Konya'nın Mevlana'yı bağrına bastığı için bahtiyar olduğunu belirtir. Ki bu durum her geçen yıl daha da yükselmektedir. Konya halkı Mevlana'yı bağrına basmış, onun öğretilerine bugün dahi sahip çıkmaktadır. Ancak kapitalist yaklaşım tasavvufa da sirayet etmiş, Mevlana adını taşıyan akide şekerleri, Mevlana suretli biblolar, heykeller, saatler vb. gibi durumların oluşması ticarî meta pazarının varlığına sebebiyet vermiştir. “Ahmet Yesevî Türkiye ve Orta Asya coğrafyasının mutasavvıfları arasında üstat olarak kabul edilmelidir. Mevlana, Hacı Bektaş, Yunus Emre'nin, üstadıdır.”¹⁴⁶ Mevlana'nın kaynağı Ahmet Yesevî'de aranabilir. Tasavvuf anlayışı Anadolu'ya Yesevî ve onun öğrencileri tarafından yayılmıştır. Yesevî tasavvuf anlayışının üstadı olarak kabul edilebilir. Orta Asya Türklüğü ile Anadolu Türklüğü arasında bağ kurmuştur.

“Bir yeşil yelkenle fethe çıkmış pir.” mısrası muhteşem bir benzetme kabiliyetinin takdire şayan bir tezahürü olarak kabul edilmelidir. Mevlana'nın ebedî istirahatgâhını bir yeşil yelkene benzetmiştir. Yeşil yelkenle kastedilen ise Mevlana'nın yeşil türbesidir. Bu mısranın en büyük çıkarımı Arif Nihat Asya 'da var olan didaktizmi aynı zamanda estetik

¹⁴⁵ Age, s.280.

¹⁴⁶ Yılmaz Öztuna, age, s.34.

bir zenginlikle yoğrulduğu çıkarımıdır. Şair bir şeyi savunurken onu sanatla harmanlar, zengin hayal dünyasıyla süsler. Arif Nihat Asya'nın önemli özelliklerinden birisi de bu durum olarak kabul edilmelidir. O sanatı ve fikriyatı birbirine yedirmesini iyi bilir. Şiirin son mısrasında Şems-i Tebrizî, Salahaddin, Husam'dan bahseder. Böylelikle şiirde var olan tasavvufî zenginliği tamamlar ve daha da sağlamlaştırır. "Sevgilisini hem onun için hem kendi nefsi için sevme durumunu, sevende bir araya getiren aşk ruhanî sevgidir. Oysa doğal sevgide âşık, sevgilisini sadece kendi nefsi için sever."¹⁴⁷ Ruhanî sevgi Mevleviliğin olmazsa olmazıdır. Ruhanî sevgi tasavvufta asıl olan sevgidir. Beşeri sevgi, ilahî sevgiye evrilirse ruhanî bir mahiyet kazanır.

Mevlana başlıklı şiirinde okurlarına Mevlana sevgisi kazandırmayı amaçlar.¹⁴⁸ Bu şiir tıpkı kasidelerin methiye bölümlerine benzer veya mesnevilerde yer alan ve Dört Halife'nin övüldüğü *Çehar-ı Yâr- ı Güzin* bölümlerine benzer. Baştan sona bir Mevlana övgüsü niteliğindedir. Sonuç olarak Arif Nihat Asya'nın öğretici yanı daha çok tasavvufî-Mevlevî öğelerle oluşmuş bir niteliktedir.

2.1.5.2. Öyküleyici Anlatım

Öyküleyici anlatım tarzı yaşanmış veya yaşanması ihtimâl dâhilinde olan olayların, yer, zaman, kişilerle anlatılmasında kullanılan bir anlatım tekniğidir. Öyküleyici anlatımın varlığından söz edebilmemiz için bir hareketin, bir olayın varlığı elzem niteliğindedir. Bu anlatım tarzında var olan her şey, nesneler bir akış, bir değişme ve gelişme içerisinde verilmektedir. Olayın meydana geldiği yerde zaman unsuru da söz konusudur. Öyküleyici anlatımda olay, belli bir zaman diliminde, bir kişi kadrosuyla başlar, gelişir, bir neticeye ulaşır. Hikâye edici anlatımda her şey bir hareket durumunda verilmektedir.

Arif Nihat Asya şiiri yer yer öyküleyici bir durum arz eder. Sayfa 29-30'da yer alan ve *Zelzele* başlığını taşıyan şiir, tahkiyevî bir teknikle kaleme alınmıştır. Şiirin altı mısralık ilk biriminde bir hazırlık havası söz konusudur. Ağrı Dağı'nın şiirde geçen ifadesiyle Ararat Dağı'nın tanıtılması, okuyucunun gözünde somutlaştırılması için bir ön hazırlık havası şiirin altı mısralık ilk biriminde sağlanmıştır.

¹⁴⁷ İbni Arabi, **age**, s.65.

¹⁴⁸ Arif Nihat Asya, **age**, s.302.

Ararat Dağı ilk altı dizelik birimde okuyucu gözünde somutlaştırıldıktan sonra sanki şairin ikinci bir dış sesi devreye girerek bir nakarat havası oluşturulur: “Eğilmez başında dumanın vardır./Senin de bir zelzelelik canın vardır.”

Son dörtlükte ise bu sefer ele alınan mekân Ararat Dağı değil Nemrut Kulesi’dir. Şiirin ilk dörtlüğünde yapılmış olan ön hazırlık aşaması burada da söz konusudur. Sonrasında gelen : “Bekle secdeye kapanacak zamanın vardır/ Senin de bir zelzelelik canın vardır.” mısraları bir kavuştak niteliğindedir ve şiir bu şekilde neticelendirilmiştir. Öyküleyici anlatım tarzı şiirin bütününe sirayet etmiştir diyebiliriz. “Öğretme gayesinde olan ruhlar sanatkâr kumaşına sahiptir. Hiç işlenmemiş ruhlar üzerinde onun gerekliliğini daha açık ve net bir halde görülebilir.”¹⁴⁹ Arif Nihat Asya sanatını öğretirken tekrar tekrar öğrenen bir kişiliktir. Kültürel öğeleri işledikçe sanatı kültürden nasiplenir ve okur da bu metinler vesilesiyle kültürel hususları öğrenme şansı yakalar.

Kahraman Olgaç’a ithaf edilen şiirde de öyküleyici anlatım söz konusudur. Pehlivanları, güreşçileri ele alan bir şiir niteliğindedir. Bir güreş meydanı tasvir edilmiştir. Ancak şiirin sonunda okuyucu şaşırtılmış gibidir. Şair gölgesiyle yenişen bir pehlivan olarak kendini anlatmıştır. *Çizgiler* isimli şiirde de bir tahkiyevî hava söz konusudur.¹⁵⁰ Öğrenilen ve görülen geçmiş zamanlı anlatımlar, hikâye edici anlatımlarda fazlasıyla söz konusudur. Divan şiirinin önemli aşk hikâyelerinden *Leyla ile Mecnun* bahis konusu edilmiştir.

Nur isimli şiir daha çok lirik nitelikli bir şiirdir.¹⁵¹ Ele aldığımız bir önceki şiir gibi beyit esasıyla yazılan şiir, ruh-düşünce ilişkisi üzerinden oluşturulmuştur. Divan şiirinin kelime kadrosu bolca kullanılmıştır. *Havva*, *Leyla*, *ukba*, *âmâk* gibi kelimelerin kullanıldığına şahit olmaktayız.

2.1.5.3. Betimleyici Anlatım

Betimleme bir durumun insan zihninde berraklaşması, insan zihninde canlanabilmesi için kullanılan bir anlatım tekniği olarak tanımlanabilir. Tasvir etmek, tasavvur etmek betimlemeyle aynı anlamda kullanılan kelimelerdir. Betimleme, soyut bir durumu somutlaştırma gayreti olarak da tanımlanabilir

¹⁴⁹ Nurettin Topçu, *Türkiye’nin Maarif Davası*, s.67.

¹⁵⁰ Arif Nihat Asya, *age*, s.149.

¹⁵¹ *Age*, s.144-145.

Kanadlar isimli şiirde de yukarıda kısaca ele aldığımız betimleyici tekniğe ait hususiyetler göze çarpmaktadır.¹⁵² İlk beyitte kanat sembolünün tasvirî bir yöntemle ele alındığını görmekteyiz. “Doğuştan özgür yaratılan bir varlıktır insanoğlu. İnsan bütün hayatı boyunca iradesini rehber edinir. Bu durumdan haz duyar, hareketlerine engel olunmaya kalkıldı mı isyan noktasına gelir.”¹⁵³ Kanat sembolü burada hürriyeti sembolize eder. Kanatları, merhametle kırılmış olarak telakki ve tasavvur etmiştir. Aynı zamanda bu kanatlar gökyüzünün sahibi olabilecek bir vasfıyeti kendisinde barındırır. İkinci beyitte ise kanatların hürriyetin bir temsili değil tam tersine hürriyetin ta kendisi olarak nitelendiğini görmekteyiz. Bu husus Arif Nihat Asya’da var olan ve zaman zaman kendisini belli eden *abartma* yönünü de ortaya çıkarmaktadır. Üçüncü beyitte ise haber getiren ve gizli katlara çıkan bir niteleme ön plandadır. Dördüncü beyitte ise özleyenleri vuslata erdiren bir tasvir tercihi öne çıkmaktadır. Uzak ve erişilmesi güç olan gayelere ulaştıran bir niteleme söz konusudur. Beşinci beyitte şerhlerin cezasını veren bir durum söz konusudur. Hayâsız suratlara tokat olan bir durumun tespiti ve tasviri yapılagelmiştir. Altıncı beyitte baş eğmez inatlara bağ eğdirilmiştir, yedinci beyitte ise atlara hız ve güç katılmış, sekizinci beyitte ise ilk beyit bir nakarat gibi tekrar edilmiştir.

Havuz isimli şiir, tasvirî yöntemin kullanılması açısından birçok noktaya veya hususa sahip öğelere sahiptir diyebiliriz.¹⁵⁴ Arif Nihat Asya çarpıcı ve etkileyici sıfatlarla şiiri zenginleştirmiştir. İlk beyitte bir kadın başı rüyadan uyanmış gibi silkinen bir güzel olarak nitelenmiştir. İkinci beyitte ise müşfik ve kavî olarak nitelenmiştir. 3, 4, 5. beyitlerde var olan tasvirî tercih artarak devam etmiştir. 6. ve 7. beyitlerde betimlemeler daha da şairane bir mahiyet kazanır ve tebessümlerin dahi billurdan olduğu önemle vurgulanır.

2.1.5.4. Coşkusal Anlatım

Coşkusal anlatım kişinin, okuyucunun duygusal yönüne hitap eden anlatı tarzı olarak tanımlanabilir. Bir diğer ifadeyle romantik anlatım tarzı olarak da telaffuz edilebilir. Coşkusal anlatım lirik-epik karakterli bir yaklaşımı ortaya koyan bir tekniktir. “Sanatkâr için mükemmeliyete susamışlık gerekli olan bir şeydir.”¹⁵⁵ Arif Nihat bu bağlamda mükemmeliyete ulaşmak için coşku unsurunu kullanmaktadır. Coşkusal anlatım Arif Nihat

¹⁵² Age, s.201.

¹⁵³ Mehmet Kaplan, *Büyük Türkiye Rüyası*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2006, s.48.

¹⁵⁴ Arif Nihat Asya, *age*, s.148.

¹⁵⁵ Peyami Safa, *Objektif 2 Sanat Edebiyat Tenkit*, s.36.

Asya'nın şiirinde birçok şiirde kullanılan, tercih edilen bir tekniktir. *Lirik-epik* karakterli bir şair olan Arif Nihat Asya, millî ve manevî konuları ele alırken okuyucunun hissiyatına veya coşkuna tarafına hitap eder.

Fetih Marşı adlı şiir, coşkusal anlatımın belki de en çarpıcı örneklerinden birisi olarak kabul edilebilir.¹⁵⁶ Şair bu şiirde okuyucuyu bir cenk meydanına davet eder gibidir. Meydan muharebeleri öncesi yapılan hazırlık safhasını andıran bir hava, şiirin ilk iki mısrasında yer bulmuş gibidir. Sonrasında o coşkulu ve destanî hava diğer mısralarda artarak devam eder.

Şairin ortaya koyduğu o destansı hava beraberinde bir nakarat halinde sert bir ihtar ve uyarı tonunu da beraberinde getirmiştir diyebiliriz. “Işık saçıyor şair, ölümsüz gerçek üstüne saçıyor alevlerini.”¹⁵⁷ Şair, alevleri coşku unsuruyla harlar. Şairin alev saçtığı yani heyecan ve coşku saçtığı şiirleri daha çok hamasî nitelikli olanlarıdır. “Yürü hâlâ ne diye oyunda oynastasın?/ Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın.” Şairin ortaya koyduğu bu ihtar tonu, okuyucuda vücut bulan duygusal yoğunluğa katkı sağlamıştır denilebilir. Şair sonrasında bu coşkun havayı biraz daha yumuşatan biraz daha teskin eden bir anlatımı yeğler. Şiirin ilk üç mısrası bu yargımızı destekler niteliktedir. İlk üç mısradan sonra ise nakarat devreye girer ve hissiyat şair tarafından şuurlu bir şekilde yükseltilir. 4, 5, 6. beşliklerde de bu olguyu destekler nitelikte durum söz konusudur.

Mersiye başlıklı şiirde insanda var olan hüznü yanları ele alır.¹⁵⁸ *Mersiye*, divan şiirimizde meşhur kimselerin ölümlerinden sonra söylenen ağıt niteliğindeki şiirlerdir. *Kasidenin* bölümlerinden birisi olarak kabul edilir. *Terkib-i Bent* ile de yazılabilir. Bâkî'nin *Kanunî Mersiyesi* ve Taşlıcalı Yahya'nın *Şehzade Mustafa Mersiyesi* meşhur mersiyelerimizdendir.

Şair ise bu şiirde kendi ağıtını tutar. Bu ağıt şairin annesizliğinden, anne hasretinden ileri gelen bir ağıt niteliğindedir. Şairin annesi Filistinli bir subayla evlenip bu ülkeye gidince zaten yetim olan Arif Nihat'a bir de öksüzlüğün acısı eklenir. “İnsanın kendinin farkında olması ve kendi hareketleri üzerinde denetim kuvvetine sahip olması şahsiyetle ilgilidir.”¹⁵⁹ Arif

¹⁵⁶ Arif Nihat Asya, *age*, s.181.

¹⁵⁷ Victor Hugo, *Şairin Görevi*, Çev: Erdoğan Alkan, Kodeks Yayınevi, İstanbul 2011, s.67.

¹⁵⁸ Arif Nihat Asya, *age*, s.138-139.

¹⁵⁹ Nurettin Topçu, *Yarımkı Türkiye*, s.220.

Nihat Asya kendi mahrumiyetinin farkında olarak hem karakterini hem şiirini oluşturmuştur. Şiir, annesizlikten doğan dokunaklı bir ağıtı ve onun yanında hüznü dolu bir coşkuyu da beraberinde taşır: “Ve yavrum annesiz bir evde boynu/Bükük kundakta kaldı/Tesellimiz uzaktan/Bakıp ardınca hıçkırmakta kaldı.”

2.1.5.5. Destansı Anlatım

Epik kavramı Türkçede kahramanlık, yiğitlik anlamında kullanılır. Epik, kahramanlık ve yiğitlik taşıyan edebî metinler için tercih edilen bir edebiyat terminolojisidir. Doğaüstü durumlar, doğaüstü kahramanlıklar epik kavramıyla ifade edilirdi. Destansı anlatımda tarihî olaylar veya kişiler okuyucuda heyecan, coşku bırakacak şekilde ele alınır.

Destansı anlatımın çıkış noktası daima hareket ve heyecandır. Destansı anlatım bir coşkunun ve heyecanın ele alındığı hususları kapsar. Destansı anlatımda coşku ve heyecan önemli unsurlardan sayılır. Lirik anlatım ben etrafında dönerken destansı anlatım ise biz etrafında şekillenir.

Arif Nihat Asya’ya Bayrak *Şairi* unvanını kazandıran *Bayrak* adlı şiiri tam bir destansı anlatım örneğidir. Şairin Adana ilinin kurtuluş yıldönümü için yazdığı şiir, bütün bir Türk milletine mâl olmuştur. Bu mâl oluş, şiirin millî ve destanî havasından da ileri gelmektedir. Bu şiirde bir bayrak güzellemesinin yanı sıra şairin bayrağa yüklediği sembolizm de ehemmiyet arz etmektedir. “Dil ve üslup her edebî eserin başarısında mühim bir rol oynar. Yazının edebî eser kimliği kazanması için önce üslubun doğru ve güzel kullanılmış olması gerekir.”¹⁶⁰Şair eserlerinde üslubu göz ardı etmez. Dili kullanarak sanatı geliştirmeyi ve zenginleştirmeyi amaçlar. Kafiye seçimine kadar üslupçu yaklaşımı kendisini belli eder.

Şairin gözünde bayrak göklerin süsüdür, kız kardeşinin gelinliği, şehidin ise son örtüsüdür. Yapılan bu benzetme rastgele bir teşbih hususiyeti değil tam aksine bilinçli bir tercihin ürünüdür. Şehitlik, kız kardeş ve gök şairin indinde ihtiram edilecek değerler olarak zihninde yer edinmiştir. Şair bayrağın ortaya koyduğu ve sahip olduğu anlamın, destanî bir hüviyetle bütünleştiğini ilk dördünlüğün son mısrasında belirtir.

Şair destanî anlatımını daha sert bir zeminde sürdürür. İkinci dördlük şairdeki bayrak hassasiyetini -haklı olarak- ortaya koymaktadır. Üçüncü dördlükte o destansı anlatımın yanında “*güvenilir bir liman tasavvurunu*” da beraberinde getirir. Türk bayrağının

¹⁶⁰ Necmettin Hacıeminoğlu, *age*, s.47.

dalgalandığı yerde ne korku ne keder vardır. Şair bu dörtlükte Türk vatanını aynı zamanda ‘*emin belde*’ olarak nitelemektedir. ‘Önemli bir olgu olarak doğayı sevmek de karşımıza çıkar.’¹⁶¹ Doğa, vatanın bir parçası olarak kabul edilir.

Şair her türlü zorlukta ve sıkıntıda bayrağın manasından yayılan kudretin güç verdiğini dördüncü dörtlükte ortaya koymuştur. Beşinci dörtlükte ise şairin bayrağa sunduğu bir söz bütününü ortaya koymaktadır. Son dörtlükte bir güzelleme yapar ve sonrasında bir destan kahramanına yaraşır şekilde bayrağa karşı görevini ifa etmek için hazır olduğunu söyler. ‘*Fetih Marşı*’ adlı şiir Arif Nihat Asya’nın ‘*Bayrak*’ şiirinden belki de daha çok destanî bir karakter arz etmektedir.¹⁶² Şiir bir kavramdan çok bir cenk meydanını bizlere sunmaktadır ve okuyucuyu daha somut bir şekilde oluşturulmak istenen destan havasının içine çekmek ister. Destansı hava üçlüklerden sonra âdeta bir nakarat niteliğinde olan beyitlerle sürdürülmüştür. Şiirdeki destansı anlatım yer yer öğütlerle karışır, bir nasihat havasıyla uyum yakalar. Şiirin ikinci beşliği bu minvalde kaleme alınmıştır diyebiliriz.

“Sen de geçebilirsin yârdan, anadan, serden

Senin de destanını okuyalım ezberden.”

Şairin gözünde *destanını okumak* olarak yukarıdaki mısralarda telaffuz edilen durum, kahramanlık kavramına karşılık gelmektedir. Şair Türk okurunu kahramanlığa yönlendirir, en azından okurda kahramanlık hissine karşı bir olumlayıcı tavır oluşmasını arzu etmektedir. “İnsanları sevmek, onlara iyilik etmek güzel birer edim olarak kabul edilir.”¹⁶³ Üçüncü beşlikte şair bir destan kahramanında bulunması gereken belki de en önemli hususu okuyucusuna sezdirir: Özgüven. Özgüven duygusu şair tarafından şu şekilde kazandırılmaya çalışılır : “Küçük görme, hor görme –delikanlım- kendini.” mısrası başlı başına özgüven zeminine yönelik olumlayıcı hüküm içeren bir yargı vazifesi görmektedir. Dördüncü beşlikte Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Sinanüddin, Mimar Sinan gibi şahsiyetleri zikreder. Bunun amacı şiirdeki destanî havayı tarihe geçmiş ulu şahsiyetlerle daha da muhkem ve zengin kılmaktır. Zira zikredilen isimlerin tarihî büyüklüğünü bilmeyen hiçbir Türk yok gibidir. Şair nakarat kısmında ise ‘‘ Kızım sen de Fatihler doğuracak yaştasın.’’ diyerek Türk kadınına tarihî şahsiyetler üzerinden bir mesaj

¹⁶¹ Victor Hugo, *age*, s.370.

¹⁶² Arif Nihat Asya, *age*, s.181-182.

¹⁶³ Immanuel Kant, *age*, s.123.

verir ve rol model oluşturmaya çalışır. Beşinci beşlikte ise şair destansı anlatımın en belirgin özellikleri olan *action* kavramını belirgin kılar.” Yürüyeceksin, millet yürüyecek arkandan.”

Sonrasında bu kutlu yürüyüşü daha da arzulanan bir hâle getirmek için *Ulubatlı Hasan* sembolizmini kullanır. Son beşlikte ise bir komutanın verdiği emir edası çok belirgindir. Artık hazırlıklar yapılmıştır, fethi çıkma vakti gelmiştir diyebiliriz.

2.1.5.6. Düşsel Anlatım

Dil vasıtasıyla hayal gücünü geliştirmek, kendine özgü bir kurmaca dünya yaratmak, gerçeklerden uzaklaşarak düşsel bir dünyayı anlatmak kastı ile imge, mecaz ve benzetme unsurları ile kullanılması sonucu ortaya çıkan anlatım tarzına düşsel anlatım denir. Düşsel anlatımda gerçek ile hayal arasındaki bağ zayıftır. Anlatımın zenginliği yazarın veya şairin tahayyül ediş gücüne bağlıdır.

Onlar isimli şiir düşsel anlatımın önemli özellikleriyle oluşturulmuştur.¹⁶⁴ Şair daha ilk beyitte okuyucunun gözünde bir canlandırmaya başvurmuştur. ”Ki tartılmış göğüsler, ölçülerden çıkma bellerdir.” İkinci beyitte *mükemmel süs, ipek tül, duvaklar, gümüş pullar* ile düş dünyamızın şair tarafından oldukça başarılı bir şekilde nakşedildiğini görmekteyiz. Sonraki beyitlerde kullanılan ”dudak, karanlık, öpüş” gibi kelimelerin şiire yüklediği anlam ve tasvirî zenginlik gitgide daha geliştirilmiş gibidir. *İmbikler* adlı şiirde de düşsel hususiyetler göze çarpmaktadır.¹⁶⁵ Şiirin ilk beyitinde aşk, beslenip serpilen bir şey olarak tasavvur ve tahayyül edilmiştir. Tıpkı bir sarmaşık gelişip serpilmesi gibi aşk da aynı şekilde tahayyül edilmiştir.

Şehriyarın ellere su dökmesi, gümüşî ibrikler, tüm bunlar şiirdeki hayal ögesinin etkisini arttırmaktadır. 4.beyitte ise nur kavramı ile hayalî anlatım daha da perçinlenmiştir. Diğer beyitte yumuşak, pembe topuklardan bahsedilerek masalsı tasavvur ve tahayyül geliştirilerek devam ettirilmiştir. Sedef, sıcak el, ipek ilmikler, içkiler tüm bunlar masalsı bir tasavvuru ve hayali devam ettiren bir diğer unsur kümesi olarak kabul edilmelidir.

¹⁶⁴ Arif Nihat Asya, *age*, s.130.

¹⁶⁵ *Age*, s.132.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SES VE TOPRAK

3.1. İnceleme ve Değerlendirme

3.1.1. Yapı

Arif Nihat Asya'nın en önemli eserlerinden birisi olan *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* isimli kitabını ele alıp inceledikten sonra aynı yöntem ve uygulama perspektifiyle şairin şiirlerini ihtiva eden bir diğer eseri *Ses ve Toprak* adlı eserini ele alıp inceleyeceğiz.

Eser; *Toprak, Ses, Yurt, Bir İmzanın Hikâyesi, Heykeltraş* adlı bölümlerden oluşur. Eseri inceleme ve değerlendirme başlığı altında öncelikle yapısal ve tematik yönlerden ele alıp tetkik edilecektir sonrasında dil ve anlam, söyleyiş, anlatım hususiyetlerine bakılacaktır. Ele alıp tetkik edilecek baskı *Ötüken Neşriyat'* tan çıkmış olup 2007 yılında yayımlanmıştır. Kitap bir hayli hacimli olup 269 sayfalık bir sayfa sayısına sahiptir.

Sayfa sayısının fazlalığından dolayı bütün şiirleri yorumlamak, açıklamak pek mümkün gözükmemektedir. Şairin edebî kimliğini daha fazla yansıtan şiirleri ele alıp yorumlamakla yetinilecektir.

Tasavvuf özü itibariyle soyut mevzuları ele alır. Etkilediği ve muhatabı ise somuttur, yani insanoğludur. “Soyut kavramlar, kendileriyle nitelenen her şeyde özü gereği bulunur.”¹⁶⁶ Arif Nihat'ta tasavvuf belli bir soyutluğu da beraberinde getirir ve bu şekilde ele alınmalıdır. *Şeb-i Ârus* isimli şiir, kitabın ilk şiiri olarak verilmiştir.¹⁶⁷ Bu şiir tek dörtlükten oluşmuş olup şiirde bir rubainin keskinliğini ve netliği söz konusudur. Arif Nihat Asya, bilindiği üzere Mevlevilik düşüncesini ve yolunu takip eden, savunan bir şairdir.

Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor isimli kitabında da birçok Mevlana övgüsü ve Mevlevilik tesirindeki şiirleri söz konusudur. Bu şiirde de Mevlana'nın ölümüne atıf yapar. Arif Nihat Asya'da birçok kez örneği görüldüğü gibi Mevlevilik konusu ele alan bir şiirdir. Bilindiği gibi Mevlana, öldüğü günü düğün gecesi olarak kabul eder. Mevlana'nın ölüm günü hâlâ

¹⁶⁶ İbni Arabî, *Fususu'l Hikem*, Çev: Hamza Kılıç, İnsan Yayınları, İstanbul 2012, s.25.

¹⁶⁷ Arif Nihat Asya, *Ses ve Toprak*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007, s.7.

Şeb-i Ârus törenleriyle anılmaktadır. Şair ölüm serüvenini, sürecini, yıkanmayı, tabutlanmayı tıpkı bir padişahın tahta çıkmasındaki kutlu bir süreç gibi mutlu bir an gibi kabul ve telakki eder. Bu husus Arif Nihat Asya'nın ölüm karşısındaki korkusuzluğuna da işaret etmektedir. Bu Mevlana'nın *Şeb-i Ârus* düşüncesinden farklı olmayan bir yaklaşımı ortaya koyar. Sonrasında şair tıpkı Mevlana'nın ölüm yıldönümünde hatırlanması gibi kendi ölüm yıldönümünde de kendisinin hatırlanmasını ister.

Arif Nihat Asya'da Mevlevilik tesiri onun sanatına yön veren, sanatını şekillendiren bir hususiyete sahiptir. Sanatı söz konusu Mevlevilik tesiriyle tasavvufî bir kimliğe sahip olmaktadır.

Klasik Türk Edebiyatı'ndaki kasidenin konularından olan ve Allah'a yalvarıp yakarmayı, onun rahmetine ulaşmayı esas alan *Münacât*, şiirin başlığını taşır.¹⁶⁸ Şiiri dokuz beyitten oluşmuş bir yapıdadır. Şiir beyit nazım birimiyle oluşturulmuştur. Şiirde her şeyden önce bir samimiyet, içtenlik, hatayı ve günahı kabullenme duyguları ön plana çıkmaktadır.

Şair Tanrı karşısında daha ilk mısradaki kendini tahkir ederek bir beraata zemin hazırlar. Öncelikle kendisini yıkılmış, düşmüş, gerilemiş olarak tavsif ederek kendisini tezyif eder, tüm bunları yaparak ise Tanrı'yı ve Tanrı düşüncesini tahkim eder. Bu şiir, zayıf olanın- yani insanın- güçlü olana- yani Allah'a- basit ama samimî bir yakarışdır. Şair bu şiirle kulluğunun beyanını ilan eder. Şair kendi varlığını yok ettikçe Allah'ın varlığına yönelik şahitliği git gide artar. Şair kendini varlıktan uzaklaştırdıkça Allah'ın hükmü şairin varlığını daha çok etkiler.

Sonrasında ikinci beyitte kendisinde var olan bu zayıflığa bir dayanak bulur ve bezm-i elestteki alınyazısını buna sebep olarak görür. Üçüncü beyitte ise tüm bunlara rağmen Allah'ın rahmetine ve iyiliğine güvenir veya güvenmek ister. Dördüncü beyitte Hz. Muhammet (SAV)'ın şefaati nurunu ister. Şefaati Peygamberimizin günahkâr Müslümanlar için Rabbimizden ricacı olması denir. Şair de *Şefaati Ya Resullallah* diyerek Allah'ın rahmetinin yanında peygamberin şefaatine de güvenir. Beşinci ve altıncı beyitlerde ise ilk iki beyitteki zayıflığını tekrar hatırlar, kendisini kimsesiz, fakir, çaresiz olarak görür. Sonrasında Allah'ın yardımını tüm bunları yok eden bir vasıta olarak telakki eder. Altıncı ve yedinci beyitlerde kendisine yönelttiği olumsuzlamanın derecesini katbekat arttırır. Öz sesini bile ağlamaklı ve hıçkırıklı olarak tavsif eder. Yedinci beyitte ise dünya çöle

¹⁶⁸ Age, s.16-17-18.

benzetilmiştir ancak benzeyen unsur söylenmemiştir. Kendisine benzetilen söylenerek açık istiare ile anlam muhkem kılınmıştır. Şair umutsuzluğu ise bir nevi gıda olarak kabul eder. Son beyitte ise yine bir şefaât temennisi ile şiire nihayet verilmiştir. Şair Allah'ın rahmetini arzuladıkça kendini zerrelere böler. Bu durum Allah'ın kulu karşısındaki hükmünü ve doğal olarak üstünlüğünü belirgin kılar. Bu şiir samimi bir Müslüman'ın, takva ehli bir Müslüman'ın yakarışı olarak yorumlanabilir.

Ayasofya adlı şiir tek dörtlükten oluşmuş bir şiirdir.¹⁶⁹ Ancak bu tek dörtlülle şair bugüne kadar devam eden bir sorunu şairane bir şekilde ortaya koymuştur desek abartmış sayılmayız. “Önemli birer husus olarak insanları sevmek, onlara iyilik etmek arzusunda olmak sayılabilir.”¹⁷⁰ Şairi edebiyata yaklaşıırken bu noktayı da temel alır. Şiirdeki “*narrative*” hava şiirin etki kuvvetini arttırmak için bilinçli bir şekilde seçilmiş gibidir. Şiir Ayasofya'nın bir Rum dergisinde minaresiz olarak basılmasını konu edinir. Sonrasında şair, Ayasofya'nın bu şekilde dergide basılmasına kızılmamasını söyler çünkü ezan sesi olmayan bir yerde minarenin lüzumunun olmadığını söyler. Bu ince tarizler Ayasofya'nın müzeye çevrilmesine bir tepkidir. Bu tepki haklılık payını fazlasıyla taşır. Ayasofya'nın cami olması Türk ve Müslüman İstanbul'u simgeler iken müze olarak kullanılması ise seküler anlayışı sembolize eder. “Milletler insanlar gibi psikolojiye sahiptir.”¹⁷¹ Arif Nihat Türk milletinin psikolojisiyle uyumlu hareket eder. Şair Ayasofya'nın müzeye çevrilmesini bu şiirle bir tür protesto eder. Kilisenin camiye çevrilmesi nasıl İslam teokrasisinin bir nişanesi ise caminin müzeye çevrilmesi de seküler veya laik devletin bir nişanesi veya alameti olarak yorumlanabilir. Bizans Dönemi Ayasofya'sı Hristiyanlığa, Osmanlı Ayasofya'sı Müslümanlığa, Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Ayasofya'sı ise sekülerizme işaret eder. Seküler dönemde Ayasofya artık *ilayikelimetullahın* bir ganimeti olarak telakki edilmez. Müzeye çevrilmesinin altında bu mantık yatmaktadır.

Sayfa 34'te yer alan “*Ahsen-i Takvim*” adlı şiir tek dörtlükten oluşmuştur.¹⁷² Şairin tek dörtlükten oluşan şiirleri genellikle “*veciz*” bir manayı ihtiva eden durumları kapsamaktadır. Şiir, dinî kültürün bir ürünü olup dinî terminolojinin başarılı bir şekilde

¹⁶⁹ Age, s.29.

¹⁷⁰ Immanuel Kant, age, s.24.

¹⁷¹ Ziya Gökalp, *Türk Ahlâkı*, s.144.

¹⁷² Arif Nihat Asya, age, s.34.

şiiirleştiiirilmesiinin başarılı bir örneğı olarak kabul edilebilir. İslamî öğeler Arif Nihat Asya'nın elinde yetkince kullanılmıştır.

Ahsen-i Takvim, bilindiğı üzere dinî ve *Kurânî* bir tabirdir. Kelime anlamı olarak en iyi, en güzel manalarına gelir. *Ahsen-i Takvim* tabiri, *Tin Sûresi*'nin 4.ayetinde geçmektedir.¹⁷³ Bu tabirde geçen *takvim* kelimesi eğriyi, bozuğı düzeltmek, doğrultmak anlamındadır. *Ahsen-i Takvim*, Allah'ın insanları yaratmasındaki kusursuzluğı, mükemmelliğı işaret etmektedir. Şair şiirde *Ahsen-i Takvim*'i getirdim dile.'' mısrasıyla Allah'ın kudretini ve gücünü dile getirmekten duyduğu derin hazzı ifade eder.

Şiirde ise şair, kendi şiirinin insanî yönüne dikkat çeker. 2.mısradaki geçen ''Yer verdim ağza, göze, bele...'' mısrasıyla şiirlerinin müşahhas ve insanî yönüne dikkat çeker. Aynı zamanda kendisindeki tasvirî tavrı veya pitoresk üslubunu da ortaya koymaktadır. Kendisini şükreden bir kul olarak hem de insanın en güzel halini dile getiren yani *Ahsen-i Takvim*'i dile getiren biri olarak vasıflar.

Kız Neyleri, *Ney*, *Ney* isimli üç şiir Mevlevilik düşüncesinin birer basit yansıması olarak kabul edilebilir.¹⁷⁴ *Ney* çalanlara *Neyzen* adı verilmiş olup ünlü neyzen şairlerimizden birisi de *Neyzen* Tefvik'tir.

Kız Neyleri şiiri iki beyitten müteşekkil olup *narrative* hava bu kısa şiire de hâkimdir. Şair Mevlana türbesi üzerinden bir tasvirî durum meydana getirmiştir. *Yeşil Kubbe* 'den kastedilen ise Mevlana'nın kabridir, Mevlana'nın kabrinin kubbesi yeşil olduğu için türbeye *Kubbet'ül Hadra* adı verilmiştir. ''Sevgide bulunan müthiş etkiyi bizzat yaşanmış olabilir. Bu etki aşırı ve şiddetli bir aşka dönüşebilir.'' ¹⁷⁵ Şairin Mevlana'ya duyduğu sevgiyi de böyle değerlendirmek gerekir. *Ney* şiiri ise tek beyitten oluşan bir şiirdir. Bu şiirde neylerin halis altından olması ve bu neyler dışında hiçbir varlığı sahip olamayış bir Mevlevilik adanmışlığına yapılan göndermedir. Neyden kasıt Mevlevilik ideali kabul edilebilir.

Sayfa 37'deki *Ney* adlı şiir ise tek dörütlükten oluşmaktadır. Bir ney övgüsüdür. Mevlevilik düşüncesinde ney çalgıların en üstünüdür. Arif Nihat Asya Mevlevilik tesirinin altında kaldığı için bu güzelleme normal karşılanmalıdır. ''Sesi en tatlı çalgısın ey ney.'' diyerek

¹⁷³ **KuranMeali**, http://www.kuranmeali.org/95/tin_suresi/4.ayet/kurani_kerim_mealleri.aspx, (ET:22.12.2017).

¹⁷⁴ Arif Nihat Asya, **age**, s.36-37

¹⁷⁵ İbni Arabî, **age**, s.31.

diğer çalgıları bir kenara, neyi bir kenara koyar. “Bize özgü olan sevgi, hakikatimizin ona verdiği özellik bakımından ikiye ayrılır.”¹⁷⁶ Mevlevilik konulu şiirler insanî sevgiyi de aşır ilahî sevgi kertesine ulaşan bir niteliğe sahiptir. Arif Nihat Asya, Mevlana’yı kendisini Allah’a yaklaştıran manevî bir sultan olarak görür. Dolayısıyla ilahî sevgiyi coşturan bir şeyh olarak Mevlana’yı telakki eder.

Cumhuriyet isimli şiir üç tane dördlükten üç tane beyitten oluşmuş bir şiirdir.¹⁷⁷ Her bir dördlüğün ardından bir nakarat vazifesi gören beyitlerle şiir oluşturulmuştur. Bu şiir bir cumhuriyet güzellemesidir. Şiir, Arif Nihat Asya’nın millî yönünü ortaya koyan şiirler arasındadır. 29 Ekim 1923 tarihinde ilân edilen Cumhuriyet rejimi, bu şiirle ululanmış, yüceltilmiştir. Şair daha ilk mısradaki Cumhuriyet’i bir sevgili olacak kertede yüksek bir makama erdştirir. Türk milletinin sevgilisi olacak kadar Cumhuriyet fikrini ulular. Cumhuriyet’i kuran halkın da büyük bir halk olduğunu düşünür. Türk milletini, *Cumhuriyet* isimli büyük sevgiliyi hak edecek kadar büyük ve yüce görür. Sonrasında şair cumhuriyet rejimini çağdaş medeniyetin nimetine kavuşturan bir olarak tasavvur eder. Cumhuriyet rejimini Türk milletine layık bir rejim olarak kabul eder. Çağdaş medeniyetin nimetlerine ulaşmak için cumhuriyeti en önemli araç olarak yorumlar. Bu durum bize *Meşrutiyet*’i ululayıp yücelten *Jön Türkler*’i ve *Genç Osmanlılar*’ı hatırlatır. Şiirdeki nakarat bölümü ise bir önceki dördlükte bahsedilen duygu ve düşüncelerin bir nevi tasdiki olarak kabul edilmelidir. Nakarat bölümü şiirin tasdik makamıdır. Şair nakarattan önce neler demişse nakaratta bunlara iman eder. Bu bölümde Türk gençliğine bir görev yükler ve bu görev Cumhuriyet’in daha da geliştirilip yükseltilmesi görevidir. Nakarat kısımlarında sözler değişmez. *Tercii bent* tarzı bir nakaratın varlığından söz edebiliriz.

Nakarat bölümünden sonraki ikinci dördlükte bir uyarılar manzumesi karşımıza çıkar. Bu dördlük Cumhuriyet’i koruma ve kollama inancını ifade eder. Dördlükteki bu koruma ve kollama, merhamete dahi yer vermeyecek şekilde keskin ve kati bir şekilde tecessüm eder. Dördlükten sonra ikinci nakarat verilir ve bu sözleri değişmeyen bir nevi terciibent tarzı bir nakarattır. Üçüncü dördlükte ise ikinci dördlükte ortaya konulmuş olan keskin hassasiyet devam ettirilir. Cumhuriyet’in zaferle kurulmuş bir tak gibi olduğunu belirtir. Tehlike anında ise tek bir işaretle Cumhuriyet için seferber olmaya hazırız mesajını verir. Cumhuriyeti kötüleyen kimselere karşı merhamet duyulmamasını ister. Cumhuriyeti

¹⁷⁶ Age, s.54.

¹⁷⁷ Arif Nihat Asya, *Ses ve Toprak*, s.119.

koruma ve kollama vazifesi karşısında sarsılmaz bir irade ortaya koymuştur şiirinde. Son nakarat tıpkı önceki nakaratlar gibi bir tasdik ve kabullenme mesajını ortaya koyar.

Uyanacağım adlı şiir üç beyitten oluşan bir şiirdir.¹⁷⁸ Cumhuriyet'in 50.kuruluş yıldönümü için yazılmış bir şiirdir. Atatürk'ün ağzından *narrative* bir şekilde oluşturulmuştur. Atatürk'ün ağzından bir cumhuriyet destanı oluşturulmuştur. Şiirde nakaratların olması verilmek istenen düşüncenin belirgin kılınması arzusundan kaynaklanır. Arif Nihat Asya ilk beyitten başlayarak ince benzetmelere başvurmuştur. Örneğin mezarı yatağa benzetmiştir. Bu şiiri mühim kılan şairin yapmış olduğu benzetmelerdir. Mezarı yatağa benzetmesi örnek olarak verilebilir. “Ey düşerle dolu insan, sığınakları, barınakları, gizli mağaraları ara.” Arif Nihat Asya şiirleriyle bilinmezi, gizemi aramak gayesiyle hareket etmiştir. Özellikle şairdeki tasavvuf anlayışında bu durum vardır.

Arif Nihat Asya bu şiiri cumhuriyetin 50. yılı için kaleme almıştır. Nakarat kısmında geçen “Cumhuriyetin 50.yılında uyanacağım.” mısrası bu duruma işaret eder. Şiirde Atatürk karşıtlarını tenkit eden mısralar mevcuttur. Atatürk'ün kahramanlıklarına göndermeler yapılır. Cumhuriyeti koruma azminden söz açar. Atatürk'ü şerle savaşmaktan yorulmayan bir kahraman olarak düşünür.

“*Sanat* isimli şiir dört mısradan oluşan ikişer beyit şeklinde oluşturulmuştur.¹⁷⁹ Burada sanat hakkındaki en bilinen soruna veya olguya gönderme yapılmaktadır. Şair sanat hakkındaki düşüncelerini ifade eder. Öncelikle hakiki sanat yolunda çok cefa gerektiğinden bahsedilir. Hakiki bir şiir veya resim yapmak epey çaba gerektiren ama bu çabanın karşılığının alınamadığı bir durumdur. Şair buna gönderme yapar. İkinci beyitte ise yukarıdaki zorlu durumu daha somut bir şekilde ifade etmektedir: “Sen yürürsün yolunda 50 sene/En az 150 yıl ister fakat isim yaşar.” yukarıdaki mısralar aslında bir olguyu tespit eder. Büyük şair Baudelaire'in bile öldükten sonra değerinin bilinmesi yukarıdaki verilen mısralardaki duruma işaret eder.

Güfte isimli şiir iki dörtlükten oluşturulmuş bir yapıdadır.¹⁸⁰ Güfte, kelime anlamı olarak şarkı demektir. Şiir kafiye düzeni olarak düz kafiye ile oluşturulmuştur. Şairin bunu yapmasındaki amaç şiire müstakil bir ritim, bir âhenk kazandırmak istemesidir.

¹⁷⁸ Age, s.130.

¹⁷⁹ Age, s.160.

¹⁸⁰ Age, s.55.

Şair ilk mısrada gölge-ışık tezatlarından faydalanmıştır. Bunu kullanarak bir uyum yaratmak istemiştir. İkinci mısra aynı zamanda her iki dördlüğün son mısrasında da tekrarlanmıştır. Bir nevi mütekerrir yapıdadır. “Ey tatlı kız, sen bu topraktan yaratılmış olamazsın.” mısrası şiirin ruhunu temin eder. Aynı zamanda hem bir şaşkınlığı hem de yüceltilmiş bir estetizmi kendisinde barındırır.

İkinci dördlükte tıpkı ilk dördlükte var olan lirizm daha da artmaktadır: “Gerçi benim dev kucağıma göre azsın/Yine de soğuk kışımı ısıtmaya yeten yazsın.” Bu mısralarda var olan lirizm mübalağadan dolayı var olan bir lirizmdir. Duygusalılık basit teşbihlerle kurulmuştur ancak duygusallığın şiddeti teşbihlerin abartılı olmasından dolayıdır. Şiir benzetmeler yönüyle sıradandır. Yahya Kemal’in şarkılarıyla mukayese edilecek olursa şekil yönünden var olan mükemmeliyeti içsel olarak aynı düzeyde değildir.

Bülten Sokağı isimli şiiri edebî kıymetinden ziyade şairin mizahî yönünü ortaya koyan bir görünüme sahiptir. Şiir tek dördlükten oluşmuştur.¹⁸¹ Şiir, Gülten/bülten kelimeleri arasındaki mizahî temel üzerine kurulmuştur. Bu şiir, şairdeki espritüeli ortaya koyması bakımından yerinde bir örnek olarak kabul edilebilir.

3.1.2. Tema

3.1.2.1. Tarihî Temalar

Arif Nihat Asya’nın şiiri birçok ruh hazinesinden izler taşır. Onun şiiri bir idealin, bir mukaddesin şiiridir. O, şiirini oluştururken tarihî, dinî, millî, ferdî ve kültürel dokuların en hassas ve ince aktarıcısıdır. Onun şiiri birçok tematik cepheye sahiptir. Bu tematik cephelerin çeşitliliği, onun şiirini tematik bir karmaşaya sürüklemeyi aksine onda var olan şiir iklimini daha da zenginleştirir. “Tarihsel kimliği ve sahip olduğu anlam nedeniyle Anadolu üzerinde kurulan uygarlıklar ayrıcalıklı bir yere sahip olmaktadır.”¹⁸² Anadolu bu vesileyle bir kültür hazinesi olarak Arif Nihat şiirinde önemli bir yer tutar. Anadolu’nun güzelliği de çirkinliği de Arif Nihat Asya’nın kaleminde vücuda gelir. Somut bir hâl kazanır.

Arif Nihat Asya’nın *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* kitabında var olan tematik zenginlik, *Ses ve Toprak* adlı kitabında da devam etmektedir. Arif Nihat Asya’nın edebî kimliği bir

¹⁸¹ Age, s.99.

¹⁸² Ömer Açıkgöz, age, s.44.

parçalanmışlık kesinlikle arz etmez aksine her şiir kitabı, onun edebî kimliğini homojenleştirir, bir tematik bütünlük sağlar.

Arif Nihat Asya'daki tematik bütünlük onun şiiriyetinin önemli bir vasfıdır. Şairdeki tarihsel, dinsel, millî, ferdî ve kültürel vukufiyeti, şiirinin içeriksel zenginliğini daha da yükseltmektedir. Arif Nihat Asya'nın *Ses ve Toprak* kitabındaki belli başlı şiirleri ele alarak bu şiirleri, tarihsel, dinsel, millî, ferdî, kültürel yönlerden ele alıp inceleyeceğiz. Sayfa 113'te yer alan *Fatih* başlıklı şiir, tarihsel şevk ve heyecanın üst doruğa çıktığı bir şiir olarak kabul edilebilir. Şiir tema olarak tarihsel bir vasıf gösterirken konu olarak Fatih Sultan Mehmet'i ele alır. Şiir dokuz beyitten oluşmuş bir yapıdadır. İlk beyitten başlayarak Fatih'in tarihsel şahsiyeti ele alınır ve yüceltilir. Fatih'in şöhretinin yerle göğün ayrıldığı noktaya kadar gitmesi savunulur.

Arif Nihat Asya bu şiirde övgüde aşırıya kaçmıştır diyebiliriz. İkinci beyitte hasım-rakip göndermesi söz konusudur. Köhne Bizans'a yapılan gönderme Fatih'in tarihsel kutsiyetini yüceltmek içindir. Bu beyitte Bizans köhneleşen, küçülen bir devlet olarak tasavvur edildikçe ikinci beyitte bahsedilen *şehrin gediklerinin görünmesi* daha bir anlam ve zemin kazanmaktadır. Üçüncü beyitte ise fetih aşamalarında meydana gelen yer yer sıkıntılardan bahsedilir. Dördüncü beyitte ise Sultan II. Mehmet'in ismine âdeta kutsiyet atfedilir. "Mehmet Han'ın isminin tasmimini reddetmek kimsenin haddi değildir." denilerek kahraman idealize edilmiş gibidir. Beşinci beyitte Çandarlı Halil Paşa'nın fethi karşı çıkışı ele alınır. Çandarlı'nın kişiliği küçültülür amaç Fatih Sultan Mehmet'in kişiliğini yüceltmektir. 6. beyitte dağdan, karadan gemilerin aşırılıp Türk kudretinin tecessümüne gönderme yapar. 7. beyitte *II. Mehmet'i* Fatih yapan olgunun İstanbul'un Fethi olduğu belirtilir. 8. beyitte ise anlattığı tarihi vakanın sonuçlandırılması gayreti görülür. Artık Fatih Sultan Mehmet için talih açık, yol açıktır.

Ergenekon başlıklı şiir Arif Nihat Asya'nın başka bir tarihsel kimlikli şiiridir.¹⁸³ Tek dörtlükten ve dört tane beyitten oluşan bir şiirdir. Bilindiği üzere *Ergenekon* Göktürklerle ait bir destandır. Ergenekon Türklerin demir dağı eritip çoğalarak düşmanlarına galebe çalmasını konu edinir. Konu eski Türk tarihinden alınmıştır.

Şair şiirinin ruhunu işte bu mühim destandan almıştır. İlk dörtlükte destanın temasına da uygun olarak bir bitmişlik, tükenmişlik durumu çizilir: "Azaldık, yazık, sığındık, küçük bir

¹⁸³ Arif Nihat Asya, *age*, s.116.

kaya...”mısraları Göktürklerin yenilip dağa çekilmesini esas alır. Bu bir azınlık psikolojisine karşılık gelir.2.beyitte ise ivedi bir şekilde çoğalma arzusu dile getirilir. Bu durum Türklerin düşmanlarını yenmesi için çoğalmasıyla aynı düzlemdeki bir durumdur.3.beyitte ise hal tasviri söz konusudur. “Karanlıkta tutsun maya” mısrası demir dağın eritilip delinmesine yapılan bir göndermedir.4.beyitte soyun fazlalaşması için bir metot ortaya konulmuştur. Son beyitte ise ilk beyitte verilen mısraların tekrarı yapılmış olup şiirin esas vermek istediği fikir başarıyla verilmiştir. “Çoğaltın güzeller bizi.” diyerek azınlık haletiruhiyesinden çoğunluk haletiruhiyesine geçmeyi arzu eder.

O başlığını taşıyan şiir dokuz beyitten oluşmuştur. Mustafa Kemal Atatürk’ü ele aldığı şiirde Atatürk’ün tarihî şahsiyetinin büyüklüğünü bir ağıt formatıyla anlatılmıştır. Her beytin sonu *ağladık* yüklemiyle bitirilerek Atatürk’ün tarihî şahsiyeti hüznle yâd edilmek istenmiştir. İlk iki beyitte Atatürk’ün şahsiyeti övülür. Atatürk’ün bir örneğinin dahi bulunmadığından bahsedilir. Atatürk’ün kahramanlığı ve diricanlığı övüldükten sonra ölüm denen şeyin Atatürk’e nasıl çattığına şaşırılır. 3. ve 4. beyitte Atatürk’ün öldüğü kabullenilmez. Ölümü beklenen ve sonrasında kavuşulan bir husus olarak kabul eder. *Kalk artık* cümlesi ölüm karşısında duyulan sabırsızlığın bir alameti, bir dışavurumu olarak düşünülebilir. Bu bekleyişe bir çare olması için Atatürk’ün gezdiği yerlerde teselli arar. Sanki o yerler, mekânlar Atatürk’ü geri getirecekmiş gibi düşünülür. Ancak sonrasında şair gerçeğin farkına varır. Geri dönüşün bir hayal olduğunu söyler. Şair 5, 6 ve 7. beyitlerin ilk mısrasında Atatürk’ü ölmemiş gibi kabul eder: ”Başucuna koştuk uyandırmaya/Beklettiğin yeter bizi kalk artık/Biz buradayız, sen neredesin.” Bu mısralarda yükselttiği umudu ikinci mısradaki kaybeder, bu durum şiirin edebî kuvvetini arttırmak, bir duygusallık kazandırmak amacıyla yapılmıştır. 8. ve 9. beyitlerde *bayrak, kılıç, yurt* yas tutar, bu ağıtın daha da şiddetlendiğini gösteren bir ögedir. Son beyit ise üçüncü ve altıncı beyitin bir tekrarıdır. Şiirdeki özlemin keskinliğini ifade etmiştir. “Türlere uzun asırlar bir faaliyet sahası olan Orta Asya yaylası, Sibiryâ’nın cenubundan Himalaya Dağları’na, Ural Nehrinden Balkaş Gölü’ne, Hazar Denizi’nden Çin’e kadar imtidat eder.”¹⁸⁴ Yukarıda sayılan yerlerden başlayıp Anadolu’ya ve hatta Avrupa’ya kadar giden bir kültürü yansıtır Türkler. Arif Nihat Asya bu sayılan coğrafyaların etkisini kendi eserlerine taşır. Orta Asya Türk dünyasına sırtını dönmez.

¹⁸⁴ Mehmet Fuat Köprülü, **Türkiye Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2005,s.73.

Sakarya'dan Geçtim Temmuzda başlıklı şiiri dört adet dördlükten oluşmuş bir yapıdadır.¹⁸⁵ Şiir tarihsel ve ulusal bilincin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Bu şiir eski şatafatlı günlerin özlemine içermekle birlikte şimdiki halin bir yergisini de kendinde barındırmaktadır. Tema olarak tarihî bir nitelik arz ederken Türk tarihinin en çetrefilli zamanlarını esas alır. Sakarya Savaşları'nı Türk milletinin var olma gayretini yok olmama arzusunun kırılma noktasını teşkil etmektedir. *Sakarya Meydan Muharebesi* ya kazanılacak ya kazanılacak idi. Başka bir formül veya seçenek yoktur.

Şiirin mühim yanı kendisini Sakarya'ya benzetmesi, kendi tasavvurunu, Sakarya'nın tasavvuruyla aynı görmesi bir görmesi durumu vardır. Bu yargıya şiirin ilk dördlüğünden de varılabilir. Şair : “Benim gibi Sakarya'nın da / Mazisi vardı, hali yoktu.” diyerek bir alinyazısı birlikteliğini vurgular. Ancak şair kendini Sakarya'nın övücüne de pek layık göremez : “Bir kükreyiştim ben / demeye de mecalim yoktu.” mısrası şairin durumunu Sakarya ile mukayese ederek daha da somut bir hale getirir. Kendisini eleştirdiği durumlarda şair aynı zamanda halka yönelik de örtülü bir eleştiri getirmektedir.

3.1.2.2. Dini Temalar

Arif Nihat Asya'nın şiiri tematik olarak zengin bir karakter arz etmektedir. Onun şiiri, tarihsel, dinsel, ulusal, bireysel ve kültürel karakteri kendisinde barındıran bir niteliktedir. Arif Nihat Asya'nın *Ses ve Toprak* adlı eserindeki tarihsel temanın tespitinden sonra ele alacağımız yön Arif Nihat Asya şiirindeki dinî hususlardır.

Dinsel tema bağlamında *Ses ve Toprak* adlı eserde ilk göze çarpan şiirlerden birisi *Naat* başlığını taşıyan şiirdir.¹⁸⁶ Naat, bilindiği üzere kaside nazım şekline ait bir türdür. Naatlarda Hz.Muhammet (SAV)'ın övgüsü yapılır.

Eser 10 beyitten oluşur. *Naat* 'ta göze çarpan en önemli husus sağlam bir heyecan ve coşku taşımasıdır. Hz. Peygamber'i *salavatıyla ruhlara meltem olan* bir ferahlatıcı kişi olarak görür. Peygamber Efendimizin ululuğunu, onun Hz. Âdem (A.S)'den önce yaratıldığını hatırlatarak dile getirir. Havva'ya ve Âdem'e yani insana âşina olan yönüne vurgu yapar. Sonrasında Peygamber'in ümmiliğine gönderme yapar ve bu durumu *Alak Suresi*'nin ilk ayetlerini hatırlatarak okuyucusuna sunar. Hz.Muhammet (SAV)'a gelen ilk vahiy *oku* kelimesiyle başlar. 7. beyitte ise *Miraç Gecesi*'ne gönderme yapar. Arif Nihat Asya *Miraç*

¹⁸⁵ Arif Nihat Asya, *age*, s.134.

¹⁸⁶ *Age*, s.8-9-10.

Gecesi'ni *gönül gecesi* olarak nitelemektedir. “Ahmet Yesevî Türkistan'dan Türkiye'ye manevî köprü olmuş bir kişiliktir”¹⁸⁷ Şairdeki tasavvufî – dinî kuvvet Mevlana aracılığıyla Yesevi 'ye kadar gider. Bu niteleme onun benzetmedeki inceliğine bir delil olabilir. Ayrıca Arif Nihat Asya dinin estetik noktalarını bir kuyumcu titizliğiyle Türk okuruna sunan bir kişilik olarak kabul edilmelidir. 8. beyitte ise *Ahsen-i Takvim* kavramına gönderme yapar. Allah'ın insanı güzel bir yaratılış üzerine yarattığını ortaya koyan kavramdır. 9. beyitte ise Hz. Peygamber'in dünyadaki en son aşına olarak nitelendiği görülmektedir. Dünyaya geliş müjde, ölümü ise matem olarak kabul edilmelidir. Son beyitte ise Peygamber'in sonsuz cömertliğinden faydalanma arzusu öne çıkar. Onun şefaatten nasiplenmek için yakarılır.

Münacât başlığını taşıyan şiir ise Arif Nihat Asya'nın bir diğer dini konulu şiiridir.¹⁸⁸ Münacat kasidenin nazım türlerinden bir türdür. Allah'a yakarmayı, yalvarmayı esas alan şiirlerdir. Şiir dokuz beyitten oluşmuştur. Şiirin ilk iki beyiti münacatın havasına uygun olarak bir yakarma havasını ortaya koyar. Âciz bir kul olarak şair, Rabbine yalvarır. Varlığını tedenni etmiş, sükût etmiş olarak görür.

Sonrasında şair bu kötümser tabloyu bir nevi iradesini kadere bağlar. İslam'da *Bezmi Eleste* insanların kaderlerinin belirlendiğine inanılır. İkinci beyitten sonra 3. beyitten 8. beyte kadar Allah'ın merhametine sığınma söz konusudur. Şiir ilk beyitten 6. beytin sonuna kadar kendini kötüleme, kadere bağlanma ve Allah'ın merhametine yönelme düzleminde oluşturulmuştur. “Toplumsal ve sosyal bir olgu olarak kültürün aktarımı doğal olarak gelenekle yakından ilgili olarak kabul edilir. Kültürün en temel özelliği geçmişin deneyimlerinin kültürel bir aktarım olarak bize gelenek yoluyla ulaşmasıdır.”¹⁸⁹ Şairdeki dinî kültüre de bu minvalden bakabiliriz. Peygamberin şefaati de şairin kader ve günahlarına karşı sığındığı Allah'ın rahmetinden sonra ayrı bir rahmet kapısı olarak ortaya çıkar. 7. beyitte ise yine ilk beyitteki öz varlığını kötüleme yöntemi yeğlenmiştir. Kendisini, gıdası umutsuzluk olan biri olarak düşünür. 8. beyitte ise bu umutsuzluk devam ettirilmiştir. Son beyitte ise bu kötümser tablodan tek kurtuluş yolu olarak ilan edilen formül şudur: Allah'ın rahmeti ve Peygamberin şefaati.

¹⁸⁷ Yılmaz Öztuna, *age*, s.35.

¹⁸⁸ Arif Nihat Asya, *age*, s.16-17-18.

¹⁸⁹ Rahim Tarım, *Kültür, Dil, Kimlik, Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası*, Özgür Yayınları, İstanbul 2004, s.17.

Başörtüsü başlığını taşıyan şiir, Arif Nihat Asya'nın yasakçı zihniyete karşı taşıdığı takdire şayan tavrı göstermesi açısından son derece önemlidir.¹⁹⁰ Türkiye'de başörtüsü takanların kamu haklarından yararlanamaması, kamu görevlerinden el çektilmesi bilinen vakalardandı. yargıda ve Silahlı Kuvvetler haricinde diğer kamusal alanlarda başörtüsü yasağının son bulması 2010'lu yılları bulmuş, Son olarak 2017 yılında yargıda ve Silahlı Kuvvetler 'de de başörtüsü yasağı kaldırılmıştır.¹⁹¹

Şair Arif Nihat Asya bu şiirinde o zamanlardan bu yasağın saçmalığına gönderme yapar ancak bunu yaparken softalıkla değil sağlam ve münevver bir dindar olarak yapar. “Ne diye karışsınız/Saçımıza, başımıza.” diyerek Türk milletinin vicdanını gür sesiyle yansıtmıştır. Arif Nihat Asya aynı zamanda başörtüsünü estetik bir unsur olarak da telakki eder: “Başımızın renk renk süsüydü o.” diyerek. Sonrasında bu estetizmi ,”saçların sarkması, örgü örgü sarmaşıklanması, tüm bunların tıpkı su olup akması...”diyerek devam ettirir şair bu tavrını. “Ne olurdu anlasaydınız biraz da /Güzellikten, güzelden!” diyerek neticelendirir. Şair başörtüsüne muhalif olanları Türk milletinden saymaz ve kendisinden ayırır. Gericilik lakırdılarına aldırma. Başlardan ve başörtüsünü çıkarmak isteyenlere seslenir ve çıkartılacak o başörtülerle yüzlerinizi örtün diyerek tavrını daha da belirginleştirir.

Ahsen-i Takvim başlığını taşıyan şiir kısa bir şiir olarak 4 dizeden meydana gelmiştir.¹⁹²

Ahsen-i Takvim başlığının temelinde İslamî bir ince ayırım yatmaktadır. *Ahsen-i Takvim*, Allah'ın, insanları belli bir nizam ve güzellik düzleminde yaratmasını ifade etmektedir.

Şiirin ilk iki mısrası Allah'ın yarattığı insana ait uzuvların şair tarafından ele alınıp anlatıldığını aktaran bir niteliktedir. Buradaki amaç şairin, Allah'ın ortaya koyduğu güzelliği kendi şiirinde anlattığını ortaya koymasıdır. Sonraki mısrada kendisini şükreden bir kul olarak gördüğünü belirterek tüm bunların ışığında ‘*Ahsen-i Takvim*’i dile getirdiğini bir kez daha belirtir.

¹⁹⁰ Arif Nihat Asya, *age*, s.27-28.

¹⁹¹ **Sabah Gazetesi**, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2013/10/08/kamuda-basortusu-yasagi-kalkti>, (ET:21.12.2017).

¹⁹² Arif Nihat Asya, *age*, s.34.

3.1.2.3. Millî Temalar

Millî kültür, millî şuur ve millî olgu tarihî ve kültürel özelliklerden ayrı olmamasına rağmen ayrı bir başlık altında ele alınıp tematik olarak üzerinde durulmasındaki asıl fayda, eserde var olan ve millî yönüne dikkat çekilmesi gereken hususiyetlerin altını önemle çizmektir.

Tarihî, ferdî, kültürel v.b. bütün olgular bir milletin millî zenginliğini oluşturmaktadır. Arif Nihat Asya'nın *Ses ve Toprak* adlı eserindeki millî hususiyetlere önemle değinmek, bu eserdeki tematik zenginliği ortaya koymak, Arif Nihat Asya'nın edebî kimliğinin derinliğine yönelmek anlamına gelir.

Edirne başlığını taşıyan bu şiir yukarıda bahsedilen özellikleri somutlayan bir niteliktedir.¹⁹³ Şiirin ilk mısrasında geçen *Arda ve Tuna* ile Türk fütuhatının Batılı hüviyetini anımsatır. Şair Edirne üzerinde Türk millî zenginliğini ortaya koyar. Arif Nihat Asya, Edirne'yi tarihî bir şuurun billurlaştığı yer olarak görmektedir. Tarihî varlık ve zenginliğin tecessüm ettiği şehirdir Edirne. Sonraki mısralarda Edirne, dayalı ve döşeli olarak taşları ayetli oyalı, suları ise şifalı şeklinde belirtilmiştir. Şair okuyucunun gözünde bir betimlemeye girişir. Bunu da Balkanlar, dağlar, tepeler ve Tuna nehrini kullanarak yapar. Sonrasında Tunca'dan Vardar'a uzanır. Bunu yapmasındaki gaye, okuruna Türklüğün mührünün vurulduğu yerleri göstermek ve okuyucunun zihnine nakşetmektir. Şair sonraki dörtlükte maziye döner. Geçmişî özlemle anar. "Fetih günlerinin buradan/Kanatlanırdı kartalı." diyerek Balkan coğrafyasının Avrupa fetihlerinde oynadığı önemli role işaret eder. Bir sonraki dörtlükte ise o kutlu coğrafyada doğan insanı, yani Türk kahramanlarını özler. Sayfa 81'de yer alan 9 beyit ise âdeta bir şehrengiz parçasını andırmaktadır. Edirne ululanır ve yüceltilir. Edirne yüceltilirken millî zenginliğine vurgu yapılarak bu yüceltmenin temeli oluşturulur. Kırkpınar, Ali Paşa Çarşısı, İstirancalar, Edirne insanı, tüm bunlar millî zenginliğe birer örnek olarak verilir. Şiirde Meriç öksüzdür. Selimiye yaralıdır. Meriç yelkensiz, Tunca yalısızdır. "Edirne onun şiirinde tarihi çerçeveyi oluşturur. Bu çerçeveden Edirne'yi görmeye ve sunmaya, anlamaya çalışır."¹⁹⁴ Şair şiirde Edirne'yi aynı zamanda nesnel bir bütünselliğin içinde yorumlar. Edirne'nin şatafatına hem de yoksunluğuna net ifadelerle şahitlik eder. Edirne'nin yoksunluğu anlatılırken

¹⁹³ Arif Nihat Asya, *age*, s.79-83.

¹⁹⁴ Yüksel Topaloğlu, "Ahmet Kutsî Tecer ve Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Edirne", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2007),s.204.

şairdeki millî hassasiyetler devreye girer onu derin bir hüzne sevk eder. Edirne'yi yerdığı beyitlerde âdeta bir anti –kahraman gibi Edirne'nin kusurlarını döker. Eski Edirne muteber iken yeni Edirne itibardan yoksundur. Göçlerden, ölümlerden, yıkımlardan, zelzelelerden bahsederek Edirne üzerindeki yergilerini bir temele oturtmaya çalışır. Yeni Edirne'yi kırık mezar taşları ve kırık çeşmeleriyle vasıflar.

Arif Nihat Asya'da var olan tarih anlayışı yekpare bir vasfı kendisinde barındırır. Onda ilk Türk devletinden son Türk devletine kadar ayrımsız giden bir tarih bütünlüğü söz konusudur. Arif Nihat Asya, Göktürkler 'den Selçuklu 'ya, Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar giden bir millî bütünselliğe sahiptir.

Cumhuriyet başlığını taşıyan şiir Arif Nihat Asya'daki tarihsel ve ulusal bütünlüğünün cumhuriyetçi cephesini ortaya koymaktadır.¹⁹⁵Şiir bir dörtlükle başlar, Cumhuriyet'i, Türk milletinin sevgilisi olarak düşünür. Cumhuriyet Türk milletini çağdaş medeniyete ulaştıran bir nur olarak kabul edilir. Sonrasında şiirin üç yerinde geçen nakarat gelir:

“Göklere duyursun yıldönümünde

Gençlerim, adını, Cumhuriyet'in.”

Sonraki dörtlükte Cumhuriyet'e kem gözle bakanlar için merhamet duyulamayacağını belirtmektedir. Sonrasında tekrar bir nakarat gelir. Son dörtlükte ise Cumhuriyet'i koruma kararlığı ifade edilmiştir. Şiir bir nakaratla son bulur.

Uyanacağım başlığını taşıyan şiir ise Türk milletinin en önemli millî şahsiyet ve devlet adamı ve askerlerinden olan Mustafa Kemal Atatürk konu edilir. Mustafa Kemal Atatürk konuşturulur.¹⁹⁶ Onun ağzından şair kendi düşüncelerini belirtir. Çarpıcı benzetmeler dikkat çeker. ”Cumhuriyet'in 50.yılında uyanacağım.” der. Şiir Cumhuriyet'in 50. Yılı için yazılmıştır. “Atam diyenlerden çıkanlar olmuştur/Torunum demeye utanacağım.” diyerek Atatürk karşıtlarını tenkit eder. Nakarat olarak “Beklesinler beni: Cumhuriyet'in/ 50.yılında uyanacağım.” mısraları kullanılmıştır. “Ki görülsün millî Cumhuriyet'i/ Amansızca nasıl savunacağım.” diyerek şair, Atatürk'ün ağzından Cumhuriyet'e bağlılığını bildirir. Şerle savaşı, uydu olmayı kabul etmeyen bir Cumhuriyet'i belirtir. Şair şiiri yine nakaratla sona erdirir: “Haberiniz olsun: Cumhuriyet'in/ 50.yılında uyanacağım.”

¹⁹⁵ Arif Nihat Asya, *age*, s.119-120.

¹⁹⁶ *Age*, s.130-131.

“*Siyah Laleler*” başlığını taşıyan şiir, Kıbrıs’ı konu edinen bir şiir olarak karşımıza çıkar.¹⁹⁷ Şiir 6 beyitten oluşmuştur. Siyah Laleler bir kavram olarak sembolik bir değere sahiptir. Şiir bir seslenme ile başlar: “Ey vatan son günlerin tarihini/gözde yaşlar söylesin diller değil.” Şair büyük bir kötümserlik tablosu çizer. “Son kıvılcımlardır evlerden kalan/Gördüğüm artık o kandiller değil.” Kıbrıs’ın bahçelerinde al karanfillerin değil siyah lalelerin yetiştiğini söylemektedir. Siyah laleler şiirde umutsuzluğun, yıkımın, viraneliğin sembolüdür. Öyleki bu umutsuzluğu dağlara, taşlara şikâyet etmiştir. Şiir yine ümitsizliği perçinleyen şu mısrayla sona erer: “Şimdi bahçen ey güzel Kıbrıs/siyah lalelerdir, al karanfiller değil.” Vatanın derdini, durumunu ancak gözyaşı terennüm edebilir. Kıbrıs Türklüğünün durumunu olumsuz olarak görür. Kıbrıs’ın bahçeleri al karanfil yerine siyah lalelerle kaplıdır. Siyah, yas ve matem rengidir. Bu yüzden bunun kullanılması bilinçli bir tercih olarak yorumlanmalıdır. Kıbrıs’ın kötü durumunu somut kılmak için şair abartmalara başvurur. Gözlerden yaşları bulutların silmesi, karanlık günleri dağların, taşların anlatması bu duruma örnek olarak sayılabilir.

Sakarya’dan Geçtim Temmuzda’ adlı şiirde de millî hususiyetler söz konusudur. Milli ögeler şiirde bir diriliş ögesi olarak yer bulmuştur.¹⁹⁸ Sakarya bir direnç ögesi olarak şiirde yer bulur. Ancak şiirin içinde bir umutsuzluk da söz konusudur. Şair daha ilk dörtlükte umutsuz bir portre çizer. Yer yer kendisiyle, Sakarya’nın millî kimliği arasında bir bağ kurar. Ancak bu bağ, olumsuzlayan bir niteliktedir. Tıpkı Sakarya da şairin kendisi gibi halsiz, güçsüz bir haldedir imajı çizilmiştir. Sonrasında tarihe seslenir ve Sakarya ile öz kişiliği arasında olumsuz bağ kurmaya devam eder. Sakarya’nın suyu çekilir, şairin ise buna karşılık kanı çekilir. Şair bu düzlemde yola çıkarak olumsuz betimlemeleri devam ettirir. 3.dörtlükte ise şair kendisini uzaklarda bırakmış gibi kabul eder. Bu bir tür ölüm hâlidir. Peki, ırmakların ölümü nasıl olur? Suyunun çekilmesiyle. Ayrıca bu tip çarpıcı benzetmeler Arif Nihat Asya’nın benzetme karakterini de çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır. Son dörtlükte ise Sakarya’nın ruhundan eser bulunmadığını belirtir. Sakarya’nın o ruha ermesi için Sakarya Savaşı’nın kahramanlarının ruhlarından faydalanılmasının gerekli olduğunu söyler.

¹⁹⁷ Age, s.132-133.

¹⁹⁸ Age, s.134-135.

3.1.2.4. Bireysel Temalar

Arif Nihat Asya'da toplumsal ve millî hususiyetlerin varlığının yanında bireysel konulardaki temayülü de şairin edebî niteliğini oluşturan önemli bir noktadır. Aşk, ayrılık, keder, anne sevgisi, anne özlemi gibi konular Arif Nihat Asya'nın bireysel cepheli şiirinin asıl özelliklerini oluşturur. "*Vasiyet*" başlıklı şiir, şairin bireysel psikolojisini ortaya koyan bir niteliktedir.¹⁹⁹ Şiir 9 beyitten oluşmuştur. Şiir, şairin bireysel yoksunluklarını ve özlemlerini içerir. "Derin kazın, geniş tutun/Sağlam dursun, muhkem olsun." mısralarıyla bir mezarı betimler gibi öz ruhunu betimlemesi şiirin başlığı ile uyumlu bir nitelik taşır.

"Bırakın yine üstümü örtecek el annem olsun." mısrasıyla şairde her zaman var olan annesizlik duygusu ön plana çıkar. Bu duygu, 4. beyte kadar devam eder. Şair mezara yönelik tasvirini devam ettirir. Kurtlar-kuşlar gibi ölümle özdeşleştirilen varlıklara gönderme yapar. Kurtlara kuşlara hakem rolü biçilir. 6. beyitten 8. beyte kadar şair, kendini içsel bir beraate tâbî tutar. "Yalanını bulamazlar alnında leke olmaması, kitabının yaprakları yuvam, yurdum, ülkem olsun." diyerek kendi cennetini inşa eder. Son beyitte bu tavır aynen devam ettirilir.

Ağıt başlıklı şiirde şair kendi çocukluğuna döner.²⁰⁰ O çocuğun ağzından yetişkinlik zamanına seslenir. Şairin burada yaptığı çocukluğuna bir seyahattir. Ancak bu seyahat kendi içinde sade ve saf bir melankoliyi barındırmaktadır. Şiir dört kıtadan oluşmaktadır. İlk kıtada şair kendi çocukluğunun hâlini okuyucusuna sunar. Daha ilk mısradan Arif Nihat Asya'da var olan hüznü ortaya konulur:

"Acıklı şeyler söylemek için/Büyüdü çocuk, dillendi." Ayrıca öksüzlükten gelen ilgiye muhtaç olma durumunu, çeşitli durumlarla açık eder:

"Açtı göklere avucunu/Yıldızlardan ışık dilendi."

Burada *yıldız* annenin yerini tutan ikinci dördlükte de aynı imgenin tahkiyesini görmekteyiz. Anne memesi, kucak, oyun, oyuncak gibi kavramlar kullanılmış ancak bunlardan yoksun olduğunu da belirterek kendisinde var olan annesizliğini iyice belirtmiştir. Üçüncü kıtada ise var olan annesizliğin kendisinde yarattığı psikolojik ve insanî belirtileri sıralar. "Arif Nihat Asya henüz 7 günlükken babasını kaybederek yetim kalır ama daha sonra trajik olanı, annesinin de yine 3 yaşındayken bir başkasıyla evlenmesi bu evlilikle

¹⁹⁹ Arif Nihat Asya, *age*, s.19-20.

²⁰⁰ *Age*, s.23-24.

birlikte onu tam 43 yıl görememesidir.”²⁰¹ *Aldılar gönlünü elinden*. mısrası başlı başına bu psikolojik tasavvurun somutlaştırılmasından başka bir şey değildir. Son mısrada şairde var olan umutsuzluğu daha da artıran bir hal söz konusudur. *Kalbinin kırıkları elini kanattı*’ mısrası bu yönden fikrimizi somutlaştıran bir noktadır. Arif Nihat Asya’nın öksüzlüğü şairin psikolojisini etkileyen belki de en önemli hususiyetlerin başında gelir. Çünkü çocukluğundan başlayarak bu trajedi devam etmiştir.

Nimetler isimli şiirde ise baştan sona hikâye edici bir anlatım tercih edilmiştir.²⁰² Şiirde ikilemelerle anlam gücü pekiştirilmeye çalışılmıştır. (*Ellerim ellerim, nimetler nimetler*) Şair şiirde coşkudan ziyade sakinliği, kibirden ziyade tevazuyu yeğlemiştir. Bazı objelerle bazı objeleri paralel bir anlam çerçevesinde oluşturmuştur. Örnek olarak *ihtiyar el-asa*, *Sırt-aba*, *padişah-taç* gibi. Şair şiirde baştan sona bir ölçülülüğü tercih eder. Şiirin nakarat kısmında da bu ölçülülük vurgulanır:

“Nimetler, nimetler... Dişime göre! /Yuvalar yuvalar.../Kuşuma göre!” Şiirin nazım birimi benttir. Şiir bir ihtiyarın iç muhasebesini andırır gibidir: “İyi sayılıyım yaşıma göre.” mısrası bu iç muhasebenin bir yansıması olarak düşünülebilir.

Aşk başlığını taşıyan şiir 5 beyitten oluşan kısa bir şiirdir.²⁰³ İlk beyitte ev-aşk arasındaki münasebete vurgu yapılır. Bu münasebeti ebced hesabına göre aşk ve ev kelimelerinin aynı rakamlarla ebcede göre yazılmasıyla ortaya konulur. Sonraki mısrada aşkın himayesinin Allah’a ait olduğunu da belirterek aşka ulvî ve ilahî bir vasıf yükler ve böylece aşkı beşerî zayıflıktan ve noksanlıktan kurtarır, ilahî bir muhkemliğe ulaştırılmasını böylelikle amaçlar.

Şair ikinci beyitte aşk için fedakârlığa değinir. Aşkın asıl amaç olduğunu belirtir. Sonraki beyitlerde aşkın ve güzelliğin edebî şahsiyetlerine gönderme yapar: *Elif*, *Ash*, *Leyla* gibi. 4.ve 5. Beyitte ise aşk, güzel bir hikâye olarak betimlenir. Tatlı tatlı dinlenip sonsuza dek sürecek bir hikâye olarak kabul edilir.

“*Güfte*” başlığını taşıyan şiir, bir kız için yazılmıştır.²⁰⁴ İki kıtadan oluşan şiir basit ama yüksek lirizm gibi bir niteliğe sahiptir. Şiir ilk mısradan başlayarak tasvire dayanan bir

²⁰¹ Saadettin Yıldız, *Arif Nihat Asya’nın Şiir Dünyası*, MEB Yayınları, İstanbul 1997,s.16-31.

²⁰² Arif Nihat Asya, *age*, s.46-47.

²⁰³ *Age*, s.44.

²⁰⁴ *Age*, s.58.

coşkunluğu sergiler. Tezatlardan yararlanan bir şiir oluşturulmuştur. Gölge-ışık, esmer-beyaz- gibi zıt kavramlar ilk mısrada kullanılarak bir anlamsal güç meydana getirilmek istenmiştir. Şiir nidalarla bir dinamizm kazanır: “Ey tatlı kız sen topraktan yaratılmış olamazsın.” Bu mısra birinci ve ikinci dördlüğün sonunda da aynen geçer. Divan edebiyatındaki şarkı nazım şeklini hatırlatır. İkinci dördlükte abartılı benzetmeler söz konusudur dev kucağı gibi. Şiir genel olarak lirizm yönünden zengin ancak sıradan bir şiir olarak kabul edilebilir.

3.1.2.5. Kültürel Temalar

Arif Nihat Asya şiiri, aynı zamanda kendisinde büyük bir kültürel birikimi de barındırmaktadır. Arif Nihat Asya, Türk-İslam kültürünün şiirinde estetik bir öge olarak çok başarılı bir şekilde kullanır. Onun şiiri kaba sofuluğun veya softalığın şiiri değildir. Onda İslam kültür ve medeniyeti bir ahenk, bir üslup şaheseri olarak ortaya çıkar. Ele alınan mevzular Arif Nihat Asya’nın şiirinde sağlam bir estetizm barındıran bir nitelikte olduğu söylenebilir.

Şeb-i Ârus başlığını taşıyan şiir yukarıda zikrettiğim düzlem doğrultusunda yazılmış bir nitelik taşır.²⁰⁵ *Şeb-i Ârus* Mevlana’nın ölüm gününü sembolize eder. Farsçada *Düğün Günü* anlamına gelen bir tamlamadır. Mevlana öleceği günü, düğün günü olarak kabul eder. Çünkü öldüğü zaman rabbine kavuşacaktır.

Şiir tek dördlükten oluşur. Yıkanmayı, tabutlanmayı cülusa çıkmak gibi görür. Sonrasında kendi ölüm yıldönümünde de anılmayı, hatırlanmayı arzu eder. Şair, Mevleviliğe var olan eğilimini bu kısa şiirle de olsa açık etmiştir. Kendi ölümünü dahi Mevlevilik sembolü üzerinden imgelemiştir.

Mevlana başlığını taşıyan şiir, Arif Nihat Asya’nın Mevlevilik eğilimini ortaya koyan şiirlerden bir diğeridir.²⁰⁶ Şiir 13. beyitten oluşmuştur. Bu şiir bir Mevlana övgüsü niteliği taşımaktadır. Arif Nihat’ın tasavvufi yönünü ortaya koyan şiirlerden biri olması hasebiyle önem arz eder. Mevlana’yı bir pir, bir yol gösteren, manevî bir sultan olarak telakki eder. İlk beyitte Mevlana’nın sabırlı yönüne dikkat çekilir. 3. beyitte ise bu zikrin bir fikir halini alması ele alınır. 4. beyitte Mevlevilik terimlerinin kullanımı ağır basar. 5. beyitte ariflerin övgüsü yapılır. 6. beyitte gönül eri olduğunu söyler. 7. beyitte gül-bülbül sembolü

²⁰⁵ Age, s.7.

²⁰⁶ Age, s.11.

kullanılır. 8. beyitte ise onun duygu ve fikri birbirine başarıyla mezceldiğinden bahsedilir. 9. beyitte şiirde var olan coşkunkluk şair tarafından sahiplenilir. Şairi bir heyecan sarar. 10, 11, 12, 13. beyitlerde ise Mevlana'nın övgüsü yapılarak şiir sonlandırılır. Mevlana her türlü basitlikten ve yavanlıktan münezzehtir. Mevlana'da derin bir aşk olduğuna inanılır. Bu aşk güzelliklerle doludur. Gül ve bülbül, Mevlana'dan nasiplenmiştir şaire göre. Arif Nihat Asya, bu aşamada klasik Türk edebiyatı mazmunlarına başvurur. Mevlevilerin semahı şairin gözünde bir düğün gibi görülmektedir. Şiirde *ney, kudüm, teşbih, bende* gibi tasavvufi öğelerden de bahsedilmiştir.

Ayasofya başlığını taşıyan şiir, Arif Nihat Asya'nın kültürel vasıflar taşıyan şiirlerine bir örnektir.²⁰⁷ Onda hem İslamî kültür hem Türk kültürü birbirini tamamlayan ve birbirine değer katan bir niteliktedir. Ayasofya şiiri, Ayasofya'nın müze olmasına bir tepkidir. Şiir tek dörtlükten oluşur. Şiirin hikâyesi bir Rum dergisinde Rumların Ayasofya'yı minaresiz resmetmesine yöneliktir. Şair bu duruma içerlenir ancak şunu da eklemekten edemez: "Kızmaya hakkınız yok ezan sesi olmayan camide minarenin kim demiş lüzumu var?" Ezan sesi olmayan Ayasofya'yı Müslüman saymaz ve bu yüzden tepki olarak minareyi de gerekli bulmaz. Bu husus Ayasofya'nın camiden müzeye çevrilmesine bir tepkidir.

Arif Nihat Asya'nın tasavvuf kültürüne yönelik derin bir alakası ve muhabbeti söz konusudur. Bu alaka kimi zaman Mevlana'nın şahsiyetinde ortaya çıkar kimi zaman da Yunus Emre'nin şahsiyetinde ortaya çıkar. Şiir tek dörtlükten oluşan bir yapıdadır. Şiir *Çarpamak* başlığını taşır. Şiir, Yunus Emre'nin yerilmesine bir cevap niteliği taşımaktadır. "Kuşkusuz ki gerçek aşka ulaşmış bir şairdir Yunus Emre. Onun aşktan bahseden şiirlerinde Türkçenin, sevinç kelimeleriyle gülen yüzüyle, berraklığıyla ışıdığını fark edebilmekteyiz."²⁰⁸ Bu eleştirilerin Yunus'un manevî duvarını yıkamayacağını belirtir. Yunus Emre'ye yönelik yapılan eleştirilerin o başlığını taşıyan şiir tek beyitten oluşur. Türk halk şiirinin büyük ismi Âşık Veysel'in ağzından aktarılmıştır. "Âşık Veysel asrımızda yetişen mühim âşıklardan biri, şiirinde, ezgisinde kendine has bir tarzı var, mızrabını vurduğu anda *Bu Veysel* dedirten bir tarz olduğu muhakkaktır."²⁰⁹ Âşık Veysel'in âmâ oluşuna, görme engelli olmasına gönderme yapar: "Dünyada görmüyordum/Ahirette göreceğim." der. Sonuç olarak Arif Nihat Asya'da

²⁰⁷ Age, s.11.

²⁰⁸ Cemal Kurnaz, age, s.10.

²⁰⁹ Age, s.412.

kültürel temalar Türk halk kültürü ve İslam kültürü şeklinde ortaya çıkmıştır. Özellikle Mevlevilik ve tasavvuf Arif Nihat Asya'nın şiir kültürünü büyük ölçüde şekillendirir.

3.1.3. Dil ve Anlam

3.1.3.1. Telmih

Dil ve anlam açısından Arif Nihat Asya şiiri zengin bir altyapıya sahiptir. Söz sanatları Arif Nihat Asya'nın şiirine etkili ve derin bir şekilde nüfuz etmiş, onun şiirini ileri bir kerteğe taşımıştır. Arif Nihat Asya'nın şiiri bir şekil şiirinden çok anlam şiiri olarak kabul edilebilir.

Ses ve Toprak adlı kitapta göze çarpan bazı telmihî unsurları örnek mahiyetinde ele alıp belirteceğiz. *Şeb-i Arus* başlığını taşıyan şiir, başlığından başlayarak telmihî bir vaka üzerinde durulur.²¹⁰ Bilindiği üzere *Şeb-i Arus* Mevlana'nın ölüm gününü düğün günü olarak tanımlamasıdır. Mevlana'ya göre ölüm günü Allah'a (sevgiliye) ulaşılan gündür. Dolayısıyla düğün günüdür. Şiirde de bu anlayış zikredilir ve şair kendi ölüm gününü de *Şeb-i Arus* olarak kabul eder. "İslam'ın temel prensipleri yahut öğretileri her şeyden önce Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şerifler üzerine kuruludur."²¹¹ Arif Nihat Asya'nın tasavvuf anlayışında Kur'an ve Peygamber aşkı önemli derecede kendini belli eder.

Naat başlığını taşıyan şiirde de telmihî karakter göze çarpar.²¹² Naat, kaside nazım şeklinin bir türü olup peygamberimiz Hz.Muhammet (S.A.V)'ı öven, yücelten bir nitelik taşımaktadır. Şiirde Havva ve Âdem arasındaki ilişkiye göndermeler bulunmaktadır.(3.ve 4. Beyit).7.beyitte *Miraç Gecesi*'ne gönderme yapılır. *Hatem-i Enbiya* ifadesi ile kastedilen Hz.Muhammet (S.A.V.)'dir. 6. beyitte "ikra" kelimesi ile ilk vahye işaret edilir. *Alak Suresi*'nin ilk âyeti olan *ikra* oku anlamına gelir.

Aşk başlığını taşıyan şiirde de tarihi şahsiyetlere göndermeler söz konusudur.²¹³3.beyitte Aslı ve Leyla üzerinden telmihî göndermeler söz konusudur. Aslı, Kerem ile Aslı halk hikâyesinin kadın kahramanıdır. Kendisi için Kerem sağlam dişlerini bile çektirmeyi göze alır. *Leyla ile Mecnun* hikâyesinden gelen bir telmihî unsurdur. Beşerî aşktan ilahî aşka geçişin sembolünü ifade eder. Bu hikâye Arap edebiyatı kökenlidir.

²¹⁰ Arif Nihat Asya, *age*, s.7.

²¹¹ Muhammet Hamidullah, *age*, s.45.

²¹² Arif Nihat Asya, *age*, s.8-9.

²¹³ *Age*, s.44.

3.1.3.2. Mübalağa

Belki de bir şiir metninde en çok söz konusu olan dil ve anlam unsuru mübalağalı ifadeler olsa gerektir. *Tatlar* başlığını taşıyan şiirin ilk beyitinde geçen: “Sarı saçlarda şafak/Dudaklarda gurub.” mısrası bir mübalağa örneği olarak kabul edilebilir.²¹⁴

Yatak başlığını taşıyan şiirde de mübalağalı unsurlar söz konusudur.²¹⁵ “Tenler görürdün köpükten.” mısrası kendinden abartılı ifade barındırmaktadır. “Denizkızı” başlığını taşıyan şiirde de abartılı unsurlar vardır: “Ey yolcu, yosundan ve köpükten giyimin.” ifadesi abartılı bir anlam taşımaktadır.²¹⁶ Şair hayali bir unsur üzerinden hikâyesini anlatır. Şiir, çok bilinen mitolojik bir varlık olan denizkızına gönderme yapar. Denizkızını vasıflarken “Bilinmeyen çağlardan geldin.” diyerek denizkızının mitolojik ve düşsel özelliklerini belirtmek ister. Denizkızı bir yolcu olarak vasıflanır çünkü şair onu ebedî bir dost olarak görmez. Gelip geçici olarak niteler.

3.1.3.3. Teşhis ve Tekrir

Doğum başlığını taşıyan şiirde teşhis sanatına örnek sayılabilecek ifadeler söz konusudur.²¹⁷ Bilindiği üzere teşhis, insan dışı varlıklara insanî özellikler verme sanatıdır. Kişileştirme olarak da ifade edilebilir. “Sen de dillenip dallara de ki.” mısrası dalların insanî bir özelliğe büründüğünü ortaya koymaktadır. Şiirde bir annenin çocuğu hakkındaki düşüncelerini, isteklerini, endişelerini, sevincini, hayretini görmektedir. İlk beyitten başlayarak bir anne şefkati kendini açık eder. 2. beyitte bebeğine nazar degeceği korkusu anneyi kaplamaktadır. Doğum yapan anneler bebeklerini yakınlarından bile saklamaktadır. Bu husus bu minval açısından yorumlanmalıdır. Nazar ve kem göz, anneleri bir telaşa sevk eder. “Evimizin duvarları, döşemeleri/Ninni dinleyecek yarın.” beyitiyle duvarlara, taşlara dinleme özelliği verilmiştir. 3. beyitte ise anneyi tatlı bir heyecan sarmaktadır. Diğer beyitlerde anne, bebeğinin büyüdüğünü tahayyül eder. Duvarlar, taşlar söylenilen ninnilere şahit olacaktır şeklinde düşüncelere kapılır. Bu şiirde Arif Nihat Asya’nın annesine duyduğu derin hasretin izleri vardır. Anne sevgisi, öksüzlüğün verdiği acı, bu şiirde kendini apaçık bir şekilde belli etmektedir. Annesizliğin getirdiği bu acı şairin bilinçaltını

²¹⁴ Age, s.48.

²¹⁵ Age, s.60.

²¹⁶ Age, s.67.

²¹⁷ Age, s.75.

şekillendirmiş, edebî metinler vasıtasıyla bu acının dışavurumuna imkân sağlanmıştır. Şair annesizliğinden gelen buruk bir lirizme sahiptir.

Ses başlığını taşıyan şiir, teşhis özelliğini taşıyan mısralara sahiptir: “Bir şarkı söyle ey ses/Bir şarkı söyle içten.”²¹⁸ beytiyle ses kavramına insanî özellikler verilmiştir. *Edirne* başlığını taşıyan şiirde de teşhis niteliğinde ifadeler söz konusudur.²¹⁹ Sayfa 82’deki beyitlerde bu husus örneklenebilir:

“Hiçkırıklar var boğulmuş/Çeşmeler var ağlamaklı

Talihsiz Edirne sanki /Yanıkışla da cezalı.”

Bir çobandır boynu bükük/Tunca’ya düşmüş kavalı.” mısralarıyla Edirne’ye kişileştirme vasfı kazandırılmıştır. Ses başlığını taşıyan şiirde tekrar sanatının özelliğini taşıyan ifadeler mevcuttur.²²⁰ Bilindiği üzere tekrar, herhangi bir kelimeyi ve kelime grubu tekrar ederek anlamsal bir güç yaratmayı amaçlayan sanattır.

Ele aldığımız şiirde tekrar özelliği nakaratla sağlanmıştır. İki yerde “Bir şarkı söyle ey ses/Bir şarkı söyle içten.” beyti nakarat olarak tekrar edilmiştir. Sayfa 100’de yer alan ve *Avşa* başlığını taşıyan şiir için de nakarata dayanan bir tekrar ifadesi söz konusudur: “Dileğim şu ki bana-ömrümce-ya dudaklar/Ya memeler dolusu şarap gelsin Avşa’dan.” beyti nakarat olarak kullanılmış ve bir ahenk sağlayıcısı olarak gözlemlenmiştir.²²¹ “Fatih Köprüsü” adlı şiirde de nakarat kullanılarak tekrar sanatının anlamsal gücünün ön planda tutulduğunu görmekteyiz.²²²

3.1.3.4. Nida

Nida seslenme anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Dil ve anlam unsuru olarak söz sanatlarındaki kullanım alanı ise seslenme ve ünlem duygusu taşıyan ifadeler kullanılarak anlamsal bir güç ve incelik oluşturmak demektir. *Ey, ah, oh, hey* vb. gibi ifadelerle buna örnek teşkil edebilir.

²¹⁸ Age, s.76.

²¹⁹ Age, s.79-83.

²²⁰ Age, s.76.

²²¹ Age, s.100.

²²² Age, s.112.

Bu sanata örneklerini ele alacak olursak sayfa *Fatih* başlığını taşıyan şiirden başlayabiliriz.²²³ Şiirde İstanbul'un fethi ve Fatih Sultan Mehmet konu edinilmiştir. "Haydi! Dağdan aşırılsın gemiler/Ki fetih bekleyemez medde kadar." Bazı kelimeler bağlamsal olarak ünlem değeri ve seslenme değeri taşıyabilir. Bu, o kelimenin cümle içinde nasıl kullanıldığına bağlı bir durumdur. Bu beyitte de "haydi" kelimesi ünlem değeri taşır ve nida sanatı olarak kabul edilebilir. Bu kelime, mısranın okuyucusunu harekete geçiren bir işleve sahiptir. Okuyucusunu bir duygunun veya eylemin içine çeker. Şair, İstanbul'u fetheden II. Mehmet'in şöhretinin artıp çoğalmasını arzu eder. Bu şöhret yayıldıkça düşman Bizans da küçülecektir. Mehmet Han'ın ismini reddetmeyi hadsizlik sayar. II. Mehmet'i İstanbul'u fethetmesinden ötürü kutlu ve yolu mütemadiyen açık bir hünkâr olarak telakki eder.

O başlığını taşıyan şiir bir Mustafa Kemal Atatürk övgüsüdür.²²⁴ Bu şiirde nida sanatını klasik ah, vah, hey gibi ünlem kelimeleriyle değil de kelimenin bağlamından kaynaklanan nida sanatını tespit etmekteyiz. Örneğin *Allah Allah* ifadesi şaşırma anlamına da gelebilir, kızgınlık da belirtebilir, sevinç duygumuzu da yansıtabilir. Bu durumda *Allah* kelimesi bağlamsal olarak ünlem değeri kazanabilir. Şiirde bu tarz ünlem ve nidalara örnekler vardır: "Beklettiğin yeter bizi... Kalk artık!"

"Kalk Mustafa Kemal! ...Dedik ağladık." Koyu olarak belirtilmiş yer ünlemsel bir değere sahiptir ve nida sanatı olarak kabul edilebilir. "Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı Devleti'nin ardından gelen, ondan karakter icabı olarak ayrı kabul edilemeyecek bir niteliktedir."²²⁵ Şair, Atatürk'e olan sevgisini çok kesif ve samimi bir şekilde ifade eder. Atatürk'ün ölümünden duyduğu derin üzüntüyü hiçbir riyaya ve mübalağaya bulaşmadan tevazu içinden ifade eder. Ayrıca şiirde nakarat kısmının kullanılması şiirdeki matem havasının yoğun bir şekilde okuyucuya verilmek istenmesinden ileri gelir. Dizeler "ağladık" yüklemiyle tamamlanır. Bu durum şairin vermek istediği matem havasının belirgin kılınmak istenmesinden dolayıdır. Bayrak, kılıç, yurt, hilal, yıldız gibi hususiyetleri Atatürk için yakılan ağıta ortak eder. Böylece ağıta millî bir lirizmi dâhil etmiş olur.

²²³ Age, s.113-114.

²²⁴ Age, s.117-118.

²²⁵ Age, s.79.

Cumhuriyet başlığını taşıyan şiirde de nida, seslenme işlevi gören ifadeler mevcuttur.²²⁶ Şiirin “Sevgilisi oldun ey Cumhuriyet.” mısrasındaki ey ünlemi nida değerini taşımaktadır.

3.1.3.5. İstifham

Bilindiği üzere istifham sanatı soru yoluyla anlamı kuvvetlendirmek için yapılan edebî sanattır. Sorulan sorulara yönelik herhangi bir cevap beklenmez. Tek amaç bir anlam inceliği yaratmaktır. Arif Nihat Asya’nın *Şandör Petöfi* başlığını taşıyan ve 126. sayfada yer alan şiir, dört dörtlükten oluşmuş bir yapıdadır. ‘Macar lirik şair, ulusal kahramanı Sándor Petöfi 1 Ocak 1823'te Kiskoros'te doğdu, 31 Temmuz 1849'da Segesvár 'da öldü. Asıl adı Aleksandr Petrovics'tir. Ülkesindeki toplumsal adaletsizliğe ve Habsburg hanedanı egemenliğine başkaldırdı. 15 Mart 1848 ayaklanmasına Peşte gençliğinin önderi olarak katıldı. *Haydi, Macar, Uyan* adlı şiiri Macar Devrimi'nin simgesi oldu. Petöfi, Macaristan'a giren Çarlık askerleriyle savaşmak için yeniden orduya döndü, binbaşı rütbesi ile Segesvár 'da savaşırken öldü, ölüsü bulunamadı.’²²⁷ Petöfi yüksek bir kahramanlık örneği sergilemiştir. İlk dörtlüğün son mısrası istifham sanatına örnektir. ‘Bilmem Macaristan, -Petöfi’yi-Hâlâ-görebiliyor mu rüyasında?’ mısrası açık bir istifham örneği olarak kabul edilebilir.

Ahmet Kutsi Tecer başlığını taşıyan şiirde de istifham örneği vardır.²²⁸ 12 beyitten oluşan şiirin 6. beyitinde buna örnek kullanımlar görülebilir: “Yoksa artık uhrevîlerden misin ?” Aynı beyit şiirin son beyiti olarak da karşımıza çıkmaktadır. *Mihrican* başlığını taşıyan ve tek beyitten oluşan şiirde de istifham örneği vardır:

“Söyle neden icap etti ey güzel isim Mihrican

Bir kız adı olmak varken bir fırtına adı olman? “²²⁹

3.1.3.6. İrsal-i Mesel

İrsal-i Mesel sanatı atasözlerinin ve deyimlerin kullanıldığı sanat olarak karşımıza çıkar. ‘Kız Kaçırarak’ başlığını taşıyan şiirde kullanılan *ecel şerbeti içmek* ölüm anlamına gelen ve sıkça kullanılan bir deyimdir.²³⁰

²²⁶ Arif Nihat Asya, *age*, s.119-120.

²²⁷ *Macar Şair ve Kahramanlar*, <http://macarsiir.blogspot.com.tr/2012/06/agac-olurum-eger-agacn-cicegi-isen.html>, (ET:24.12.2017.).

²²⁸ Arif Nihat Asya, *age*, s.127-128.

²²⁹ *Age*, s.157.

²³⁰ *Age*, s.191.

3.1.3.7. Teşbih-i Belîğ

Bingöl Ağıtı başlığını taşıyan şiirde teşbih-i belîğ sanatı vardır.²³¹ Güzel benzetme olarak da çevrilebilen bu sanat, benzetme sanatları arasında şairlerce en çok tercih edilen bir niteliğe sahiptir. Tam bir teşbih, benzeyen, benzetilen, benzetme edatı ve benzetme yönünden oluşmaktadır. Ancak teşbih-i belîğ ise benzeyen ve benzetilen unsurlarından meydana gelir.

Söz konusu şiirde, ikinci mısırda, “dağ gibi oğlum.” ifadesi ile teşbih-i belîğ sanatı yapılmıştır. *Tatlar* başlığını taşıyan şiir ilk mısrasında sarı saçlar şafağa benzetilip gurub vakti ise al dudaklara benzetilmiştir.²³²

3.1.3.8. İstiare

Münadi başlığını taşıyan şiirde istiare sanatına örnekler vardır.²³³ Bilindiği üzere istiare, benzeyen ve benzetilen unsurlarından sadece birinin kullanıldığı sanattır. İstiare Arapça kökenli bir kelime olup Türkiye Türkçesinde eğretileme olarak da zikredilmektedir. Ancak edebî dilde daha çok istiare tabiri tercih edilir.

Şiirin 8. beytinde kapalı istiare sanatı yapılmıştır.

“Ağlasın ardımızda, bir mevsim

Hıçkırıp çeşmeler şadırvanlar.”

Mevsim, şadırvan, çeşme burada ağlayan, hıçkıran bir insana benzetilmiş ancak benzetilen unsur olan “insan” mısırda yer almamıştır. Sadece benzeyen kullanıldığı için kapalı istiare yapılmıştır. Eğer sadece benzetilen unsur kullanılsaydı açık istiare sanatı yapılmış olurdu.

3.1.3.9. Tenasüp

Aralarında anlam bağıntısı olan kavramları birbirlerini hatırlatacak şekilde bir arada kullanmaktır. Sayfa 48’de yer alan ve *Tatlar* başlığını taşıyan şiirin ilk iki beyti tenasüp sanatına ait kullanımlar vardır:

Sarı saç > Şafak

Dudak > Gurub vakti

²³¹ Age, s.39.

²³² Age, s.48.

²³³ Age, s.38.

Kaynak suyu >bardak şurup

Kelimeleri arasında uygunluk arz eden bir yapı söz konusudur.

Sanat şiiri de buna örnek kabul edilebilir: *Mermer-Saray/ Kamış-Ney /Mesafe-En/ Bayrak-ay*.²³⁴ Yukarıda verilen kelimeler arasında tenasüp sanatı söz konusudur diyebiliriz. “Arif Nihat Asya’nın ‘*Sanat*’ şiiri hem Platon hem de Aristo mimesisine örnek teşkil edecek niteliktedir.”²³⁵ Arif Nihat Asya *Sanat* şiiriyle nesneye yönelik çıkarımlarını gayet başarılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Nesne, *Sanat* şiirinde dönüşeceği kıvamı bulur. Sanatın bir taklit ürünü olduğu varsayılsa bile taklit için dahi belli bir yetkinlik ve kabiliyet şart olsa gerektir. Taklit bu yeteneğin üzerine ortaya çıkar. Sanat bir yeniden yaratma, oluşturma, orijinalite üretme meselesi ise yine yetenek bunda başat faktör olarak kabul edilmelidir. Arif Nihat Asya söz konusu benzetmelerle okura sanat hakkında açık ve net fikirler kazandırmaktadır.

3.1.4. Söyleyiş (Ahenk Unsurları)

Arif Nihat Asya’nın şiiri anlamsal bir zenginliği kendinde barındırdığı gibi aynı zamanda ritmik ve fonetik bir çabanın ürünü olarak da göze çarpmaktadır. Arif Nihat Asya’nın *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* isimli eserindeki ses zenginliği ve kafiye ustalığı “*Ses ve Toprak*” adlı eserinde de devam etmektedir.

3.1.4.1. Kafiye

3.1.4.2. Redif

Şeb-i Arus adlı şiirde kafiye ve redifin oluşturduğu ahenk açık bir şekilde gözlemlenmektedir.²³⁶ *Cülus-Arus* kelimeleri arasında tam kafiye vardır, -umuza eki ise redif olarak kullanılmıştır.

Naat başlığını taşıyan şiir, divan şiiri kültüründen beslendiği için ritmik unsurları bakımından fonetik zenginliği daha belirgindir.²³⁷ *Meltem, tevem, hatem, âdem, hürrem, mülhem, mahrem, âlem, matem, ekrem* kelimeleri arasında çift ses benzerliği oluşmuştur. Genelde Arif Nihat Asya’nın kafiye seçimi ya tam kafiye ya da zengin kafiye yönünde

²³⁴ Age, s.145.

²³⁵ Ali İhsan Kolcu, **Edebiyat Kuramları: Tanım-Tahlil-Tenkit**, Salkımsöğüt Yayınları, İstanbul 2011, s.16.

²³⁶ Arif Nihat Asya, **age**, s.7.

²³⁷ Age, s.8-9-10.

olmaktadır. *Olan* kelimesi ise kelime halinde redif olarak kullanılmış olup kafiyeden doğan ritmi daha da yükseltmiştir.

Mevlana başlığını taşıyan şiirde de dış özelliklerin âhenk unsuru olarak belirleyici olduğu açıktır.²³⁸ *Şükür, zikir, fikir, nezir, kadir, hayır, şiir, neşir, seyir, bedir, emir.* kelimeleri birbiriyle tam kafiye biçimiyle kafiyelenmiştir. Burada dikkati çeken nokta kafiyenin ardından kelime halinde redifin kullanılması ve okuyucuda daha yüksek bir fonetik zenginlik oluşturmak arzusudur. *Etmek* yardımcı eylemiyle birlikte *de* bağlacının ve ‘‘gitti’’ eyleminin beraber kullanılmasıyla *etti de gitti* söz öbeği kelime halinde redif olarak kullanılmıştır.

Münacât başlığını taşıyan şiirde de kafiyenin kullanılışından doğan fonetik bir zevk söz konusudur.²³⁹ Özellikle Arapça kökenli kelimelerin şiiriyetinden faydalanarak yapılan bu tercih, aynı zamanda fonetik zenginliğin oluşmasına vesile olmuştur diyebiliriz. *İnhidâ, ibtidâ, cüdâ, nidâ, hüdâ, sedâ, gıdâ, müdâ* kelimeleri arasında -dâ sesinden kaynaklanan ses uyumu vardır ve böylelikle zengin kafiye oluşmuştur. Düzeltme işareti kullanıldığı için -a sesi çift ses olarak kabul edilir. Bu sebeple ‘‘dâ’’ sesi zengin kafiyedir. Bu kelimelerden sonra gelen ‘‘-mız’’ eki ise redif görevindedir. 4.dörtlükte ise *tanıdık/sardık* kelimeleri arasında üç ses benzerliği vardır. Zengin kafiye meydana gelmiştir. 5. dörtlükte ise ‘‘r’’ sesi yarım kafiye meydana getirmiştir. 6.dörtlükte ise ‘‘-l’’ sesi ile yarım kafiye oluşmuştur.

Vasiyet başlığını taşıyan şiirde kafiye ve redifin yine ustaca kullanıldığını görmekteyiz.²⁴⁰ Muhkem/annem/çiğdem/hakem kelimeleri arasında tam kafiyeden kaynaklanan bir ses uyumu söz konusudur. Bu kelimelerden sonra ‘‘olsun’’ kelimesi kelime halinde redif görevini görmektedir. *Leke/fiske//ülke/gölge* kelimeleri arasında da tam kafiye söz konusudur. *M- olsun* söz öbeği ise redif görevinde kullanılmıştır.

Dilek Tepesindeki Yatır başlığını taşıyan şiir üç beyitten oluşur. *Alır/yatır* kelimeleri arasında tam kafiye vardır.²⁴¹ *Çarpmak* başlığı altında Yunus Emre’yi konu edinen ve tek dörtlükten oluşan şiirde de kafiye ve redifin varlığına işaret edebiliriz. -Ar lar tam

²³⁸ Age, s.11-12-13.

²³⁹ Age, s.16-17-18.

²⁴⁰ Age, s.19-20.

²⁴¹ Age, s.33.

kafiyedir, -ım ise redif görevinde kullanılmıştır.²⁴² Şairin bazı şiirlerinde kafiye yerine sadece redifin kullanıldığı da görülmektedir *Bilmece* başlığını taşıyan şiirde de bu durum söz konusudur.²⁴³ *Duyan/anlayan/olmayan*'' kelimelerinde -an eki aynı görevdedir. Yani sıfat fiil eki olarak kullanılmıştır. *Aşk* başlığını taşıyan şiirde de kafiye ve redifin ritmik zenginliğini görmekteyiz.²⁴⁴ *Himaye/gaye/feraye/nihaye* kelimeleri arasında zengin kafiye ilişkisi söz konusudur. *Dedik* kelimesi ile redif yapılmıştır. Sayfa 49'ta yer alan ve *Taç* başlığını taşıyan şiirde sadece ritmik ve fonetik hususiyetlerin sağlanması için kafiye kullanılıp redif kullanılmamıştır. *Lale/hale/seyyale/istikbale* kelimeleri arasında zengin kafiye bağıntısı söz konusudur.

Arif Nihat Asya'nın şiirinde kafiye, ritmi sağlamada en önemli faktör olarak göze çarpmaktadır. Bundan dolayı onun şiiri anlamsal zenginliğin yanı sıra kafiyeden doğan fonetik bir özelliği de kendinde barındırmaktadır. *Eller* başlığını taşıyan şiirde de kafiye ve redife ait hususiyetler söz konusudur.²⁴⁵ *Kucak/durak* kelimeleri arasında tam kafiye vardır. -ladın eki ise redif görevindedir. İkinci dördlükteki kafiye hususiyetleri ise şunlardır: *belleri / diri /geri* zengin kafiye olarak karşımıza çıkar. 3. dördlükte ise yeni/geçeni/beni sesleri arasında üç ses benzerliğine dayanan zengin kafiye şeklinde ortaya çıkan bir uyum mevcuttur.

Güfte başlığını taşıyan şiirdeki kafiye hususları şunlardır: olamaz-yaramaz kelimeleri arasında ''maz'' zengin kafiyedir.²⁴⁶ Az-yaz kelimeleri arasında ise ''az'' sesi tam kafiyedir. Aynı şiirde cinaslı kafiyenin varlığı da söz konusudur. ''Yine de soğuk kışımı ısıtmaya yeten yazsın// Bu kadarcık yazdı yazan... Dahasını nasıl yazsın.'' beyitinde *yaz*' kelimesi 1. dizede mevsim anlamında kullanılmış, ikinci dizede ise eylem manasıyla kullanılmıştır.

Leyla'nın Şekvasıdır adını taşıyan şiirdeki kafiye hususiyetleri şunlardır: *Canân, gülistân, handân, perrân, rüyân, havvân, Zelihân, insân, Leylân, kurbân, nisvân, cân, puyân* kelimeleri arasında ''^'' uzatma işaretinden dolayı üç ses benzerliği yani zengin kafiye söz konusudur. Her beytin sonunda ''etmedin'' kelimesiyle kelime halinde redif

²⁴² Age, s.30.

²⁴³ Age, s.35.

²⁴⁴ Age, s.44.

²⁴⁵ Age, s.53.

²⁴⁶ Age, s.58.

oluşturulmuştur.²⁴⁷ Arif Nihat Asya bu yöntemi çokça kullanır, bunun sebebi ritmin daha da ileriye taşınması isteğidir. Bu husus Arif Nihat Asya’da bir ahenk yöntemi olarak kabul edilebilir.

Doğum başlığını taşıyan şiirdeki kafiye hususiyetleri şunlardır: *sarın, nazarın, uyarın, yarın*. Sarın ve nazarın kelimeleri arasında “’arın” sesinden dolayı zengin kafiye vardır, uyarın ve yarın kelimeleri arasında ise tunç kafiye vardır.²⁴⁸

Ülkü başlığını taşıyan şiirdeki kafiye hususları şunlardır: *Türkü, ülkü=kü*’ler tam kafiye. İkinci dördlükte ise yükü, dünkü, ülkü kelimeleri arasında “’kü” ekinden kaynaklanan tam kafiye söz konusudur.²⁴⁹ Üçüncü dördlükte ise çünkü ve ülkü kelimeleri arasında tam kafiye söz konusudur. Şair Arif Nihat Asya’nın kafiye bulmada, bunları ustaca yoğurmadaki ustalığı ele alıp incelediğimiz çoğu şiirde kendini göstermektedir.

Eserdeki iç ahenk unsurlarına vurgu, tonlama, alliterasyon, asonans gibi unsurları dâhil edebiliriz. Arif Nihat Asya’da muhkem olarak var olan ve sanatsal bir duyarlılığı da kendisinde barındıran şekilsel zenginliğin yanı sıra iç ahenk unsurlarını da olabildiğince içeren bir şiiriyetin varlığını da hissettirir.

Şiirde vurgu, daha çok dikkat çekilmek istenen ögenin kuvvetle söylenmesi olarak tanımlanabilir. Türk dilinde vurgu genellikle cümle sonundadır. Armoni dizeler arasındaki uyum olarak bilinir. İç ahengin belki de en önemli unsuru budur. Şiirin anlamından doğan ve şekilsel bir düzleme yayılan özelliğe sahiptir. Tonlama okunan bir metnin içinde duygu değişimlerini dikkate almaya denir. Aliterasyon, aynı sessiz harfin mısra içinde tekrar edilmesidir. Asonans ise aynı sesli harfin mısra içinde tekrar edilmesi olarak kabul edilebilir.

3.1.4.3. Asonans

3.1.4.4. Aliterasyon

Şeb-i Arus başlığını taşıyan şiirde de “s” sesi bütün dizelerde tekrar edilmiş ve alliterasyona dayanan bir armoni meydana getirmiştir.²⁵⁰ *Süslenip, cülus, sonra, arus*

²⁴⁷ Age, s.62-63.

²⁴⁸ Age, s.75.

²⁴⁹ Age, s.72.

²⁵⁰ Age, s.7.

kelimelerindeki -s sesi alliterasyon meydana getirmiştir. Vurgu unsuru açısından ise 1. mısranın sonunda ve 3. mısranın sonundaki tabut/kut kelimeleri arasında vurgusal bir ilinti vardır. Bu vurgusallık kafiye ile desteklenmiştir.

Naat şiirinin ilk beyitinde aliterasyon vardır: *sıkıntı, şurada, salavat*. -s sesi ile alliterasyon sağlanmıştır.²⁵¹ İkinci beyitte ise asonans söz konusudur: ‘*mabede, adıyla, tevem.*’ Kelimelerinde ise -e sesinin tekrarlanarak bir armoni meydana getirildiği gözlemlenmektedir. 4.beyitte -o sesinin tekrarlandığını görmekteyiz. 5. beyitte -ü sesi tekrarlanarak armoni meydana getirilmiştir: *Hürrem, ümmet.*’ kelimeleri arasında sessel geçirgenlik fazla olduğu için bir armoni meydana getirilmiştir. Bu durum -m ve -ü sesleri ile sağlanmıştır. 7. beyitte ise -l sesi ön plana alınmıştır: *Ala, gönül, la, visal, olan.* kelimeleri ile aliterasyon sağlanmıştır.

Mevlana başlığını taşıyan şiirde de alliterasyon açısından bazı örnekler söz konusudur.²⁵² Özellikle her beyitte -t sesi bir ahenk unsuru olarak ortaya çıkar: *Zikretti, şükretti, gitti, etti...* örnekleri gibi. Bu örneklerden yola çıkarak vurgu, Türkçe cümle yapısına uygun olarak kullanılmıştır diyebiliriz. 7. beyitte ise -d sesinin öne çıktığını görmekteyiz. İnşad, de, edecektir, dalından, evrad gibi kelimelerin barındığı aliterasyon unsurları içsel bir ahenk olarak vardır diyebiliriz.

Hızır başlığını taşıyan şiirde ise iç ahenk unsurları bakımından tonlamanın önemli bir yeri olduğunu söyleyebiliriz.²⁵³ Şiirde kısa ve uzun mısraların varlığı, seslerin duyguya göre alçaltılıp yükseltilmesini sağlamıştır diyebiliriz. Ünlemler ifadelerin kullanımından sonra tonlama daha keskin bir hâl alırken bunların dışında ve üç noktalı ifadelerde tonlama daha alçak daha soft bir perdede kendini gerçekleştirir.

Toprak adlı şiirde de -i sesinin bazı dizelerde tekrarlandığını söyleyebiliriz.²⁵⁴ “Ben yürürken çıtırptır konuşan./Günlerim, aylarım, yılım, toprak./Yatağım, yorganım, halım toprak/Katığım, ekmeğim, balım toprak.” mısralarında bir sıralama durumu sezilir. Anlamsal yakınlık bulunan bazı kavramlar(katık, ekmek, yatak, yorgan) şiirde anlamsal bir uyum meydana getirmiştir. *Arusiyye* başlığını taşıyan şiirdeki iç ahenk unsurları ise şunlardır:

²⁵¹ *Age*, s.8-9-10.

²⁵² *Age*, s.11.

²⁵³ *Age*, s.14-15.

²⁵⁴ *Age*, s.21.

saba, sema, sada, selam, Abdüsselam kelimeleri arasındaki alliterasyon iç ahenk unsurlarını oluşturur.²⁵⁵ -s sesi ile bu ahenk sağlanmıştır diyebiliriz. İkinci beşlikte ise -ur hecesi ön plandadır.

Buhur, nur, fener gibi kelimeler arasında bu husus göze çarpar. Üçüncü beşlikte ise -ar hecesi tekrar edilmiştir. *Kar, dar, uyarlar, olsalar* gibi kelimeler içinde -ar hecesi ile ahenk sağlanmıştır. *Ayasofya* isimli şiirde de -r sesinin tekrar edildiğini görmekteyiz. Çıkarmışlar, gördüm, bir, Rumca, dergi, kelimelerinde aliterasyon hadisesi söz konusudur.

Mihrap isimli şiirde ise asonans hadisesi vardır.²⁵⁶ Mihraba yönelsen sana mihrap açılır. Özellikle -a ünlüsü ile yapılan ahenk, asonansı meydana getirmektedir.

3.1.4.5. Tekrarlar

Münacât başlıklı şiirde bazı tekrar ifadelerine yer verilmiştir.²⁵⁷ “Şefaat Ya Resulullah.” ifadesi şiirin iki yerinde geçmektedir. Kısmî bir nakarat vazifesi görerek şiirin anlamını pekiştirme görevi yüklenmiştir.

3.1.5. Anlatım

Ses ve Toprak’taki şiirlere anlatım açısından baktığımızda birçok anlatıma ait birden fazla örnek bulunabilir. Şair Arif Nihat Asya’nın en önemli yönlerinden birisi de şiirlerinin yorumlanma zenginliğine sahip olmasıdır. Onun şiiri, tekdüze bir anlamsal duyarlılık barındırmaz. Arif Nihat Asya’nın şiiri yorumlandıkça başka yorumlara zemin hazırlayan anlamsal bir derinliğe sahiptir diyebiliriz.

3.1.5.1. Didaktik Anlatım

Şairdeki öğretici unsurlar Ziya Gökalp’teki gibi lirizmden uzak bir vasıf taşımaz. Şair bir mesajı karşı tarafa vermek istediğinde bile o mesaja az veya çok bir lirizm, bir duygusallık katar, şairdeki didaktik yön daha çok tarihî meselelerde kendisini gösterir.

Battal Gazi Türbesi başlığı taşıyan şiirde de tarihsel olayların kuru bir didaktizmle ele alındığı görmemekteyiz.²⁵⁸ Bu tek dörtlükten ibaret şiirde bile belli bir coşkunluğu yakalamayı amaçlar. Battal Gazi üzerinden Türk milletini gayrimedenî bulanlara yönelik

²⁵⁵ Age, s.25-26.

²⁵⁶ Age, s.31.

²⁵⁷ Age, s.16-17-18.

²⁵⁸ Age, s.32.

bir cevap niteliği taşır. Bu nitelik, Battal Gazi türbesi üzerinden sembolize edilir. Türbe üzerinden Battal'ın büyüklüğüne vurgu yapılmak istenir. Tek dörtlükten oluşan şiirde Battal'ın şahsında Müslüman Türk milleti ululanır, Haçlı zihniyeti ise tenkit edilir.

Ahsen-i Takvim başlığını taşıyan şiirde de dinsel bir öğreticilik söz konusudur diyebiliriz.²⁵⁹ *Ahsen-i Takvim*, Kuran-ı Kerim'de geçen bir tabir olup insanın en güzel zemin üzerine yaratıldığına karşılık gelir. Şair tek dörtlükten oluşan bu şiirinde de insan uzuvları üzerinden güzelliğin parça parça nasıl vücuda getirildiğini anlatır.

Sayfa 37'de yer alan ve *Ney* başlığını taşıyan şiirde de *Mevlevî* kültürüne, Mevlevilik öğretisine ilgi duymuş bir şairdir.²⁶⁰ Ney gibi Mevleviliğin önemli hususları üzerine şiirler kaleme almıştır. Ele alınan şiirde ney övgüsü yapılır. Çalgıların en tatlısı olarak kabul eder. Bir şey olsa bile şair, ney sesine o kadar aşınadır ki ney sesini hemen tanır. Bu ney sevdası yalnız ve yalnız Mevlevilik öğretisi ile ve bu öğretiye duyulan aşkla açıklanabilir.

3.1.5.2. Öyküleyici Anlatım

Arif Nihat Asya'nın şiirinde Öyküleyici yöntem daha çok uzun sayılabilecek nitelikteki şiirler için söz konusudur. *Mevlana* başlığını taşıyan şiir de bunlardan biri olarak kabul edilebilir.²⁶¹ Şiir 13 beyitten oluşmuş olup baştan sona bir Mevlana övgüsü niteliğindedir. Bu övgünün yapılışı kafiye ve rediflerin kıvraklığından da yararlanılarak akıp giden olaylar manzumesi şeklinde ortaya çıkar. Her bir olay, bir övgüyü kapsar. Mevlana şükreden bir kul olarak kabul edilir. Esrar-ı ilahiye üzerine düşünen bir kişi olarak kabul edilir. Ömrünce sevap işleyen biri olarak nitelenmiştir.

Hızır başlığını taşıyan şiirde Hızır'ın manevî şahsiyeti üzerine öyküleyici yöntemle eğilmiştir.²⁶² Şair tahkiyevî bir tarzda Hızır'la karşılıklı sohbet eder gibi bir hava yaratır. Şair, Hızır'dan dilek diler ve o dilekler üzerinden bir monoloğa girer.

Vasiyet başlığını taşıyan şiirde şair ölümden sonraki yapılacakları bir bir anlatmıştır.²⁶³ Bunu anlatırken de öyküleyici bir yöntem tercih eder. Mezarının derin olmasını ister, koynuna girdiği toprağın, meleği olmasını ister. Toprağından cemreler bitmesini arzu eder.

²⁵⁹ Age, s.34.

²⁶⁰ Age, s.37.

²⁶¹ Age, s.11-13.

²⁶² Age, s.14-15.

²⁶³ Age, s.19-20.

Şair ölüm psikolojisine kendisini dâhil etmiştir. Bu şiirde ölüm tarafından çevrelenmiş bir insanın haletiruhiyesi saklıdır. Mezarının derin, geniş ve sağlam olmasını ister çünkü varlığın sınırlarından çıkıp yokluğun sınırlarına ulaşmayı arzu eder. Toprak yerine üstünü örtecek elin annesi olmasını diler. Annesini istemesi onda var olan anne özlemine işaret eder.

3.1.5.3. Betimleyici Anlatım

Betimleyici veya tasvirî teknik herhangi bir şeyin durumun veya kişinin en ince ayrıntısına kadar anlatılması demektir. Arif Nihat Asya'nın *Ses ve Toprak* kitabındaki bazı betimleyici örnekler söz konusudur. *Aşk* başlığını taşıyan şiirde şair, aşkın maddî ve manevî akislerini ele almış, aşk üzerine bir cerrah titizliğiyle eğilmiştir.²⁶⁴ Aşk kelimesini ebcetteki sözüyle mukayese eder ve her ikisinin de aynı rakamla ebcette karşılık bulduğunu söyler. Bir yuvası olmasa da aşkın asıl gaye olduğunu savunur. Bu minvalde aşk kavramını yöntemsel bir tarza indirgemez. Aslı, Leyla aşkın birer sembolü olarak zikredilir. Bu şiirde aşkın hikmeti, derinliği, manası ele alınır. Aşk bir araç olarak değil bir gaye olarak yorumlanmıştır şiirde. Kendi sahip olduğu aşkı bakî kalan en güzel hikâye olarak düşünür. Bu aşk hikâyesi sonsuza dek tıpkı Kerem ile Aslı, Leyla ve Mecnun gibi sonsuza dek dinlensin arzusunu taşır. Şair, sahip olduğu aşkı sonsuzlaştırma gayesindedir.

Nimetler başlığını taşıyan şiirde de betimleyici unsurlar göze çarpmaktadır.²⁶⁵ Eller işe göre nitelenmiş, geceler ise saatin düşüne göre nitelenmiştir. Sırttaki aba kışa göre asa ise eline göredir. Bu bağlamda şair, hayatını bir ölçülülük üzerine bina ettiğini belirtir. Şairde kendine yetme, halinden memnun olma durumu vardır. Yönelindiği her duruma ve nesneye karşı kanaatkâr bir tavır takınır. Elleri işine göredir. Geceler düşüne göre, sırtındaki aba dahi kışına göredir. Bu şiirde şair bir heyecan ve dinamizmden bilinçli bir şekilde uzak durmaktadır. Bir pasifizm ve durağanlık içindedir. Şiirde var olan nakaratlarda dahi bu durum söz konusudur. Şair, şiirin sonuna kadar bir ölçülülük üzerine bahis açar ve bu ele aldığı bahisleri sıfatlar kullanarak betimler.

²⁶⁴ Age, s.44.

²⁶⁵ Age, s.46-47.

Tatlar başlığını taşıyan şiirde de betimleyici unsurlar vardır.²⁶⁶ Sarı saçlar şafağa, al dudaklar guruba benzetilmiştir. Ses, bir kaynak suyuna ten ise bardakta bir şuruba benzetilmiştir.

3.1.5.4. Coşkusal Anlatım

Arif Nihat Asya'nın şiiri zeminini derin bir coşkunluktan, heyecandan alan bir yapıya da sahiptir diyebiliriz. Arif Nihat Asya kimi zaman dini bir coşkunlukla kimi zaman tarihî bir coşkunlukla şiirlerini besler. *Naat* başlığını taşıyan şiiri de dinî coşkunluğun bariz bir göstergesi sayılabilir.²⁶⁷ Bilindiği üzere "naat" divan şiirinde kasideye ait bir türdür. Peygamber aşkını ve övgüsünü ele alıp işleyen bir niteliktedir.

Şiir 10 beyitten oluşmuş olup ilk beyitten başlayarak bir lirizm söz konusudur. Salavat ruha meltem olan bir vasıftadır şairin gözünde. Gökte Âdem'den önce yaratılıp son peygamber olarak ahirete göçen bir niteliği vardır Hz.Muhammet SAV'ın. Peygamber, ümmetinin sevinciyle sevinen bir yapıda anlatılmıştır. Şair tüm bunların sonunda Peygamber Efendimiz Hz. Muhammet SAV'ın mübarek şefaatlerini diler. Bu şefaati arzu ederken nidalarla heyecanını ve coşkunluğu belirtmekten kesinlikle geri durmaz.

Münacât başlığını taşıyan şiirde de dinî bir coşkunluk söz konusudur.²⁶⁸ Münacât, kasideye ait olup Allah'a yalvarmak, yakarmak, Allah'ı yüceltmek için yazılan divan şiirine ait bir türdür. Şair 9 beyitlik bu şiirinde daha ilk beyitten başlayarak coşkun bir sesin varlığını işaret eder ve okuruna hissettirir. Bu coşkunluk şiirde, kendini hakir gördükçe artan bir niteliğe sahiptir. Allah'a yakarmak ne kadar şiddetli olursa kulun hakirliği artar. Allah yüceldikçe kul onun karşısında alçalmak ve küçülmek zorundadır. Zira Allah'ın büyüklüğü kulda ancak bu şekilde daha da somut bir şekilde belirginleşir. Kulun heyecanı Allah'ın karşısında yok oldukça artar, vecd hali Allah'a kulluk isteğiyle kulu kaplar.

3.1.5.5. Destansı Anlatım

Arif Nihat Asya tıpkı bir destan şairi gibi gür ve epik havasıyla Türk tarihini ve medeniyetini sanatsal bir duyarlılıkla ele almış, destansı anlatımıyla da edebî kimliğini zenginleştirmiştir. Destanî anlatımı onun şiirlerinin coşkunluğunu artırır. Şiirlerine sarsılmaz bir vecd kazandırır. Destan göstereni Arif Nihat Asya'da en geniş anlamıyla

²⁶⁶ Age, s.48.

²⁶⁷ Age, s.8-9-10.

²⁶⁸ Age, s.16-17.18.

karşılığını bulur. Arif Nihat Asya'nın özellikle tarihî nitelikli şiirlerinde coğrafya da önemli bir yer tutar. Coğrafi zenginlik onun şiirlerinde sanatsal bir Türkiye haritasının varlığına vesile olur. Arif Nihat Asya bir yerin macerasını, hikâyesini kaleme alırken bütün bir Türkiye coğrafyası onun şiirinde parıl parıl parlar.

Edirne adlı şiirinde de destanî bir anlatım vardır.²⁶⁹ Şiirin ilk beyitinde Arda'ya Tuna Nehri'ne göndermeler yapar. Edirne şehrini tıpkı bir saray gibi dayalı döşeli olarak tahayyül eder.

Yer yer abartmalara da başvurur bunun sebebi ondaki destanî havanın getirdiği duygusal yoğunluk olsa gerektir. Dalları altın yemişli, kuşları altın gagalı diyerek vasıflar. Çünkü şair idealize edilmiş bir şehir yaratmak ister. Sonrasındaki dörtlükte ise Balkan coğrafyasının bir panoramasını çizer. Tuna'da kanat kanat orduların yayıldığı günlere özlem duyar.

Sonrasında tarihî bir geziye çıkar. Tunca'dan Tuna'ya, Vardar'dan Vistül'e şairin bu yerleri önemsemesinin nedeni fetih günlerini hatırlatmasıdır, fetih hareketi olunca Edirne coğrafyasının öne atılması ise Edirne'nin Arif Nihat Asya'nın gözünde değerini artırır. Fetih hareketine katılan erler ise cengâverdir, elleri palalı, belleri kuşaklı kahramanlardır. Sonrasında şair Edirne'yi anlatır. Bereketli bir mevsime benzetir. Edirne şairin gözünde bir kız kardeş, bir sevgili mahiyetindedir.

Şair Edirne'ye ait hususları da anar, Kırkpınar, Kakova, Istranca, Edirne Ovası, Tunca, Meriç... Şair sayfa 82'den itibaren ise olumsuz durumları düşünür. Tarihten çıkar, acı verici realiteye gelir. Tunca, Meriç aksa da göçlere, ölümlere tepki duyar. Eski konakların yıkılması üzüntü verir. Buradaki destanî hava biraz hüznle iç içe oluşturulmuştur. Meriç öksüz olarak nitelenmektedir. Şairdeki hüzn giderek artar, tarih diye kırık mezar taşıyla kırık çeşme kaldığını söyler. Destanî hava bir tepkisellikle yoğrulur.

Fatih adlı şiirde de destanî bir anlatım söz konusu olabilmektedir.²⁷⁰ “Taneyle değil zaferlerin salkımla/Tanrı'm senden gelen büyük yardımla/Fetheylemiş olduğum Bizans illerinin/Toprakları kutsileşecek alınımla.”²⁷¹ Arif Nihat Asya; Osmanlı Padişahı, İstanbul Fatih, Sultan II. Mehmet Han'ı konu edinir. Arif Nihat Asya'nın tarihî şiirleri sağlam bir destanî havayı da

²⁶⁹ Age, s.79-83.

²⁷⁰ Age, s.113-114.

²⁷¹ Arif Nihat Asya, **Rubaiyyat-ı Arif II**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005,s.132.

beraberinde taşır. Fatih Sultan Mehmet'in şöhreti yeri gökten ayıran noktaya kadar gitmelidir diyerek Fatih'i över, yüceltir. Fatih'i överken bir diğer yandan Bizans'ı kötüler.

Mehmet Han'ın ismini ulular ve bunu kimsenin reddedemeyeceğini söyler. Burada II. Mehmet'in bir dokunulmazlığı vardır şairin gözünde. Bu dokunulmazlığa yeltenen sadece Çandarlı Halil'dir ancak bu yelteniş şair dikkate almaz, küçümser. Materyalizmi çürütmenin bir yolu hem de tek bir yolu vardır: Bu, maddenin kesinlikle nasıl görünüyorsa öyle olmasıdır. Dolayısıyla maddedeki her türlü güçlülük, her gizli güç yok edilmiş olur.²⁷² Şair; Fatih'i ne kadar çok idealize etmek istemişse, Çandarlı'yı da maddeleştirerek kötüler, Çandarlı'yı idealden uzak, maddî bir kişi olarak kötüleyici şekilde betimler.

Mehmet Han'ın Fatih olmasına gönderme yapar. Burada destanî hava kullanılan kafiye ve redifle de sağlamlaştırılır. E-kadar kelimesi redif olarak kullanılır, öncesinde zengin kafiye ile redif desteklenir. "Osmanlılar yeni fethedilen bölgelerin güvenliği için farklı yöntemler denemiştir, bunlardan biri de iyi hazırlanmış bir yerleştirme ve toplu sürgün sistemidir."²⁷³ İstanbul'un fethinden dolayı Sultan II. Mehmet'in yolu açık bir padişah olduğu belirtilir. Türk tarihinin başarılmaması en zor olan fetihlerinden birini başarması dolayısıyladır. O peygamberin övgüsüne mazhar olmuş bir insan olarak şairin ve Türk milletinin gözünde hak ettiği bir değere ulaşmıştır. Arif Nihat Asya'nın kullandığı abartmalar bu hak edişin ve değer bir aksülameli, bir yansıması olarak kabul edilebilir. "Osmanlı İmparatorluğu başında hayat mücadelesi veren bir siyasî içtima idi, sonra bu işi genişleme, yayılma ve cihan hâkimiyeti mefkûresine dönüştürmüş, Osmanlı'nın ilk dönemine ait böyle bir cihan hâkimiyeti, universal hâkimiyet projeleri var."²⁷⁴ Arif Nihat Asya, şiirlerindeki fetih ruhunu Osmanlı'nın sahip olduğu cihan hâkimiyeti prensibinden alır ve bu noktadan şiirlerini besler. Böylece şiirlerinin hem destanî hem tarihî tarafını sağlamlaştırır.

Sayfa 119'da yer alan *Cumhuriyet* başlıklı şiirde Cumhuriyet Türkiye'si konu edilir ve övülür. Arif Nihat Asya'da Türk tarihi yekparedir, Osmanlı'yı severken Cumhuriyet'i kötüleme tenakuzuna düşmez. Şiirde Türk milleti haklı olarak büyük bir millet olarak vasıflanır. "Edebiyat vakıalarını zaman çerçevesi içinde olduğu gibi sıralamak, birbiriyle olan münasebetlerini ve dışarıdan gelen tesirleri tayin etmek, büyük zevk ve fikir cereyanlarını ayırmak,

²⁷² Henri Bergson, **Madde ve Bellek**, Çev: Işık Ergüden, Dost Kitabevi, İstanbul 2015, s.54.

²⁷³ Halil İnalcık, **Osmanlılar, Fütihat, İmparatorluk, Avrupa İle İlişkiler**, Timaş Yayınları, İstanbul 2013, s.82.

²⁷⁴ İlber Ortaylı, **Tarihin İzinde**, Profil Yayıncılık, İstanbul 2008, s.75.

hulasa her türlü vesikanın hakkını vererek bir devrin edebî çehresini tespiti çalışmak edebiyat tarihinden beklenen şeylerin en kısa ifadesidir.”²⁷⁵ Arif Nihat Asya şiirine yönelik olan eğilim ele alınırken yukarıdaki hususlar göz ardı edilmemelidir. Arif Nihat şiirinin içinde var olan zevk ve estetik noktalarını tespit etmek hem edebî bir görev hem de edebî bir kazanç olarak kabul edilmelidir. Şiirdeki nakarat kısmı, şiirde verilmek istenen düşünceyi okurun zihninde somutlaştırır: “Göklere duyursun yıldönümünde/Gençlerim, adını Cumhuriyet’in.” Şiirin sonuna doğru Cumhuriyet’i koruma azminden ve kararlılığından bahsedilir. Cumhuriyet için zafer takları kurulmuştur. Bu uğurda Cumhuriyet’e yönelik bir tehlike olursa seferber olmak için tek bir işaret kâfi gelecektir diyerek bu kararlılığı perçinlemektedir.

3.1.5.6. Düşsel Anlatım

Arif Nihat Asya’nın bazı şiirleri romantizm-lirizm yönü üst seviyede olan şiirlerdir. “*Güfte*” isimli şiir buna örnek olabilir. ²⁷⁶Divan edebiyatında “*Şarkı*” nazım şeklini hatırlatır. Şiir, Yahya Kemal Beyatlı’nın şarkılarını hatırlatır. Son dize her iki dördüğü sonunda da tekrar edilir. Gölge-ışık, esmer-beyaz gibi zıtlıklardan yararlanarak şiire bir gizem, bir düşsellik kazandırır. Usluluk-yaramazlık gibi zıtlıklara değinir. “Ey tatlı kız, sen bu topraktan yaratılmış olamazsın.” diyerek sözde bir kabullenmeyişin ardından klasik bir övgüyü barındırır. Benzetmeler açısından zıtlıklar da barındırır.

Düğün adlı şiirde de düşsel bir hava vardır.²⁷⁷ Bir düğün havası çizilir. Teller, mızraplar, türküler, şarkılar, kasideler okunur. Tüm bunlar gökyüzünü çınlatır. Şair bu düğünü çok yüce görür, Çoban bile bu düğüne davet edilir. Öyle ki kuşlara bile seslenir çünkü düğünü ayrılıkların son günü olarak görür. Düğün olduğunda garipler bile yükünü çekip gider. Bu durum büyük bir mutluluk tablosudur. Güzelliğe seslenir, yüzündeki örtüyü kaldırmasını ister.

Zamanı sarhoş, mekân ise kendisinden geçmiş olarak görür. Son beyitte ise anneye seslenir, ağlamamasını söyler, sütünü helal etmesini söyler çünkü bugün düğün günüdür

²⁷⁵ Ahmet Hamdi Tanpınar, **XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, YKY, İstanbul 2010, s.15.

²⁷⁶ Arif Nihat Asya, **age**, s.58.

²⁷⁷ **Age**, s.65.

der. *Denizkızı* başlığını taşıyan tek kıtalık şiirde de düşsel olan bir yön söz konusudur.²⁷⁸ “Denizkızı” zaten başlı başına fantastik bir unsur olarak karşımıza çıkar.

Yosundan ve köpükten giyimi olan, duvağı ise ağdandır. Denizkızı bilinmeyen çağlardan gelen bir unsur olduğu kabullenilir ve fantastik yönü daha belirgin kılınan bir unsurdur. Denizkızı hayal ögesi olarak gerek sinema gerek edebiyatta bolca işlenen unsurdur.

²⁷⁸ **Age**, s.67.

SONUÇ

Arif Nihat Asya'nın Türk kültür, edebiyat ve sanat hayatına yaptığı katkı, son derece geniş çerçeveli ve muhkem bir tesiri barındırır. Arif Nihat Asya, edebiyat ilhamını birebir Türk toplumundan, tarihinden, kültür ve medeniyetinden almış, içinde doğduğu ve yetiştiği milletin değerleriyle adını edebiyat tarihine yazdırmıştır. Arif Nihat Asya, kendisini milletinden uzaklaştırabilecek, milletin değerlerinden alıkoyabilecek her şeye karşı amansız bir sertlikle tepki duyar ve bu tepkiyi sanatına ve şiirine yansıtır.

Arif Nihat Asya önce dile dayanır sanat hayatında, dilin güzelliklerini kendine benimsetir ve kazandırır. Dildeki kıvraklığı, inceliği benimseyen şair eserlerine bunu yansıtmakta mahirdir.

Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor isimli kitabı yukarıda zikrettiğim tepkiyi ve millî şuurun bir yansıması olarak kabul ve telakki edilmelidir. *Bayrak Şairi* olarak bilinen, bu unvana layık görülen bir şair için toplumun ince noktalarına, sevincine, acısına, hayretine, hasretine kısacası her şeyine taliptir diyebiliriz.

Arif Nihat Asya'nın *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* isimli kitabını çeşitli yönlerden ele alıp incelemiş bulunmaktayız. Kitap için değerlendirme mahiyetinde söylenecek çok söz olduğu muhakkaktır.

Eser, Arif Nihat Asya'nın edebî portresini hem içerik hem şekli olarak yansıtmaya kudretine sahiptir. Şairin bireysel konuları ince bir hassasiyetle ele aldığını söyleyebiliriz. Şair ele alacağı konuya bir kuyumcu titizliğiyle yaklaşır. Kitapta bulunan şiirlerin çoğunda şairin olmayan, şairden olmayan hiçbir fikre şahit olunmaz. Şair kendi ruhunu, düşüncesini, hüznünü, davasını, derdini ince eleyip sık dokuyarak ele almış, işlemiştir denilebilir.

Şairin içerik olarak dikkatimizi çeken en önemli hususiyetlerinden birisi sahip olduğu toplumsal duyarlılık anlayışıdır. O, toplumun derdini kulaklarıyla değil kalbiyle dinleyen bir şairdir. Özellikle millî, manevî konular üzerinde derin bir kesafet arz ettiği açıktır. Milliyetçilik, vatan, millet üzerine düşünceleri ve bunun şiiriyeti, onun bu kitabının esas nüvesini, esas gıdasını teşkil eder. O, Türk kültürünü ve Türk kimliğini bir hazine olarak telakki eder. Kendisini bu kültürün gönüllü şairi kertesine yükseltir.

Şairin içerik açısından politik-kültürel kodları işleminin yanı sıra bireysel hususiyetleri de ele alıp işlediğini görmekteyiz. Şüphesiz bireysel hususiyetler toplumsal konular kadar işlenmemiştir. İşlenen konuların başında anne sevgisi, anne özlemi önde gelen unsurlardan sayılabilir. Sonrasında aşk, özlem, ayrılık vb. gibi lirik konular ele alınmıştır. Şairin öksüzlüğünden ileri gelen acı ise onun bireysel nitelikli şiirlerinin en önemli karakteristik vasfı olarak kabul edilebilir. *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* kitabında anne özlemini yansıtan birçok şiiri vardır ve bazılarını incelemiş bulunmaktayız.

Şairin bir diğer içeriksel hususiyeti dinî-tasavvufî yönüdür. Mevleviliğe gönül vermiş olan Arif Nihat Asya, kitabında birçok şiirde bir Mevlana övgüsüne yer vermiştir. Tasavvufî heyecanı olabildiğince yansıtmış, bir Mevlevî müridinin şevk ve heyecanını şiirine taşımış gibidir. Onun Mevlevilik sevdası şiirini salt toplumcu-maddecî çizgiden kurtarmış, millî – manevî bir kerteye taşımıştır. Mevlevilik düşüncesi onun şiirine ruh üflemiştir diyebiliriz. “Osmanlı sultanları, Mevlevilik, Halvetilik, Nakşibendilik gibi birçok tarikatı benimsemiştir.”²⁷⁹ Bu durum bize Osmanlı sosyal hayatında padişaktan halka kadar inen bir tarikat silsilesinin kuvvetli varlığına delildir. Mevlevilik tarikatı daha çok yüksek zümreye, okumuş kitleye hitap eden bir niteliktedir. Mevlevilik devlet erkânının tarikat temayülünü kendine doğru çeken bir vasfa sahiptir. Çünkü Mevlana eserleriyle yüksek zümrenin idrak edeceği bir edebiyat oluşturmuştur. Dolayısıyla bu yüksek zümre edebiyatı rical-i devleti de etkilemiş, Mevleviliği devletin ve devlet erkânının meylettiği bir tasavvuf tarikatına dönüştürmüştür.

Şairde bir başka dikkati çeken yön ise Türkiye coğrafyasına ait yerleri şiirlerinde kullanma gayretidir. Onun birçok şiirinde illerimizin, beldelerimizin dağlarını, ovalarını, göllerini bulmaktayız. Arif Nihat Asya coğrafyayı bir poem haline getirmiş, Türkiye’yi baştanbasa bir şiir zemini olarak ele alıp işlemiştir. Onun şiirlerinde Türk coğrafyası, edebî bir uyum, edebî bir cezbe haline bürünmüştür. “Şüphesiz İstanbul’un ele geçirilmesi ve II. Mehmet’in yönetimi ile Osmanlı barışının temelleri atılmıştır.”²⁸⁰ Arif Nihat Asya, Fatih’ten kalan barışı, medeniyeti, kültürü dillendirmiştir. Osmanlı barışının altında yatan somut gerçeklik Osmanlı’dan kaynağını alan yüksek insan sevgisi ve hoşgörü anlayışıdır. İstanbul’un fethi, önceden beri var olan Osmanlı barışseverliğinin evrensel yansımalarına olanak tanımıştır. Kiliselerin varlığına izin verilmesi, hiç kimsenin diline, dinine müdahalede bulunulmaması bu yüksek barışseverliğinin birer somut göstergesidir. Vatan toprağı onun kalemıyla

²⁷⁹ İlber Ortaylı, **Gelenekten Geleceğe**, Timaş Yayınları, İstanbul 2008,s.115.

²⁸⁰ İlber Ortaylı, **Osmanlı Barışı**, Timaş Yayınları, İstanbul 2011, s.12.

şiiirleşmiş, hissî bir düzlemle zenginleşmiştir. Şairin vatan toprağını iliyle, beldesiyle, ovasıyla, gölüyle ele alıp şiiirleştirmesi, onun sanatının kaynağını ve gideceğı yeri de açıkça ortaya koyma olanağı sağlamıştır. Yahya Kemâl Beyatlı'nın Fransız tarihçi Albert Sorel'den nakledip aktardığı “Fransız toprağı, 1000 yılda Fransız milletini yarattı.” aforizması, Arif Nihat'ın sanat parolası hakkında bizlere fikir vermektedir. Arif Nihat Asya, Türk toprağını şiiirleştirerek aslında Türk milletini anlatmıştır. Şiirlerindeki Türk coğrafyasına ait yerlerin zikredilmesinin altında bu gaye yatmaktadır.

Şairin içerik özelliklerinden sonra şekilsel bazı özelliklerinden değeriendirmemizde kısaca bahsetmekte fayda var. Şair, aruzun, hecenin ve serbest ölçünün havasını teneffüs etmiş, kendisini sanatın özgür vadisine bırakmıştır. Ne aruzun ne hecenin ne de serbest ölçünün kalıplarına kendini sıkıştırmış bir şairdir. Arif Nihat Asya bu yönüyle şiiirini genişletmiştir. Kafiye ve redif hususunda tam bir ustadır. Bazı şiiirleri Yahya Kemâl'in havasını andırmaktadır. “Yahya Kemal millî hayatın unsurlarını ifade gücüne erişmiş bir şairdir.”²⁸¹ Tıpkı Yahya Kemal gibi şekil mükemmeliyetini çoğu zaman zorlanmadan tesis eder. Şiiri bir geometrik disiplin içindedir. Ancak bunun yanı sıra bir o kadar hissîdir de. Kafiye kullanımında ve kafiye bulmakta geniş bir dehaya, pratik bir zekâyâ sahiptir. Kafiye bulmak için kesinlikle anlamsız bir duruma düşürmez şiiirini. Zorlama hissi okuyucuda oluşmaz. O, özellikle millî karakter arz eden şiiirleriyle bir Yahya Kemâl büyüklüğünün yanı sıra Arif Nihat Asya büyüklüğünü de Türk okurunun zihin dünyasında tesis etmiştir. Şair her ne kadar şekil hassasiyetine dikkat etse de onun için asıl mühim nokta anlam sahasıdır. Arif Nihat, sanatını anlam zemini üzerine inşa etmiştir. Anlamsal uyum, şekilsel uyumdan önce gelir. Ancak buna rağmen şekilsel dikkati elden bırakmaz. Şair netice olarak *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* isimli kitabıyla bir kültür şiiiri de tesis etmiştir. Ama bu tasavvufî bir kültürle sınırlanmıştır. Bunun yanı sıra millî ve manevî kültürün de kitabın şiiiriyetine tesir ettiğini söyleyebiliriz. Arif Nihat Asya sonuç olarak bu kitabıyla Türk kültürünün, Türk ruhunun ve Türk milletinin aynası olmuştur.

Arif Nihat Asya'nın *Ses ve Toprak* adlı kitabı Arif Nihat Asya'nın şiiir çizgisini ortaya koyan, şairin edebî kimliğinin özelliklerini belirgin bir şekilde ifade eden bir niteliktedir. Arif Nihat Asya'nın bu kitapta Türk – İslam kültürü üzerine bir şiiiriyet yarattığı söylenebilir.

²⁸¹ Nazım Hikmet Polat, *age*, s.33.

Arif Nihat Asya, *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor* daki şiir anlayışını bu kitapta da devam ettirmiştir. Türk kültürü çeşitli yönlerle *Ses ve Toprak* ta kendine yer bulmuştur. Özellikle dinî, tarihî, millî hassasiyetler bu kitabın ana omurgasını oluşturmaktadır. Arif Nihat Asya *Ses ve Toprak* başlığını dahi memleketçi bir sembolizm etkisiyle seçmiştir diyebiliriz.

Arif Nihat Asya'ya göre şiir, edebiyat ve sanat toprağın sesi olmalıdır. Arif Nihat Asya'nın şiiri Türk toprağının sesi olarak kabul edilebilir. Arif Nihat Asya'nın *Ses ve Toprak* adlı kitabında tasavvufî bir hassasiyet de söz konusudur. Onda bir Mevlevî'nin neyinden çıkan ince ve içsel ses, sanatının estetik seviyesini daha da ileriye götürür. Bu durum şiirine ve savunduğu edebiyat görüşüne katkı sağlar, edebî bir zenginlik sağlar. Mevlevîlik anlayışı şairdeki dinsel vukufiyet olgusunun, bağnazlığa veya softalığa sürüklenmesini engeller.

“Arif Nihat Asya'nın şiirine bazı şehirlerimiz konu olmuştur. Bursa, Edirne, Erzurum, Konya, Ankara gibi kentler bunların başında gelir. Arif Nihat da şiirlerinde bu şehirleri ele almıştır ve edebî bir zevk kazandırarak işlemiştir.”²⁸² Şehir hayatı onun şiirine şüphesiz coğrafi bir derinlik ve zenginlik katmıştır. Bir şehir edebiyatı sayılabilecek derecede kudretli gözlemlerle bu Türk şehirlerine yaklaşmıştır hükmünü verebiliriz. Şehirleri gözlemlemekten daha ileride bir tavır olarak şair, o şehirlerle beraber yaşamış, kültür ve medeniyetini özümsemiştir. Bu işlemin neticesinde şiirlerinde geçen şehirlerin akislerini, güzelliklerini, kıymetini yansıtmıştır.

Yahya Kemâl Beyatlı'nın şiirlerinde var olan Anadolu Müslümanlığı veya Türk Müslümanlığı fikri, Arif Nihat Asya'nın *Ses ve Toprak* adlı eserinde önemli bir özellik olarak sayılabilir. Arif Nihat Asya'daki bu anlayış, şairde var olan millet sevgisine bağlanabilir. Şairdeki derin millet sevgisi, halkına duyduğu derin hürmet ve milliyetçiliğinden gelen millî hisler, onun Müslümanlık anlayışına millî bir yön katmıştır.

Arif Nihat Asya'nın eserinde şekilsel olarak biçimci bir şairin titizliği görülebilir. Kafiye ve redif onun şiirinin başat unsurudur. Şiirinde ahengi bu yolla sağlar. Kafiye bulmakta zorlanmaz tam aksine kafiye kullanımı konusunda üstat olarak telakki edilmelidir. Onda kafiye anlayışı Yahya Kemal Beyatlı'nın kafiye anlayışıyla örtüşüyor diyebiliriz.

Ses ve Toprak adlı kitapta divan şiirinin etkileri de söz konusu olmaktadır. Arif Nihat Asya'nın *Naat*'' ve *Münacât* adlı şiirleri bu duruma örnek olabilir. Şair aynı zamanda hem divan şiirinden hem modern şiirden faydalanan bir edebî kimliğe sahiptir. Üretken bir şair

²⁸²Yüksel Topaloğlu, *agm*, s.193.

olması da şairin bir diğer önemli özelliği olarak zikredilebilir. Ancak onun üretkenliği şairi asla bir sıradanlığa düşürmez. Şair ürettikçe yenilenen, aynı zamanda yenileyen, geleneği modernle terkip eden bir özelliğe sahiptir.

Arif Nihat Asya'nın bu kitabında dikkat çeken bir başka nokta ise tek beyitlik ve tek dörtlükten oluşan şiirler yazmış olmasıdır. Özellikle tek dörtlükten oluşan şiirler yazması onun iyi bir rubai şairi olmasına bağlanabilir. Arif Nihat Asya'nın düşüncesini, tek bir dörtlükte yoğunlaştırma özelliği, rubai şairliğinde önde gelen bir isim olmasına bağlanabilir.

Yurt başlığı altında yayımlanan şiirlerinde Türkiye coğrafyasının bir nevi şiirsel hikâyesi anlatılmaktadır. Arif Nihat Asya Edirne'den Yozgat'a, Çukurova'dan Ani Harabeleri 'ne, Nevşehir'den Nemrut Kemerleri 'ne adeta bir geziye çıkar. Coğrafyayı büyük bir poem unsuru olarak görür ve romantik bir anlatımla buraları ele alır. Arif Nihat Asya'nın önemli bir özelliği de bu başlık altındaki şiirlerinde müşahede edilebilir. Müşahede edilmesi gereken özellik Arif Nihat Asya'nın şiir köklerinin Anadolu coğrafyasında bulunduğu gerçeğidir. Şair, ilhamını büyük ölçüde Anadolu'dan alır, Anadolu'yu şiirleştirerek şiirini yüceltir, böylelikle şiirin millî zeminini ve şuurunu sağlamlaştırır.

Arif Nihat Asya'da dil kudreti üst safhadadır. “Edebiyatçı dili kullanırken yeniden üretir ve dilin zenginleşmesine katkıda bulunur. Gelişen dil edebiyat ustalarına yeni ufuklar açar. Arif Nihat Asya Türkçenin gücünü bu yönüyle sezdirmeye çalışan bir şairdir.”²⁸³ Şairde var olan ahenk şairin Türkçeye yönelik derin hâkimiyetinden kaynaklanır. Dil oyunları, deyim, atasözü, geçmiş dönemde yazılmış edebî eserlere yönelik derin vukufu, Türk dilinin geçirdiği sadeleşme evrelerinin birebir tanığı olması gibi sebepler, Arif Nihat Asya'daki dil mükemmeliyetine katkıda bulunmuştur. Bunun dışında hayata ve edebiyata hep millî bir pencereden bakması, en önemli millî unsurların başında gelen dile yönelik şairde bir hassasiyetin gelişmesine vesile olmuştur. Şair, Türk halkını, kültürünü ve medeniyetini başarıyla şiirleştirmek için Türkçenin yetkinlikle kullanılmasının gerektiğinin bilincindedir.

Arif Nihat Asya'da milliyetçilik düşüncesi bu kitabında da şiirlerine nüfuz etmiştir diyebiliriz. Arif Nihat Asya'nın milliyetçilik anlayışı ise Turancı olmaktan çok kültürel Türkçülük, kültürel Türk milliyetçiliği şeklinde ifade edilebilir. Arif Nihat Asya bu

²⁸³ Muhsine Börekçi, **agm**, s.27.

kitabında milliyetçiliği yerel-mahallî unsurlarla ve kültürel değeri olan mimarî yapılar üzerinden sembolize etmiştir. Özellikle kitapta *Uyanacağım* başlığı altında toplanan şiirlerinde bu durum söz konusu olmaktadır. Mimar Sinan'ı, Âşık Veysel'i, Atatürk'ü, Sakarya'yı ele alan şiirler yazmıştır. S.116-117'de *Ergenekon* adlı şiirde Atatürk'ü konu edinir. Türklerin yeniden ayağa kalkmasını sağlayacak bir vasıta olarak Atatürk'ü görür. Bu durum onun milliyetçilik anlayışında baskın olan noktanın Turancılıktan çok Anadolu Türklüğü olduğu olgusunu ortaya koyabilir. Ancak sahip olduğu bu anlayış onu diğer Türk halklarından uzak tutmaz. *Sandor Petöfi* başlıklı şiirinde özellikle Sandor Petöfi'nin şahsında Macar milletine övgüler dizmesi, onun Turancılık anlayışına uzak olmadığı şeklinde yorumlanabilir, aradaki fark Turancılıktan önce Anadolu kökenli Türk milliyetçiliğini ön plana almasıdır.

Arif Nihat Asya ele aldığımız bu iki kitabında Türk milletinin tarihini, coğrafyasını, dinsel zenginliğini anlatmış, anlattıkça da Türk milletinin içinde değer bulmuş, milletine de değer katmıştır.

Ele alınan eserler birçok noktadan zengin edebî verimlerle mücehhezdir. Benzetmeler, seslenmeler, usta işi dil oyunları, Türkçeyi kullanmasındaki inceliği ve mahareti, tüm bu saydıklarımız, birer edebî kıymet olarak addedilmesi gereken zenginliklerdir.

Kafiye kullanımındaki ustalığı ve kelimeler arasındaki kafiye seçimi, kullandığı kafiye ve redifin şiirin içeriğiyle tam bir ahenk taşıması şairin önemli özelliklerinin başında gelir. Arif Nihat Asya özellikle tam ve zengin kafiye çokça tercih eder. Şiirindeki ahengi arttırmak için bu yola başvurur. Asonans, alliterasyon, tekrarlar, seslenmeler de bir başka ahenk sağlama yöntemi olarak şiirde bulunmaktadır.

Arif Nihat Asya'nın her iki kitabında da dikkat çeken husus, asıl ilhamını Türk toplumundan almasına rağmen topluma bir şey öğretmek gayesiyle hareket edip kuru didaktizm tuzağına düşmemesidir. Onda toplumsal değerler, zenginlikler söz konusudur, ele alınıp işlenmiştir fakat asla didaktik bir yöntemi uygulamamıştır. Aksine şair eserlerini saf bir lirizmle beslemiştir diyebiliriz. Lirizm, Arif Nihat Asya şiirini öğreticilikten uzak tutmuş aslî bir unsurdur diyebiliriz. Toplumsal nitelikli şiirleri, lirizm sayesinde belli bir coşkuya ererken bireysel nitelikli şiirlerinin ruhunu oluşturmuştur. Lirizm dışında Arif Nihat Asya şiirini etkileyen bir başka unsur ise epik tavidir. Kahramanca ve gür bir edayla şiirlerini yazmış, şiirlerini destanî bir havayla oluşturmaktan kaçınmamıştır. *Bayrak Şairi*

unvanını almasını sağlayan *Bayrak* isimli şiiri birebir bu duruma verilecek en bariz örnek olarak kabul edilebilir.

Arif Nihat Asya özellikle düzyazılarında, kısa nitelikteki metinlerinde yer yer espriye başvurur. Mizahî bir yön ve tavır takınır. Bu husus ciddiyetle dolu bir âlemden kısa süreli kaçış olarak yorumlanabilir. O, edebiyatta gülmek isterken bu kısa nitelikteki yazılarıyla güler. “Eğer yalnızsanız komiği duyamazsınız. Öyle görünüyor ki gülme bir yankıya muhtaçtır.”²⁸⁴ Dolayısıyla Arif Nihat Asya’daki espritüelin toplumda bir karşılığı vardır. Bireysel veya toplumsal bir etkinin sonucunda Arif Nihat Asya’nın mizahî vasıftaki tepkisi meydana gelir. Toplum esprinin muhatabıdır. Bu muhatabiyetin sonucunda toplum ya o espriden bir ders çıkarır ya da espriye gülmekle beraber altında yatan anlamı es geçer. Kalabalıklar espriyi kullanır, anlam katar, şekil verir veya espriye yeni bir kimlik kazandırır. Bu durum nüktenin ortaya koyduğu komiğin kalitesiyle de ilgilidir.

Her iki kitapta da epik tavır söz konusudur. Özellikle millî ve tarihî nitelikli şiirlerinde epik yön had safhaya ulaşır, şiiri zenginleştiren bir nokta olarak ön plana çıkar. Epik tavrın yoğun olduğu şiirler aynı zamanda yüksek bir lirizme de sahiptir. Duygusal epik şiirlerinin de mühim bir karakteri olarak kabul edilebilir.

Arif Nihat Asya’da var olan dinsel hassasiyet de önemli bir yer tutmaktadır bu iki eserinde. Özellikle tasavvuf ve Mevlevilik, Arif Nihat Asya’nın kişisel ve edebî hayatında önemli etkiler gösterir. “Mevlevî *Dede’si* Ahmet Remzi Akyürek’ten el alıp dervişlik çilesi çekecek kadar ruhunu Mevleviliğe adanmış bir şairdir”²⁸⁵ Tasavvuf anlayışı onun şiirlerine dinî bir estetizmi kazandırmıştır. Aynı zamanda sahip olduğu tasavvuf anlayışı, şairin İslamî görüşünü softalıktan kurtarır, samimi, ince ve uygar bir Müslümanlık anlayışına doğru yönelmesini sağlar. Ahmet Remzi Akyürek sayesinde Mevlevilikle tanışan şair, özellikle Mevlana’yı şiirlerinde çokça zikreder. Şiirlerine konu olarak seçer. Mevlana etkisi özellikle onun tasavvufî nitelikte şiirlerinde oldukça belirgin bir noktadır.

Şairin ele alınan kitaplarında bir başka dikkat çeken nokta ise Türkiye coğrafyasının onun eserlerinde ele alınması, işlenmesidir. Bir kuyumcu titizliğiyle ele alınan şiirler Türkiye coğrafyasının zenginliğini gözler önüne sermiştir. Coğrafyayı Türk okurunun gözünde

²⁸⁴ Henri Bergson, **Gülme, Komiğin Anlamı Üzerinde Deneme**, Çev: Mustafa Şekip Tunç, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017, s.14.

²⁸⁵ Saadettin Yıldız, **Arif Nihat Asya’nın Şiiri**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Edirne 1994,s.19.

soyut, ulaşılması zor olan bir yer olarak değil de somut, canlı, göz önünde, ulaşılması kolay bir coğrafya olarak düşünülmesini sağlamıştır. Onun şiirlerinde güneydoğu, Trakya, Çukurova, Balkanlar, Anadolu, İstanbul ayrı bir görünüme kavuşur, sanatsal bir duyarlılık kazanır.

Arif Nihat Asya edebiyatta katı kuralcılığa karşı olan bir yapıya sahiptir. Özellikle şiirlerinde aruzu da heceyi de serbest ölçüyü de kullanması onun bu yönüne işaret eder. Türk şiirini ve edebiyatını salt şekilcilığe indirgemez. Asıl maksadın edebiyat ve şiir olduğunun farkındadır. Sözü edilen üç ölçüyü de kullanması ondaki asıl ehemmiyet taşıyan unsurun zarfın değil de mazrufun olduğunu kanıtlamaktadır. Arif Nihat Asya üç şiir ölçüsünden de kendi edebî kimliğini geliştirebilecek zenginlikler çıkarmayı bilmiştir, geniş perspektifli bir şairdir. Arif Nihat Asya'nın edebî anlayışındaki özgürlük, şiir ölçülerine karşı takındığı serbest tavırdan da anlaşılabilir. Arif Nihat Asya Türk edebiyatında var olan ölçü tartışmalarına bu üç ölçüyü şiirlerinde tatbik ederek aslında bir nevi cevap vermiş sayılabilir.

Arif Nihat için ulusal çıkarlar bireysel çıkarların üzerindedir. “Arif Nihat Asya, Bayrak şiirini öğrencisine okutturduğu için kendi propagandasını yapmakla dahi suçlanmıştır.”²⁸⁶ Ancak inandığı ulu değerleri kendi çıkarlarına bulaştırmaktan imtina eder. Arif Nihat Asya, edebiyatımızın hamasî ve tarihî öğelerini çokça kullanan şairlerden birisi olarak bilinir, kabul edilir.”²⁸⁷ Onun şiirleri temiz bir tarihe yakışacak tertemiz duygularla yazılmıştır. Arif Nihat Asya için millî değerler ön plandaysa kişisel menfaatler önemini yitirir. Bireyin cemiyetle bir değeri olduğuna inanır. Millî hislere sahip olması, Arif Nihat Asya'yı salt bireyciliğin kısıkcından kurtarmıştır yargısına ulaşabiliriz.

Arif Nihat Asya'nın bir diğer önemli yönü ise felsefî zenginliğidir. O, felsefî zenginliğini yazdığı rubailerle ifade etmiştir. Onun rubaileri birçok konuda yazılmıştır. Tasavvuf, bireysel konular, kavramlar, günlük olaylar ve durumlar, Kıbrıs rubaileri kısacası hayatı kapsayan bir niteliği vardır. Yavuz Bülent Bakiler' in *Arif Nihat Asya İhtişamı* adlı kitabında belirttiğine göre divan şiirinin en çok rubai yazan isminden, Azmizâde Haletî'den daha çok rubai yazmıştır. Bu olgu onun rubai sahasında nasıl bir yetkinliğe ulaştığını kanıtlar niteliktedir.

²⁸⁶ Saadettin Yıldız, **Arif Nihat Asya -Nesirleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991,s.12-13.

²⁸⁷ İnci Enginün, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2012.s.59.

Arif Nihat Asya'nın siyasal görüşü, tamamen olmasa bile sanatını belli ölçülerde etkilemiştir yargısında bulunabiliriz. Milliyetçi-muhafazakâr bir siyasal düşünceyi savunan bunun yanı sıra kendisini Atatürk İlke ve İnkılâplarına bağlı gören, komünizm anlayışını reddeden biri olarak görür. Özellikle tarihî nitelikteki şiirlerinde milliyetçi karakteri ön plana çıkar. Şaire tasavvuftan ve Mevlevilikten gelen dinî kültür, onun muhafazakâr yapısını sağlamlaştırmıştır diyebiliriz. Şairin buradaki dikkat çeken yönü ise hem Türklüğü hem Müslümanlığı estetik yönden ele alması ve eserlerinde zengin bir estetizm ışığında işlermesidir. “Dinî gün ve geceler şairin manevî duygularını uyandıran kuvvetli birer etmen olarak bilinmektedir.”²⁸⁸ Dinî gün ve geceler onda var olan dinî huşuyu ve coşkuyu arttırır. Dini huzurdan millî huzura yönelir. Din, Arif Nihat için millî kültürün vazgeçilmez öğelerinden sayılır. Dinsel zenginlikler ve dinî kültür, millî değerlerimize değer katan bir mahiyeti de beraberinde taşır Arif Nihat Asya'ya göre. Dini, yobazlığın ve softalığın bir kaynağı olarak algılamaz. İlerlemenin ve gelişmenin önünde engel olarak kabul etmez. Bu bağlamda Arif Nihat Asya dine materyalizmin baktığı perspektiften bakmaz. Din, Arif Nihat için üzerinde kıymetle durulması gereken idealist bir değer olarak düşünülmelidir.

Şairin karakteristik noktalarına dikkat edecek olur isek sözünü sakınmayan, çekinmeyen, hak bildiğini söyleyen bir yapısı söz konusudur. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'le yaşadığı tartışmanın ardından ceza olarak görevinden alınmış, Edirne'ye Edebiyat Öğretmeni olarak sürülmüştür. Dili keskin ve eleştirel bir nitelik taşır.

Arif Nihat'ın edebî kimliğini tamamlayan bir diğer cephesi ise onun düzyazı alanındaki yetkinliğidir. “Düzyazı sanatı söz üzerine kurulmuştur. Kullandığı gereç ister istemez imlemdir, bir şey anlatır.”²⁸⁹ “Arif Nihat bu bağlamda şiirlerinde yeterince anlatamadığı durum ve hususları düzyazılarıyla ifade etmiştir. Şiirlerinde yeterince ele alamadığı durumların derin izahını düzyazılarında kaleme almış, işlemiştir. Özellikle mektupları vasıtasıyla şiirlerinde bile ortaya çıkamayacak nitelikte şairin bireysel dünyasına ulaşılabilir. Mektupları sayesinde şairin iç âlemine derinliğiyle bakılabilir. Fikir ve ruh dünyasının en ince ve mahrem noktaları tespit edilebilir. “Arif Nihat Asya Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının çok sayıda eser vermiş, önemli bir şairidir. Fakat onun edebî kişiliği devri içinde yalnızca şiirleri ile

²⁸⁸ Süleyman Doğanay, **Edebî Bir Eserde Şairin Dini Yaşamasi: -Arif Nihat Asya Örneği-**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, Adana 2009,s.58.

²⁸⁹ Jean Paul Sartre, **Edebiyat Nedir?** , Çev: Bertan Onaran, Payel Yayınevi, İstanbul 1993,s.23.

değil, nesirleriyle de belirir.’’²⁹⁰ Arif Nihat Asya, şiir türündeki eserleri dışında kuvvetli bir nesir yazarıydı. Tenkitleri ve tespitleri meselenin iç yüzünü ortaya koyacak niteliktedir. Fikrî yazıları dışında eşi Servet Asya’ya yazdığı mektupların toplamından oluşan *Sevgi Mektupları* adlı eseri şairin psikolojik dünyası açısından önem arz eder. Bu mektuplarda Arif Nihat Asya’nın iç dünyasının zenginliğini görebildiğimiz kadar onun kırgınlıklarını, sevincini, hüznünü daha net olarak görebilme imkânına sahip olmaktadır.

.Arif Nihat Asya, insan sevgisini kendisinde barındıran bir karaktere sahiptir. Onun şiirleri aynı zamanda insana duyulan derin sevginin bir tezahürüdür. Mektuplardan oluşan eserinin adının *Sevgi Mektupları* olması tesadüfen oluşmuş bir şey değildir tam aksine şairde var olan insan sevgisinin açık bir dışavurumudur.

Arif Nihat Asya’nın aile hayatı için trajik yargısını ortaya koyabiliriz. Babasını çok erken yaşta kaybeden Arif Nihat Asya, annesinin Filistinli bir subayla evlenmesiyle aynı zamanda hem öksüz hem yetim kalmıştır. Arif Nihat Asya’daki annesizlik duygusu onun psikolojisini olumsuz manada etkilediği aşikârdır. Çünkü Türk şiirinde anne sevgisi üzerine en çok şiir yazan şair Arif Nihat Asya’dır. Arif Nihat Asya’daki annesizlik acısı, anne özlemi onun şiirine ve edebiyatına etkisini açık bir şekilde göstermiştir. Anne şefkatini, anne kokusunu kendi yazdığı şiirlerinde aramıştır. Yavuz Bülent Bâkiler’ in belirttiğine göre yıllar sonra annesiyle buluşunca hiçbir şey yapamamış, sessiz sedasız kalmış, tepki gösterememiştir. Bu durum ondaki anne duygusunun psikolojisinde biriktirdiği özleminden veya yıllar sonraki kavuşmanın getirdiği bir hayret, şaşkınlık, şok durumuna yorulabilir.

Arif Nihat Asya’da dikkat çeken nokta ise onun özellikle tarihî nitelikteki şiirlerinde ortaya çıkan karşılaştırma yapma arzusudur. Şair, Osmanlı Devleti’nin altın çağıyla şimdi arasında mukayese yapar. Özellikle Edirne’yi ele aldığı bir şiirinde tarihten geriye kırık bir mezar taşının, kırık bir çeşmenin kaldığını söyler. Bu saptama, aynı zamanda sert bir özeleştiriyi de beraberinde getirir. O altın çağdan bugüne kadar süren bir gerilemenin varlığına işaret eder. Arif Nihat Asya her ne kadar bu durumdan hoşnut olmasa da reel durumu kabullenmek zorunda kalır.

Arif Nihat Asya’nın tarih anlayışı ise bütüncül bir yaklaşımla örülüdür diyebiliriz. Arif Nihat Asya kesinlikle Türk tarihini bir ve bütün olarak görür. Ona göre ilk Türk

²⁹⁰ M.Fatih Andı, **agm**, s.7.

devletinden en son Türk devletine kadar geçen her devlet bir milletin yani Türk milletinin ortaya koyduğu teşkilatlanmayı işaret eder. Osmanlı Devleti’ni nasıl severse, sayarsa Selçuklu ’ya da aynı hürmeti gösterir. Osmanlı Devleti’ni nasıl ki yüceltip ululuyorsa Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni de aynı yüceltme ve ululamayla zikreder. Fatih Sultan Mehmet Han için övgü şiirleri kaleme alan şair aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Atatürk için de övgü şiirleri kaleme almıştır. Tüm bunlardan yola çıkarak onun Türk tarihinde tefrikaya yol verecek, yol açacak hiçbir duruma ve anlayışa göz yummadığını, yol vermediğini söyleyebiliriz.

Arif Nihat Asya’nın bir diğer önemle durulacak yanı ise onun kişisel hürriyetlere inanması, saygı duymasıdır. Anlamsız yasaklara karşı çıkar, abes bulur. Onun için hürriyet, insan için vazgeçilmez bir olgudur. “Ne demekmiş yasak/İşiniz mi kalmadı yapacak?” mısraları onun yasakçı bakış açısına karşı duyduğu tepkiyi göstermesi bakımından önem arz eder.

Bazı şehirler onun hayatında belirgin bir etkiye sahiptir. Malatya, Edirne, Eskişehir, Kıbrıs, Adana. Ancak bunların içinde en çok Adana’nın yeri onun için hep ayrı olmuştur. Arif Nihat Asya, Adana’yı iklimiyle, havasıyla, suyuyla, hevenk hevenk muzlarıyla sevmiş, saymıştır. Ünlü “*Bayrak*” şiirini Adana’nın düşman işgalinden kurtuluşu için kaleme almıştır. Demokrat Parti’den 1950-1954 yılları arasında Seyhan (Adana) milletvekili olarak görev yapmıştır. Milletvekili olarak görev yaptıktan sonra edebî çalışmalarına tekrar devam etmiştir. Öğretmenlikten kendi isteğiyle emekli olmuştur. Emeklilik devresinde dahi sanat ve edebiyat yaşamını olabildiğince devam ettirmiştir.

Arif Nihat Asya için son yargı mahiyetinde şu hükümlerde bulunabiliriz: Arif Nihat Asya millî bir ses, millî bir zemin üzerine şiir ve edebiyat görüşünü tesis etmiştir. Eserlerindeki millî hassasiyet, onun edebiyat perspektifinin belirgin özellikleri arasında sayılabilir.

Türk edebiyatına bakışı ise bütünsel bir nitelik taşımaktadır. Arif Nihat Asya, divan şiirini, halk şiirini birbirinden ayırmaz, bir tefrika sebebi olarak telakki etmez. Türk edebiyatına bütünselci bir bakış açısıyla yöneldiği için hem Türk halk şiirinin hem divan şiirinin nazım şekillerini uygulamıştır. Bu durum aynı zamanda şairin edebiyata bakışındaki hürriyetçi anlayışı da ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Kendisini hiçbir edebî sınırlamaya yöneltmez. Özellikle rubai sahasında Türk şiirinin önde gelen isimleri arasında sayılmaktadır. Arif Nihat, genelde divan şiiri, özelde ise rubai vasıtasıyla bir kültür şiiri yaratmış, bunun yanı sıra şiirinin felsefesini ortaya koyabilme fırsatını yakalamıştır.

Arif Nihat Asya'nın bir diğ er önem arz eden yönü ise   ir  l   s  konusunda takındığı tavrıdır. Aruz, hece ve serbest  l   y    irlerinde uygulamıştır. Her     l   yle de seçkin örnekler vermiştir. Arif Nihat Asya, dikkatini zarfa değil mazrufa yöneltmiştir. Bundan dolayı  l   y  bir araç, bir metot olarak kabul etmiş, ölçü kavramına bir amaç anlamı y klememi tir.

Arif Nihat Asya'nın bir diğ er mühim yönü   irini ve kendisini yeni kılma u ra ıdır.   air yenile meyi taze bir kan gibi görür. Arif Nihat   irinde yenile mek, yeni bir heyecana denk gelen bir durum olarak kabul edilmelidir. Arif Nihat Asya'nın Türk kültürüne ve edebiyatına getirdiği yenilik, söyleyiş ve canlılık yönüyle bir yeniliktir. Konular kadim bir niteliğe sahip olsa dahi bu konuların dile getirili inde bir heyecan ve yenilik saklıdır.

Arif Nihat Asya'da espri unsuru bir olgu olarak karşımıza çıkar. Esprit ele yönelmesi, cidd  konuların getirdiği ağırlıktan fırsat bulup zihn n ve ruhunu dinlendirmesi olarak yorumlanmalıdır.   air n kteleriyle, hicivleriyle zihinsel ve ruhsal bir rahatlamaya kendisini tab  tutar.

Tasavvuf konusu ise   airin   irlerin belirgin bir vasfı olarak kabul edilebilir. Mevlevî Dede'si Ahmet Remzi Akyürek'ten *Mevlevilik* ve tasavvuf terbiyesini edinmiş, edebiyatının zeminini bu yönden zenginle tirmi tir. Tasavvuf Arif Nihat Asya   irine dinsel ve der n  bir mahiyet kazandırmıştır. Türk kültürüyle beraber İslam kültürü de tasavvuf vasıtasıyla   irin bünyesine katılmıştır.

Arif Nihat Asya'da bir diğ er bahsedilmesi gereken husus,   irlerinde var olan coğrafya zenginliğinin onun   irinin önemli bir sacaya ını oluşturmasıdır. Türkiye coğrafyası Arif Nihat Asya'nın   irinde başat nitelikteki poem unsurlarından biridir.

Arif Nihat Asya'da bir diğ er önde gelen husus ise dil bilincidir. Arif Nihat Asya, * konyum'u Konya yapan dili* sevmi tir.   airdeki dil bilinci  uurlu bir tercihin ürünüdür. Türkçeyi estetik bir şekilde kullanmaya gayret eder. Bir dil borazancısı değil bir dil kuyumcusudur. Dildeki inceliklere v kıftır. Kafiye bulmak konusunda yetkin bir   air olarak kabul edilir.

Arif Nihat mistik yönü kuvvetli olan bir   airdir. Kendisinde barındırdığı mistik y n, tasavvufa duyduğu ilgi sebebiyledir. Tasavvuf ve Mevlevilikle gelen tesir, Arif Nihat Asya'nın edebî kimliğini maddeci e ilimden daha da uzakla tırmasına olanak sağlamıştır. Allah'a duyduğu derin ba lılık, peygamber sevgisi, İslamî hususlara olan hürmeti ve

vukufiyeti, onun hem samimi bir Müslüman oluşuna hem de mistik şahsiyetine bağlanabilir.

Arif Nihat Asya politik olarak muhafazakâr-milliyetçi bir anlayışa sahiptir. Ortaya koyduğu sanat ürünleri, savunduğu muhafazakâr-milliyetçi anlayışın etkisiyle oluşturulmuştur. Muhafazakârlık ve milliyetçilik, Arif Nihat Asya'nın sanat yoluna tutulan bir fener görevini görür. Kültür ve medeniyet unsurlarını bu fikirler zaviyesinden yorumlar.

Arif Nihat Asya'daki mübalağalı tavır şairin dikkati çeken bir başka yönü olarak zikredilebilir. Özellikle Mevlana ve Mevlevilik konularında aşırıya kaçan bir tavıra sahiptir. Bu aşırılık Arif Nihat Asya'nın olumsuz bir yönü olarak zikredilebilir. Mevlana'nın türbesini *Mescid-i Aksa* gibi telakki etmesi bu örnek sayılabilir. Mevlana ve Mevlevilik konusundaki aşırı tavır sanatının gerçekçi zeminini sarsabilir. Şairdeki bu aşırı tavır onun sıkı bir Mevlevilik terbiyesi ve eğitiminin bir ürünü olarak kabul edilmelidir.

Şair ‘‘çok yönlü ve yoğun sanat çalışmalarına devam ederken 1973’ten itibaren rahatsızlanmaya başlamıştır. 5 Ocak 1975’te Pazar günü saat 21.10’da vefat etmiştir.’’²⁹¹ Şair 5 Ocak 1975 tarihinde Adana’nın kurtuluş yıldönümünde 71 yıllık ömrünü tamamlamıştır. Türk şiirine yaptığı derin tesir ile adını *Bayrak Şairi* olarak Türk edebiyatı tarihine yazdırmıştır.

²⁹¹ Saadettin Yıldız, ‘‘Yunus Diyarında Bir Mevlevi: Arif Nihat Asya’’, **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 14 (2013), s.34.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ Ömer, **Osmanlı Modernleşmesi, İktisadî, Siyasî Dinamikler ve Kırılma**, Elips Kitap, Ankara 2013.
- AKÇURA Yusuf, **Türkçülük, Türkçülüğün Tarihî Gelişimi**, İlgî Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2012.
- AKSAN Doğan, **Türkçenin Zenginlikleri, İncelikleri**, Bilgi Yayınevi, Ankara 2011.
- AKYÜZ Kenan, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1995.
- ANDI M. Fatih, “ Arif Nihat Asya’nın Kısa Nesirleri’”, **İlmî Araştırmalar**, 18 (2004), s.(7-16).
- ARABÎ Muhyiddin, **Fusus’l Hikem**, Çev: Hamza Kılıç, İnsan Yayınları, İstanbul 2012.
- ARABÎ Muhyiddin, **İlahî Aşk**, Çev: Mahmut Kanık, İnsan Yayınları, İstanbul 2012.
- ASLIYÜCE Erdoğan, **Türk Tarihinde Yanlış Bilinenler, Yanlış Yorumlananlar**, Togan Yayıncılık, İstanbul 2008.
- ASYA Arif Nihat, **Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2010.
- ASYA Arif Nihat, **Fatihler Ölmez ve Takvimler**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007.
- ASYA Arif Nihat, **Rubaiyyat-ı Arif II**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2005.
- ASYA Arif Nihat, **Ses ve Toprak**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007.
- ATEŞ Süleyman, **İslam Tasavvufu**, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul 1992.
- AVCI Cemal, “Atatürk’ün Milliyetçilik Anlayışı’”, **Atatürk ve Atatürkçü Düşünce Genelkurmay Askerî Tarih ve Strateji Etüt Başkanlığı**, Ankara 2003,s.(69-78).
- AYDIN Ertuğrul, “ Edebiyat-Sosyoloji İlişkisinde Sosyolojik Kaynak ve Ölçütler’”, **Turkish Studies**, 4 (Kış 2009), s.(357-370).
- AYTAÇ Pakize, ‘Arif Nihat Asya’nın Hayatı ve Sanatı Üzerine’’, **Türk Dili Dergisi**, 536 (1996), s.(179-190).

BAKİLER Yavuz Bülent, **Arif Nihat Asya İhtişamı**, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2010.

BÖREKÇİ Muhsine, “Dil-Edebiyat İlişkisi Bakımından Arif Nihat Asya’nın Türkçesi: Destanca, Divanca ve Hakanca”, **TÜBAR**, 25 (2009), s.(28-39).

BANARLI Nihat Sami, **Tarih ve Tasavvuf Sohbetleri**, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2008.

BERGSON Henri, **Madde ve Bellek**, Çev: Mehmet Mukadder Yakupoğlu, Doğu-Batı Yayınları, Ankara 2017.

BERGSON Henri, **Gülme& Komığın Anlamı Üzerinde Deneme**, Çev: Mustafa Şekip Tunç, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017.

CEYLAN Harun, “Edebiyat Sanatı, Edebiyat Teorisi, Belagat ve Retorik, Edebiyat ve İletişim”, **Gazi Türkiyat**, 11 (2012),s. (245-247).

ÇALIŞKAN Âdem, “Edebiyat Teorisi Üzerine: Edebiyat Teorilerinin Sınıflandırılması”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 21 (Bahar 2012), s.(24-60).

ÇETİN Nurullah, **Bayraklaşan Şair Arif Nihat Asya**, Ebabil Yayınları, Ankara 2017.

DAYANÇ Muharrem, “ Millî Edebiyat Dönemi, Milliyetçi Edebiyat ve Millî Edebiyat Kavramı Üzerine Düşünceler”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 13 (Haziran 2012), s.(91-103).

DOĞANAY Süleyman, **Edebî Bir Eserde Şairin Dini Yaşamasi: Arif Nihat Asya Örneği-**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana 2009.

EMRE İsmet, “ Yeni Türk Edebiyatının Psikolojik Kaynakları”, **Turkish Studies**, 4 (Kış 2009), s.(319-355).

ENGİNÜN İnci, **Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2012.

ERLER Mehmet Yavuz, “ Tarihî Perspektiften Edebiyata Bir Bakış”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 1 (Güz 2007), s.(102-113).

ESKİ Mustafa, “Arif Nihat Asya’nın Kastamonu Sultanisindeki Öğrencilik Yılları ve Bu Dönemde Yayınlanmış Şiirleri”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 16 (2008), s.(237-248).

GÖKALP Ziya, **Türk Ahlakı**, Toker Yayınları, İstanbul 1992.

- GÖKALP Ziya, **Türkçülüğün Esasları**, Kadro Yayınları, İstanbul 1976.
- HACIEMİNOĞLU Necmettin, **Türkçenin Karanlık Günleri**, İrfan Yayınevi, İstanbul 1976.
- HAMİDULLAH Muhammet, **İslam’a Giriş**, Çev: Cemal Aydın, TDV Yayınları, Ankara 2015.
- HUGO Victor, **Şairin Görevi**, Çev: Erdoğan Alkan, Kodeks Yayınevi, İstanbul 2011.
- İNALCIK Halil, **Osmanlı Modernleşmesi, Toplum, Kuramsal Değişim ve Nüfus**, Çev: Ceren Elitez, Timaş Yayınları, İstanbul 2014.
- İNALCIK Halil, **Osmanlılar, Fütihat, İmparatorluk, Avrupa ile İlişkiler**, Timaş Yayınları, İstanbul 2013.
- İNALCIK Halil, **Osmanlı Tarihinde İslamiyet ve Devlet**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2016.
- İŞÇİ Metin, **Siyasî Düşünceler Tarihi**, Der Yayınları, İstanbul 2012.
- KAFESOĞLU İbrahim, **Türk Millî Kültürü**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2006.
- KANT Immanuel, **Pratik Usun Eleştirisi**, Çev: İsmet Zeki Eyüboğlu, Say Yayınları, İstanbul 2016.
- KAPLAN Mehmet, **Şiir Tahlilleri 2 Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.
- KARABULUT Mustafa, “Millî Edebiyat Dönemi Poetikasında Psikolojik Temayüller”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, 204 (Haziran 2013), s.(2-12).
- KOLCU Ali İhsan, **Edebiyat Kuramları, Tanım-Tahlil-Tenkit**, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2011.
- KÖPRÜLÜ Mehmet Fuat, **Türkiye Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
- KÖPRÜLÜ Mehmet Fuat, **Anadolu’da İslamiyet**, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.
- KURNAZ Cemal, ÇELTİK Halil, **Divan Şiiri Şekil Bilgisi**, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2015.
- KURNAZ Cemal, **Eski Edebiyatın İçinden**, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2011.
- OKAY M. Orhan, **Poetika Dersleri**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.

- ORAKÇI Cengiz, **Arif Nihat Asya**, Alternatif Yayınları, Ankara 2003.
- ORTAYLI İlber, **Batılılaşma Yolunda**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2017.
- ORTAYLI İlber, **Tarihin Işığında**, Profil Yayıncılık, İstanbul 2009.
- ORTAYLI İlber, KÜÇÜKKAYA İsmail, **Cumhuriyet'in İlk Yüzyılı**, Timaş Yayınları, İstanbul 2012.
- ORTAYLI İlber, **Osmanlı Barışı**, Timaş Yayınları, İstanbul 2011.
- ORTAYLI İlber, **Gelenekten Geleceğe**, Timaş Yayınları, İstanbul 2008.
- ORTAYLI İlber, **Tarihin İzinde**, Profil Yayıncılık, İstanbul 2008.
- ÖZARSLAN Ersin, "Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Dış Dünya: Tarihî Coğrafya ve Şehir Tezahürleri", **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 28(2005), s.(5-12).
- ÖNER Sakin, **Arif Nihat Asya**, Toker Yayınları, İstanbul 1979.
- ÖGEL Bahaeddin, **Türk Kültürünün Gelişme Çağları**, TDAV Yayınları, İstanbul 1979.
- ÖZTUNA Yılmaz, **Türk Tarihinden Portreler**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2010.
- POLAT Nazım Hikmet, **Yenileşme Devri Türk Edebiyatından Çizgiler**, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2012.
- SABIRLI Namık, **Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları Adlı Eseri Üzerine Bir Söz Dizimi (Kelime Grupları) İncelemesi**, İstanbul Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.
- SAFA Peyami, **Osmanlıca-Türkçe-Uydurmaca Objektif 01**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012.
- SAFA Peyami, **Sanat-Edebiyat-Tenkit Objektif 02**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1999.
- SARTRE Jean Paul, **Edebiyat Nedir?** , Çev: Bertan Onaran, Payel Yayınevi, İstanbul 1993.
- SAZYEK Hakan, "Kuram, Teori, Eleştiri Üzerine", **Hece**, Eleştiri Özel Sayısı (Mayıs, Haziran Temmuz 2003), s. (414-417).
- SUBAŞI Muhsin İlyas, "Mevlevî Arif Nihat Asya", **Türk Edebiyatı Dergisi**, Arif Nihat Asya Özel Sayısı, Ağustos-Eylül (2004).

TANPINAR Ahmet Hamdi, **XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, YKY, İstanbul 2010.

TARIM Rahim, **Kültür, Dil, Kimlik, Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası**, Özgür Yayınları, İstanbul 2004.

TOPALOĞLU Yüksel, “Ahmet Kutsi Tecer ve Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Edirne”, **Trakya Üniversitesi SBE Dergisi**, 9 (2007), s.(192-211).

TOPÇU Nurettin, **Türkiye'nin Maarif Davası**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014.

TOPÇU Nurettin, **Yarınki Türkiye**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017.

WEBSTER Roger, “Edebiyat Teorisi Nedir ?”, **Studies Of The Ottoman Domain**, Çev: Âdem Çalışkan, 11 (Ağustos 2016), s.(4-29).

YILDIZ Saadettin, “Yunus Diyarında Bir Mevlevi: Arif Nihat Asya”, **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 14 (2013), s.(31-44).

YILDIZ Saadettin, **Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası**, MEB Yayınları, İstanbul 1997.

YILDIZ Saadettin, **Arif Nihat Asya-Nesirleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991.

YILDIZ Saadettin, **Arif Nihat Asya'nın Şiiri**, Trakya Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Edirne 1994.

KuranMeali, http://www.kuranmeali.org/95/tin_suresi/4.ayet/kurani_kerim_mealleri.aspx, (ET: 22.12.2017).

KuranMeali, http://www.kuranmeali.org/95/tin_suresi/4.ayet/kurani_kerim_mealleri.aspx, (ET: 22.12.2017).

Macar Şair ve Kahramanlar, <http://macarsiir.blogspot.com.tr/2012/06/agac-olurum-eger-agacn-cicegi-isen.html>, (ET: 24.12.2017).

Sabah Gazetesi, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2013/10/08/kamuda-basortusu-yasagi-kalkti>, (ET: 21.12.2017).